

Generalkonsulatet Berlin

Utrikesdepartementet

Avd:

Grupp:

Mål:

Raoul Wallenberg

1947-08-01 = 1956-02-01

DEUTSCHES ROTES KREUZ

Landesnachforschungsdienst
Berlin

① BERLIN-DAHLEM, den 7.1.1952
Im Dol 2 (U-Bahnhof Podbielskallee)
Fernruf: 76 07 36/37

Unser Zeichen: Ch-Ö/Kö
LVK 183 964

Abs.: D. R. K. Landesnachforschungsdienst ① Berlin-Dahlem, Im Dol 2

An
Schwedisches Generalkonsulat
z.Hd.Herrn Generalkonsul Bratt
(1) B e r l i n W 35
Rauchstrasse 25

Bezug: Pers. Rücksprache und
heutiges tel. Gespräch.

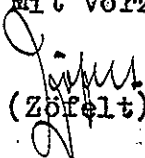
Betrifft: Familie Bertha HILLE, geb.
Böhme, Großhartmannsdorf
Nr. 304.

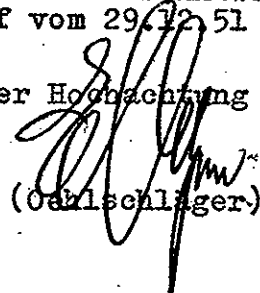
Sehr geehrter Herr Generalkonsul!

Wunschgemäß überreichen wir in der Anlage Abschrift des Antwortschreibens des Ev.-luth. Pfarramtes Großhartmannsdorf vom 29.12.51 und hoffen, Ihnen einen Dienst geleistet zu haben.

Mit vorzüglicher Hochachtung

Anl.


(Zöfel)


(Oehlschlager)

*Bratt. Raupen?
kann ich haben?*

Um Rückfragen zu vermeiden, wird gebeten, bei Rückantwort unbedingt unser Zeichen und Betreff anzugeben
Postscheckkonto: Postscheckamt Berlin-West, Konto-Nr. 62 00 oder Postscheckamt Berlin NW 7 (Ost) Konto-Nr. 12 00
Bankkonto: Berliner Bank A.-G., Depositenkasse 38; Berlin-Schmargendorf, Warnemünder Straße 1, Konto-Nr. 98 337

Abschrift.

Ev.-luth. Pfarramt
Großhartmannsdorf

Großhartmannsdorf ü. b. Freiberg 2
den 29. Dezember 1951

An

das Deutsche Rote Kreuz-Landesverband
Berlin - Landesnachforschungsdienst
Berlin-Dahlem, Im Dol 2

Ihr Zeichen LVK 183 964

Betr.: Familie Bertha HILLE, geb. Böhme, Großhartmannsdorf Nr. 304.

Zu Ihrer Anfrage vom 14. Dezember 1951 teile ich Ihnen mit, daß ich Frau Bertha verw. H i l l e heute persönlich aufsuchte, wobei sie mir mitteilte, daß sie von ihren beiden Söhnen Erhard und Kurt nichts weiss.

Erhard ist also nicht zurückgekehrt. Die letzte Nachricht von ihm aus russischer Gefangenschaft hat sie im Januar 1948 erhalten, eine Karte. Danach ging es ihm gut. Er hatte darin Zusendung eines Briefes in Aussicht gestellt, in dem auch ein Bild enthalten sein werde. Es ist aber nie wieder etwas angekommen. Die letzte Karte enthielt auch keine weitere Nachricht über Namen des Lagers oder Lage desselben.

Im August 1950 ist Frau Hille zur Kommandantur Freiberg bestellt worden, wo sie eingehend über ihren Sohn Erhard verhört wurde. Dasselbe hat auch dessen Frau vor der Kommandantur Bautzen durchgemacht. Daraus schließt Frau Hille, daß ihr Sohn Erhard zu dieser Zeit noch gelebt hat. Denn sie meint, daß die Russen an einem Toten kein Interesse haben.

So bittet sie Sie nun ihrerseits, die Nachforschungen nach ihren Söhnen fortzusetzen. Sie dankt Ihnen schon heute für Ihre Mühewaltung. Sie gibt die Hoffnung nicht auf.

Mit freundlichem Grusse!

gez. Unterschrift, Pastor.



Bratt/MW

BERLIN

19

Berlin den 8 januari 1952.

2 bil.

Personligt och strängt förtroligt.

ang. Wallenberg

AVL.

R

CC

18

NAL

Ct 1/29

Broder,

I anslutning till tidigare skriftväxling senast mitt handbrev den 12 december ber jag härmed få närsluta avskrift av en till tyska Röda Korset ställd skrivelse den 29 december från det evangelisk-lutherska pastorsämbetet i Grosshartmannsdorf. Som Du därav finner, har Erhard Hille icke återvänt från fångenskapen. Under förutsättning att denne Erhard Hille är identisk med af Sandeborgs sagesman, kunna vi åtminstone för närvarande tyvärr icke komma längre i våra forskningar. Jag fortsätter emellertid att söka skaffa ljus över den dunkla punkt, som synes mig vara det sista hindret för slutsatsen, att Erhard Hille verkligen är den man som af Sandeberg träffade i Butyrka. Jag avser uppgiften att Hilles föräldrar varit bosatta i Bautzen ävensom att hans hustru och barn skulle varit där bosatta (jfr. promemorian till Ditt handbrev till af Petersens den 17 maj 1949). Ytterligare emotser jag af Sandeborgs kommentarer till resultatet av mina forskningar.

Utrikesrådet Dahlman,
Stockholm.

(Eyvind Bratt)

Man frågar sig om det har något att betyda, att Hilles
när två gånger förhörts av ryssarna. D.S.

Ausdruck

DEUTSCHES ROTES KREUZ

Landesnachforschungsdienst
Berlin

Berlin-Dahlem, den 7.1.1952

Im Dol 2 (U-Bahnhof Potsdamer Platz)

Fernruf: 76 67 36/37

Unser Zeichen: Ch-3/KU

IVK 183 964

Abs.: D.R.K.Landesnachforschungsdienst, Bezug: Pers. Rücksprache und
Berlin-Dahlem, Im Dol 2. heutiges tel. Gespräch.

Betrifft: Familie Bertha HILKE, geb
Bühne, Grosshartsdamm
Nr. 304.

An

Schwedisches Generalkonsulat
z.Hd.Herrn Generalkonsul Bratt

(1) Berlin W 35
Rauchstrasse 25

Sehr geehrter Herr Generalkonsul,

Wunschgemäß überreichen wir in der Anlage Abschrift des Antwortschei-
bens des Ev.-luth. Pfarramtes Grosshartsdamm vom 29.12.51 und
hoffen, Ihnen einen Dienst geleistet zu haben.

Mit vorzüglicher Hochachtung

u/Beifelt

u/Beifelt

Anl.

Abschrift.

Ev.-luth. Pfarramt
Großhartmannsdorf

Großhartmannsdorf üb. Freiberg 2
den 29. Dezember 1951

An

das Deutsche Rote Kreuz-Landesverband
Berlin - Landesnachforschungsdienst
Berlin-Dahlem, Im Bol 2

Ihr Zeichen LVK 183 964

Betr.: Familie Bertha HILLE, geb. Böhme, Großhartmannsdorf Nr. 304.

Zu Ihrer Anfrage vom 14. Dezember 1951 teile ich Ihnen mit, daß ich Frau Bertha verw. H i l l e heute persönlich aufsuchte, wobei sie mir mitteilte, daß sie von ihren beiden Söhnen Erhard und Kurt nichts weiss.

Erhard ist also nicht zurückgekehrt. Die letzte Nachricht von ihm aus russischer Gefangenschaft hat sie im Januar 1948 erhalten, eine Karte. Danach ging es ihm gut. Er hatte darin Zusendung eines Briefes in Aussicht gestellt, in dem auch ein Bild enthalten sein werde. Es ist aber nie wieder etwas angekommen. Die letzte Karte enthielt auch keine weitere Nachricht über Namen des Lagers oder Lage desselben.

Im August 1950 ist Frau Hille zur Kommandantur Freiberg bestellt worden, wo sie eingehend über ihren Sohn Erhard verhört wurde. Dasselbe hat auch dessen Frau vor der Kommandantur Bautzen durchgemacht. Daraus schließt Frau Hille, daß ihr Sohn Erhard zu dieser Zeit noch gelebt hat. Denn sie meint, daß die Russen an einem Toten kein Interesse haben.

So bittet sie Sie nun ihrerseits, die Nachforschungen nach ihren Söhnen fortzusetzen. Sie dankt Ihnen schon heute für Ihre Mühewaltung. Sie gibt die Hoffnung nicht auf.

Mit freundlichem Grusse!

gez. Unterschrift, Pastor.



Bratt/BK

ang.Hille

BERLIN W 35, RAUCHSTRASSE 25
TEL.: 24 95 61

Berlin, den 9. Januar 1952.

BERLIN

19

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

R

GR.

18

MÅL.

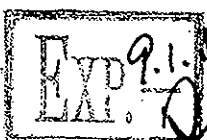
CtI/29

An
Herrn Direktor Oehlschläger
Deutsches Rotes Kreuz
Landesnachforschungsdienst
Berlin-Dahlem
Im Dol 2

Sehr geehrter Herr Oehlschläger,

Ich danke Ihnen nochmals herzlich für die Angaben über Erhard Hille, die in dem Brief vom Pfarramt Grosshartmannsdorf enthalten sind und die Sie mir mit Ihrem Brief vom 7. Januar d.J. übersandt haben. Diese Angaben sind äusserst wertvoll und füllen eine Lücke in unserem Wissen. Vielleicht erinnern Sie sich, dass nach den mir zur Verfügung stehenden Informationen Hilles Eltern und auch seine Frau und Kinder eine Zeit in Bautzen gewohnt haben sollen. Glauben Sie, dass es möglich wäre auch die Richtigkeit dieser Informationen festzustellen? Ich werde mir erlauben, Sie morgen oder übermorgen wegen dieser Frage anzurufen.

(Eyvind Bratt)



9 JAN. 1951

Diplomatkamrat till Wallenberg fånge hos Sovjet

Av GUNNAR D. KUMLIEN

ROM 8 jan. — (ST) Ett uppseendeväckande parallellfall till Wallenberg, vilket också direkt har med B-avdelningen på svenska budapestlegationen att göra, kommer i dagarna till allmänhetens kännedom genom en bok som skrivits av en av de italienska diplomater som satt i samma fängelse som Wallenberg i Moskva.

Det är den f. d. sekreteraren vid italienska legationen i Bukarest, Franco Trandafilos, som omtalar att han under flera månader år 1948 delade cell i Butyrskaja-fängelset med en annan medlem av svenska legationens B-avdelning i Budapest vid namn Henry Tomson.

Tomson, som uppgav sig vara norrman till börden men med rysk mor, förklarade sig förstå lika litet som Wallenberg, varför han hölls i fängelse av ryssarna och till på köpet på en diet så urusel, att fångarna så gott som alla fick både skörbjugg och magsår.

Tomson, som talade obehindrat ryska, hade enligt egen uppgift haft till speciell funktion

på B-avdelningen att ta hand om sovjetryska medborgare, efter som Sverige då var skyddsmakt i Ungern för Sovjetunionen.

Han berättade vidare att han blivit bortförd i bil på samma sätt som Wallenberg och ungefär samtidigt. Under färden till okänd destinationsort blev han plötsligt i bilen slagen i huvudet bakifrån, så att han förlorade medvetandet. När han kom till sans igen, befann han sig i en kasern i utkanterna av Budapest och blev omedelbart utsatt för långa, nervslitande förhör vilka alla — liksom fallet var med Wallenberg — gick ut på att ryssarna mistänkte honom för spionage.

Under ett flyganfall lyckades det emellertid Tomson att i den allmänna villervallan fly genom ett fönster och ta sin tillflykt i en vännas bostad, varifrån han förgäves försökte komma i förbindelse med svenska legationen. Slutligen infångades han igen, när ryssarna finkammade kvarteret, och fördes till Moskva med flyg, där han så småningom hamnade i samma cell som den italienske diplomaten från Bukarest.

Enligt Trandafilos mening, vilken överensstämmer med de andra italienska diplomaternas, som släpptes samtidigt — tack vare en utväxling med sovjetryska medborgare som hölls i fängsligt förvar i Italien för spionageverksamhet — hålls såväl Wallenberg som Tomson i fängelse uteslutande som eventuella bytesobjekt när och om så skulle påfordras.

Därför överraskade det i högsta grad såväl Trandafilos som de andra italienska diplomaterna i samma grupp, att de svenska myndigheterna lät sig det enastående tillfället gå ur händerna att arrestera någon av storspionen Anderssons ryska kontaktmän och fordra t. ex. Wallenberg i utbyte.

Enligt deras mening är utväxling efter orientalisk köpslagan fram och tillbaks, liksom skett i deras fall, det enda argument ryssarna förstår. Att hoppas någon ting av diplomatiska vädjanden eller påtryckningar anser Trandafilo vara utsiktslöst och sticker inte under stol med det i sin bok.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Politiska avdelningen

Avdelningschefen

Stockholm den 11 januari 1952.

Strängt förtroligt och personligt.

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 19 december, vari Du ber om upplysningar rörande det nya italienska spåret i Wallenberg-affären får jag först hänvisa till de klipp, som pressbyrån erhållit i särskilt uppdrag att tillställa Dig med kurir. Såsom därav framgår, började publiciteten den 15 december med en artikel i "Veckojournalen" av Rudolph Philipp. Några dagar dessförinnan hade de i "Veckojournalen" återgivna uppgifterna kommit till vår kännedom och en undersökning omedelbart inletts. Vi studera för närvarande det primära utredningsmaterialet. Man har ännu icke tagit ställning till frågan om vilka åtgärder, som eventuellt kunna vidtagas i anledning av detta nya spår. Uppgifter liknande dem, som härröra från den italienske diplomaten, ha kommit oss ti handa även från annat håll; en undersökning har just igångsatts. För dagen finnes emellertid intet mer att tillägga.

Tidigare påbörjade undersökningar och utredningar i detta ärende böra givetvis fortsättas.

*Min tillgäns
Hen Dahlman*

Generalkonsul E. Bratt,
Berlin.

DR. KURT BEHLING
Rechtsanwalt und Steuerberater
DR. FRITZ KAYSER
Rechtsanwalt

Postscheckkonten: Berlin-West 29064
Bankkonto:
Berliner Bank-Aktiengesellschaft
Depositenkasse 19 Konto Nr. 9003

① Berlin W 30, den 10. Januar 1952
Neue Bayreuther Straße 3 2/k.
U-Bahn Viktoria-Luise-Platz
Telefon: 24 64 69
24 64 70
Telegramm-Adresse: Univereumlex Berlin

An das

Kgl. Schwedische Generalkonsulat,
B e r l i n W.35
Rauchstrasse

INK. KONS. BERLIN		
D. Nr. 13128		
14/11 1952		
AVD R	GR 18	MÄL 61

Betrifft: Nachforschung H i l l e .

In obiger Angelegenheit hatte ich mich in Verfolg der mit dem Herrn Generalkonsul geführten Besprechung an den Herrn Polizei-Präsidenten in Berlin gewandt, um festzustellen, ob der am 2.2.1913 in Sohland/Spree geborene Ehrhardt Hille, der bis zum 1.1.1939 in Berlin-Staaken gemeldet war, auch heute noch in Berlin geführt wird.

Diese Anfrage ist leider ergebnislos verlaufen. Ich überreiche in der Anlage Abschrift des mir zugegangenen Bescheides zur gfl. Kenntnisnahme.

Im übrigen übersandte mir das Deutsche Rote Kreuz Abschrift des Schreibens vom 7.1.52 nebst einer Abschrift der Stellungnahme des Evangelisch-Lutherischen Pfarramtes Gross-Hartmannsdorf ü.Freiberg vom 29.12.51 zur Kenntnisnahme. Ich habe danach wenig Hoffnung, dass es gelingt, Ehrhardt bzw. Kurt Hille in Deutschland zu ermitteln.

Sollen von hier aus im Moment noch weitere Schritte unternommen werden ?

Ergebenst

Rechtsanwalt.

Abschrift.

Betrifft: Ihre Anfrage 2/k.

Ein Herr Ehrhardt Hille 2.2.13 in Sohland geb., ist hier in dem nach dem 8.5.45 neu erstellten Melde-
register als gemeldet oder gemeldet gewesen nicht
verzeichnet.

Im Auftrage
gez. Mohr

Bratt/MW

BERLIN

19

Berlin den 15 januari 1952.

1 bil.

Personligt och strängt förtroligt.

ang. Wallenberg

R

18

Ct 1/29

Broder,

./.

Som Du finner av närslutna urklipp ur "Der Tages
spiegel" för i dag, har nyligen i München bildats någon
ting som kallas "Verband ehemaliger politischer
Häftlinge aus der Sowjetunion". Jag vet ingenting när-
mare om organisationen, men det slog mig vid genomläsan-
det av notisen, att åtminstone en möjlighet kunde före-
ligga att kontakta denna organisation för efterforsk-
ningarna av Wallenberg. Det bleve naturligtvis i så fall
bonnbeskickningens sak.

(Eyvind Bratt)

Eyvp 16 52
Kurt M.W.

Utrikesrådet Dahlman,
Stockholm.

Avskrift.

"Der Tagesspiegel"
15 januari 1952.

Ehemalige politische Häftlinge der Sowjetunion tagten
Etwa 100 Delegierte aus der Bundesrepublik und Westeuropa
kamen am Sonntag in München zu der ersten Tagung des "Ver-
bandes ehemaliger politischer Häftlinge aus der Sowjet-
union" zusammen. Der von Oberst Georgij Iwan Antonov ge-
gründete Verband will übernational und überparteilich sein,
das Ausland über das wahre Gesicht des Bolschewismus auf-
klären und in den westlichen Staaten den Sturz der Stalin-
herrschaft vorbereiten.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Politiska avdelningen

Avdelningschefen

13.2.52. hbr Belding-Dahlman

Stockholm den 21 januari 1952.

Personligt och strängt förtroligt.

fotografi åtgjort
och levererat 18.2.52

Broder,

Med anledning av Dina handbrev den 12 december och 8 januari ha vi varit i förbindelse med redaktör af Sandeberg och med honom diskuterat resultatet av Dina efterforskningar i fallet Hille.

Sandeberg har därvid denna gång, liksom tidigare, framhållit, att hans minne av olika händelser och samtal under Rysslands-tiden icke är hundra procentigt tillförlitligt. Man kan ju heller icke rimligtvis begära, att han skall erinra sig detaljer, som framkommit under samtalen med t.ex. Hille och vilka då måste ha förefallit betydelselösa.

Sandeberg vill inte alls insistera på att Hilles förnamn skulle vara just "Kurt"; det kan lika väl vara "Erhard". En intressant tillfällighet är ju emellertid, att den Erhard Hille, som Du spårat, har en bror, som heter Kurt. Vad beträffar Hilles föräldrars, hustrus och barns bostadsort må nämnas, att det framgår av brevet från pastorn i Grosshartmannsdorf - bifogat Ditt brev - att Hilles fru verkligen tycks bo i Bautzen. Sandebergs uppgift om vårdshuset stämmer ju också; att han på sin tid uppgivit, att det skulle ligga i närheten av Bautzen, medan det nu visar sig att vårdshuset ligger nära Dresden, torde enligt vad Sandeberg nu säger få anses vara ett ganska naturligt minnesfel.

Som mitt intryck får jag säga, att allt synes tala för, att den Erhard Hille, som Du spårat, är identisk med Sandebergs Hille. För att undanröja all eventuell osäkerhet på denna punkt kunde man naturligtvis förelägga Sandeberg ett fotografi av

Generalkonsul E. Bratt,
Berlin.

Erhard Hille. Därest Du anser Dig kunna anskaffa ett sådant,
vore jag tacksam få det översänt till mig för vidare befordran
till Sandeberg. / ✓

I övrigt gäller det givetvis att bevaka ärendet, så att
man kan få kontakt med Hille, därest han en gång återvänder från
Ryssland.

*Min tillgivne
Henrik Dahlman*

DEUTSCHES ROTES KREUZLandesnachforschungsdienst
Berlin

① BERLIN-DAHLEM, den 23.1.1952

Im Dol 2 (U-Bahnhof Podbielskiallee)
Fernruf: 76 07 36/37

(Anzahl Stempel 26/1)

Unser Zeichen: LVK: 183 964
Ch-Ö/Pt.

Abs.: D.R.K. Landesnachforschungsdienst ① Berlin-Dahlem, Im Dol 2

Bezug:

An das

Königl.

Schwedische Generalkonsulat.

Betrifft:

Berlin W 35.

Rauchstr. 25

Herrn

Rechtsanwalt Dr. Behling,

Berlin W 30.

Neue Bayreuther Str. 3

Betr.: Erhard Hille, geb. 2.2.1913.Bezug: Nachstehende Schreiben.

INK. KONS. BERLIN		
D. Nr. 11 132		
28/1 1952		
AVD R	GR 18	MAL 6A

Im Anschluss an die Ihnen übersandte Mitteilung des Ev. Pfarramtes aus Grosshartmannsdorf übermitteln wir Ihnen nachstehend ein direkt eingegangenes Antwortschreiben der Mutter des Obengenannten vom 16.1.1952:

"Betr.: Erhard Hille, geb. 2.2.1913.

Bezugnehmend auf das Schreiben v. 11.1.1952 teile ich Ihnen die Anschrift von der Ehefrau meines Sohnes mit:

Frau Hildegard Hille, Bloaschütz üB. Bischofswerda,
Krs. Bautzen/Sa., (Ostzone).

Mein Sohn Erhard hat von 1926 - 1932 in Bautzen, Schiller-Str. in der Oberschule mit Aufbauklassen studiert, sonst hat er nicht in Bautzen gewohnt. Habe noch nie eine Nachricht über meinen Sohn Erhard irgend von einem Heimkehrer oder Kriegsgefangenen erhalten."

In gleicher Angelegenheit erhielten wir von der DRK-Nachforschungszentrale unter dem 11.1.52 folgende Mitteilung:

"Bei unserer Karteiüberprüfung fanden wir nachstehende Meldekarte vor:

Hille, Erhard, Otto geb. 2.2.13, beheimatet in Berlin-Staaken, Schulstr. 73, hat an seine Angehörigen letztmals am 23.1.48 aus dem Lager 7027/I geschrieben.

Die Meldung erstellt: Frau Hildegard Hille, Ehefrau, derzeit wohnhaft in Bloaschütz üB. Bischofswerda/Sa. Krs. Bautzen. Wir erhielten bisher keine Heimkehrermeldung.

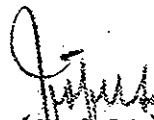
Nachstehend geben wir Ihnen Heimkehrer bekannt, die sich nach Januar 1948 im Lager 7027/I aufhielten:

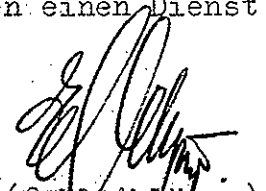
b.w.

Dr. Brauns, Gerhard, (22b) Honnef Krs. Neuwied 10/44 - 5/4
 Bauber, Viktor, (22c) Düren Krs. Saarlautern 2/48 - 9/4
 Wagner, Karl, (14a) Mühlacker, Lieningerstr. 12, 8/44 - 4/4
 Notter, Paul, (14a) Holzgerlingen/Böblingen,
 Tübinger Str. 32 5/45 - 9/4
 Dr. Schwandner, Walter, (14a) Heubach, Krs.
 Schw.-Gmünd, Bahnhofstr. 19, 2/49 - 12/4
 Dr. Kinzler, Otto, (17a) Mannheim-Neckarau,
 Schulstr. 46 5/49 - 12/4

Unsere Unterlagen über Gefängnisse sind z.Zt. nicht
 griffbereit. Wir verständigen Sie gegebenenfalls."

Wir bitten um Kenntnisnahme und hoffen, Ihnen einen Dienst
 erwiesen zu haben.


 (J. J. J. J.)


 (Oehlschläger)

ang.Hille

BERLIN

19

Berlin den 28 januari 1952.

N:o 28

1 bil.

Personligt och strängt förtroligt.

AVD.

R

GR.

18

MÅL.

CtI/29

Herr Utrikesråd,

I Bratts frånvaro ber jag få erkänna mottagandet av Edert handbrev den 21 denna månad angående Hille.

Närslutet ber jag få översända avskrift av en den 23 januari daterad, denna dag mottagen skrivelse från tyska röda korset i samma ärende. Där framgår, att man genom två från varandra helt skilda kanaler kommit fram till samma adress vad angår Erhard Hilles hustru, nämligen Bloaschütz i Kreis Bautzen. Den senare kanalen, DRK:s efterforskningscentral, ligger i München.

Efter mottagandet av denna skrivelse har jag inhämtat, att det där omnämnda lägret 7027/I - där alltså Erhard Hille ännu skulle ha befunnit sig den 23 januari 1948 - enligt tyska röda korsets matriklar ligger i Krasnijgorsk vid Moskva. Det uppges vara ett biläger till huvudlägret 7027, vilket likaledes lär ligga på nu nämnda ort.

I enlighet med Eder önskan har jag hos tyska röda korset hemställt om ett fotografi av Erhard Hille. När man där icke förfogade över någon bild av honom, lovade man genast tillskriva Hilles maka med uppmaning att insända ett fotografi "för att underlätta efterforskningarna



Utrikesrådet Dahlman,
S t o c k h o l m.

./2

after noon.

(René Belding)

Avskrift.

DEUTSCHES ROTES KREUZ
Landesnachforschungsdienst
Berlin

Berlin-Dahlem, den 23.1.1952.
Im Dol 2
Fernruf: 76 07 36/37

Unser Zeichen: LVK: 183 964
Ch-0/Pt

Bezug:

An das

Königl.
Schwedische Generalkonsulat,

Berlin W 35
Rauchstr. 25

Herrn
Rechtsanwalt Dr. Behling,

Berlin W 30,
Neue Bayreuther Str. 3

Betr.: Erhard H i l l e, geb. 2.2.1913.
Bezug: Nachstehende Schreiben.

Im Anschluss an die Ihnen übersandte Mitteilung des Ev. Pfarramtes aus Grosshartmannsdorf übermitteln wir Ihnen nachstehend ein direkt eingegangenes Antwortschreiben der Mutter des oben genannten vom 16.1.1952:

"Betr.: Erhard Hille, geb. 2.2.1913.

Bezugnehmend auf das Schreiben v. 11.1.1952 teile ich Ihnen die Anschrift von der Ehefrau meines Sohnes mit:

Frau Hildegard Hille, Bloaschütz üb. Bischofswerda,
Krs. Bautzen/Sa., (Ostzone).

Mein Sohn Erhard hat von 1926 - 1932 in Bautzen, Schiller-Str. in der Oberschule mit Aufbauklassen studiert, sonst hat er nicht in Bautzen gewohnt. Habe noch nie eine Nachricht über meinen Sohn Erhard irgend von einem Heimkehrer oder Kriegsgefangenen erhalten."

In gleicher Angelegenheit erhielten wir von der DRK-Nachforschungszentrale unter dem 11.1.52 folgende Mitteilung:

"Bei unserer Karteiüberprüfung fanden wir nachstehende Meldekarte vor:

H i l l e, Erhard, Otto geb. 2.2.13, beheimatet in Berlin-Staaken, Schulstr. 73, hat an seine Angehörigen letztmals am 23.1.48 aus dem Lager 7027/I geschrieben.

Die Meldung erstellt: Frau Hildegard Hille, Ehefrau, derzeit wohnhaft in Bloaschütz üb. Bischofswerda/Sa. Krs. Bautzen. Wir erhielten bisher keine Heimkehrermeldung. Nachstehend geben wir Ihnen Heimkehrer bekannt, die sich nach Januar 1948 im Lager 7027/I aufhielten:

b.w.

Dr. Brauns, Gerhard, (22b) Honnef.Krs.Neuwied 10/44 - 5/48
 Bauber, Viktor, (22c) Düren Krs.Saarlautern 2/48 - 9/48
 Wagner, Karl, (14a) Mühlacker,Lieningerstr.12 8/44 - 4/48
 Netter,Paul, (14a) Holzgerlingen/Böblingen
 Tübinger Str. 32 5/45 - 9/48
 Dr. Schwandner, Walter, (14a) Heubach, Krs.
 Schw.-Gmünd, Bahnhofstr.19, 2/49 - 12/49
 Dr. Kinzler,Otto,(17a) Mannheim-Neckarau,
 Schulstr. 46 5/49 - 12/49
 Unsere Unterlagen über Gefängnisse sind z.Zt. nicht
 griffbereit. Wir verständigen Sie gegebenenfalls."

Wir bitten um Kenntnisnahme und hoffen, Ihnen einen Dienst erwiesen zu haben.

u/Zöfel

u/Oehlschlager

Generaldirektör Perath AB 3.2-52 21
Utrikesdepartementets Postbox
R 18 20 4/29

Pilkorsagenter stal svenska pass Wallenberg fick skulden av Sovjet

När Röda armén 1945 "befriade" Ungern sökte massor med nazister och pilkorsgardister undkomma på falska svenska skyddspass undertecknade av Raoul Wallenberg. Den hemliga tyska polisen begtog många sådana pass och det berodde på dem, förfäktar f. d. medhjälpare till Wallenberg, att svensken blev arresterad och förd till Sovjet.

Det har visat sig att pilkorsare lyckats smyga in agenter på svenska legationen som helt enkelt stal pass. Anklagelserna mot Wallenberg för att ha sökt skydda nazister avvisas kategoriskt av hans f. d. medhjälpare, som i dag bor utanför järnridån. Wallenberg påstås ha fått skulden för vad pilkorsarna gjorde sig skyldiga till: stöld och förfälskning.

Redan 1948 började uppgifter cirkulera i Budapest, att Wallenberg var i livet och befann sig i fängelse i Moskva. Samtidigt inledde säkerhetspolisen razzior efter wallenbergsanhängare. Razziorerna pågick alltjämt och många bekanta ungdomar har spårlost försvunnit. En dag efter dramatisk flykt lyckades sätta sig i säkerhet.

Agenter stal pass

Det var i villervallan de sista dagarna i Budapest som agenter lyckades stjäla många skyddspass på svenska legationen eller konsulatet. Pass såldes sedan till fantastiska priser på svarta börsen.

Ryska NKVD fick redan första dagen tag i nazister som sökte skydda sig med pass undertecknade av Raoul Wallenberg. Namnet var med all sannolikhet en förfälskning, förklarar tidigare assistenter till svensken.

Då ryktena om Wallenberg på nytt började komma i omlopp 1948 lät de ryska myndigheterna utbasa SS-trupper som sköt ihjäl Wallenberg. Samtidigt igångsatte man en jakt på människor som på ett eller annat sätt biträtt Wallenberg i hans viktiga mission i Budapest. De nödvändiga uppgifterna fick säkerhetspolisen av en kommunistisk angiverska, Eva Szilassi-Schwartz, som



JUDIT NEUMAN,

känd Budapest-skönhet, var Wallenbergs sekreterare. Hon bor nu i Paris.



KATARINA HILVERT

är gift med Georg Hilvert (t. h.) och bodde i Budapest under den värsta tiden.

1944 var anställd på svenska legationen.

Det första offret var en känd affärsman, en av Wallenbergs närmast män, Imre Salgo, som vid arresteringen tog sitt liv med gift. Samtidigt arresterades greve Dessefi, affärsmännen Miksa Fried, Istvan Lövenberg, Istvan Török, Sándor Berger m. fl. De tre förstnämnda är spårlost försvunna. Lövenberg uppges ha blivit avrättad medan de andra två är på straffarbete.

Son fick bedövas

Bland dem som lyckades fly till västerlandet var den olyckliga Im-



GEORG HILVERT

var tjänsteman på svenska legationen under den mest kritiska perioden.

re Salgos svåger, Istvan Kadar. Han bor nu tillsammans med sin fru och små barn i Australien. Familjen lyckades smuggla sig med ett tåg från gränsstaden Sopron till Wien. De låg under en stor kolhög. Yngste sonen hade måst bedövas för att inte röja familjen i de mest kritiska ögonblicken. Han var nästan livlös när man kom till Wien men räddades på ett amerikanskt sjukhus.

De wallenbergmedhjälpare som i dag lever ute i den fria världen planerar en gemensam aktion för att söka rädda Wallenberg. De går med en mun ed på att anklagelserna mot Wallenberg är falska.

ang. Hille

BERLIN		19
Berlin den 13 februari 1952.		
Personligt och strängt förtroligt.		
39	1 bil.	
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.
R	18	CtI/29

Herr Utrikesråd,

Åberopande mitt handbrev den 28 januari ber jag närslutet få översända det utlovade fotografiet av Erhard Hille. Det behöver icke återställas hit.

(Rané Belding)



Utrikesrådet Dahlman,
S t o c k h o l m.

ang. Hille

Berlin, den 18. Februar 1952.

BERLIN		19
18. Februar 1952.		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. R	GR. 18	MAL. CtI/29

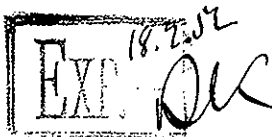
ref. OK

Herrn Direktor Oehlschläger,
 Deutsches Rotes Kreuz,
 Nachforschungsdienst,
Berlin-Dahlem,
 Im Dol 2

Sehr geehrte Herr Direktor Oehlschläger,

Hiermit beehre ich mich Ihnen das beigelegte Photo
 von Erhard Hille zurückzusenden. Ich benutzte die Gelegen-
 heit Ihnen nochmals zu danken für Ihre liebenswürdige
 Hilfsbereitschaft in dieser Angelegenheit.

(Eyvind Bratt)
 Generalkonsul



KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Politiska avdelningen

Stockholm den 26 februari 1952.

Personligt och strängt förtroligt.

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 13 dennes till Dahlman, som för närvarande är bortrest, vill jag härmed endast be Dig till Bratt framföra, att af Sandeberg, då han fick se fotografiet av Hille, omedelbart förklarade, att det föreställde den Hille, som Sandeberg träffat i Moskva.

*Din h. v. person
Stig Engström*

t.f. generalkonsuln Belding,
Berlin.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Politiska avdelningen

Avdelningschefen

Stockholm den 4 mars 1952.

Personligt och strängt förtroligt

P 2

ref. DK

Broder,

Jag återkommer med en rad i fallet Hille.

Sedan vi nu konstaterat, att den av Suchdienst efte
forskade Erhard Hille är identisk med den Hille, som af
Sandeberg träffade i Butyrka-fängelset i Moskva, återstår
ju endast att bevaka ärendet så att Hille kan kontaktas
omedelbart, om han en gång återvänder till hemlandet.
Ehuru jag redan framhållit detta i mitt brev den 21 ja-
nuari, vill jag emellertid på detta sätt ånyo understryka
vikten av att en regelbunden kontakt främdeles upprätt-
hållas med Suchdienst i nämnda syfte.

Min tillgivne
Henrik Dahlman

Generalkonsuln B r a t t ,
B e r l i n .

Berlin W 35, Rauchstrasse 25

Tel.: 24 95 61

ang. Erhard Hille

Berlin, den 18. März 1952

BERLIN		19
No. 71	REL.	
INK. No		
AVL. R	18	KAL. W I

Deutsches Rotes Kreuz
Nachforschungsdienst
Herrn Dir. Öhlschläger

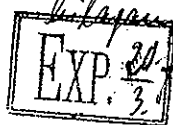
Berlin-Dahlem
Im Dol 2

Sehr geehrter Herr Direktor,
Seitdem das Bild von Herrn Erhard Hille den betreffenden Stellen in Stockholm übersandt wurde, haben wir jetzt die Bestätigung erhalten, dass er mit der gesuchten Person identisch ist.

Aufgrund der erhaltenen Erläuterungen ist es wohl anzunehmen, dass Erhard Hille sich noch in Russland befindet. Sollten Sie aber von seiner Rückkehr nach Deutschland Kenntnis bekommen, wäre ich ausserordentlich dankbar, davon unterrichtet zu werden, da die Angelegenheit, wie Sie wissen, für uns von sehr grosser Bedeutung ist.

Der an Sie gerichtete Brief der Ehefrau Hille wird anbei zurückgesandt.

/Eyvind Bratt/
Generalkonsul



P.S. Bewertungsplan Deutsch-Aufgaben
zu beschreiben in Bonn.

S. S. 1911.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Politiska avdelningen

Avdelningschefen

Stockholm den 26 mars 1952.

Personligt och strängt förtroligt

P 2

bil.

INK. KONS. BERLIN		
B.N:o 3 186		
3 14 1952		
AVD	GR	MÅL
W		

Broder,

Genom beskickningen i Köpenhamn ha vi erfarit, att en i slutet av juli 1951 från rysk krigsfångenskap frigiven dansk medborgare uppgivit sig ha under fångenskapen sammanträffat med en överstelöjtnant Dietrich och en "tidigare grekisk konsul i Berlin Ahleros" (sedermera rättat till Akleros) som båda suttit i Krasnogorsk-lägreten i närheten av Moskva, där de hade varit tillsammans med en svensk diplomat, vars namn dansken icke kunde erinra sig. För Din personliga kännedom bifogar jag avskrifter av följande brev:

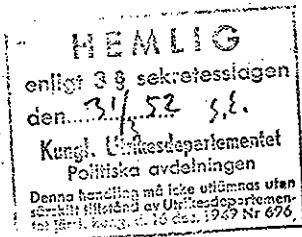
hbr jmt. bil. 1.2.1952 Hans Beck-Friis - Dahlman
 " 4.4.1952 Dahlman - Grönwall
 " " 14.3.1952 Brandel - Engfeldt
 " 21.3.1952 Grönwall - Dahlman

Såsom framgår av Grönwalls brev den 21 dennes känner man i Athén icke till någon person med namnet Ahleros respektive Akleros, Akliros eller Achliros, som skulle ha varit konsul i Berlin eller varit i rysk fångenskap. Jag vore tacksam, om Du ville undersöka saken i Berlin genom att, såsom grekiska vederbörande föreslagit, be den grekiska militärmissionen i Berlin att göra närmare undersökningar. Jag vill tillägga, att man givetvis icke bör fästa sig alltför mycket vid de här ovan återgivna versionerna av namnet. Det är ju mycket väl tänkbart, att man nen ifråga haft ett helt annat men i danskens öron mer eller mindre likaljudande namn, en omständighet som givetvis bör beaktas i sammanhanget.

Generalkonsuln Bratt,
 Berlin.

Hui Kligoris
Hen Dahlman

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET



Avskrift av strängt förtroligt handbrev
från ambassadören Friherre Beck-Friis,
Köpenhamn, till utrikesrådet Dahlman,
dagtecknat den 1 februari 1952.

.....

Som ett led i de förhör med danska medborgare, vilka återvända från sovjetrysk fångenskap, rörande eventuell kontakt med Raoul Wallenberg ha polisvederbörande här fått fram en upplysning från en viss Carl Deutschbein som skulle ha talat med tvenne medfångar till en svensk diplomat, som vistats i lägret Krasnogorsk vid Moskva. Brandel har tidigare till sekreterare Engfeldt inberättat vad han underhand erfarit i saken. Från utrikesministeriet ha vi nu mottagit avskrift av skrivelse från polisvederbörande till justitieministeriet, vilken jag översänder härmed. Den bekräftar i allt väsentligt, samt kompletterar, underhandsuppgifterna; men dessutom framgår av densamma att en viss dansk medborgare, som ännu befunne sig i rysk fångenskap och tidigare varit i Krasnogorsk, möjligen skulle kunna lämna ytterligare upplysningar.

Uppgifterna från Deutschbein äro uppenbarligen icke så helt färska som vi hoppats, enär den bilagda skrivelsen är daterad 9 januari.

P. S. Man borde kanske be danska vederbörande fråga Deutschbein om han kan erinra sig när hans sagesmän varit samman med den svenske diplomaten?

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Avskrift.

POLITIETS EFTERRETNINGSJENESTE,

Politigården,

København V.

AM/AU.

København, den 9. januar 1951

Lb. nr. 4572/51.

Brev nr 4743.

Under henvisning til tidligere brevveksling, senest
justitsministeriets skrivelse af 19. september 1949 (5 k.journ.
nr. 1948/08) vedrørende den forsvundne svenske diplomat,

Raoul WALLENBERG,

skal jeg meddele, at den d. 23. juli 1951 fra sovjetrussisk
krigsfangenskab løsladte danske statsborger, Curt DEUTSCHBEIN,
Sønderborg, bl.a. har oplyst, at han i 1948 under sit ophold
i fangenskab talte med en forhenværende oberstløjtnant ved
navn DIETRICH, der havde opholdt sig i lejren i Krasnogorsk ved
Moskva. Dietrich, der senere skal være blevet idømt 25 års
strafarbejde, oplyste over for Deutschbein, at han i førnævnte
lejr havde været sammen med høje embedsmaend og diplomater,
heriblandt en svensk diplomat, hvis navn Deutschbein dog ikke
i dag kan erindre.

I december 1949 traf Deutschbein i fangenskab sammen med
den tidligere græske konsul i Berlin, AHLEROS, fra Athen, der
fortalte at han i flere år havde opholdt sig i Krasnogorsk,
hvor han havde været sammen med en svensk diplomat, hvis navn
han dog ikke kendte, og som senere var blevet flyttet fra lej-
ren, muligvis efter at være idømt straf. Ved Deutschbeins
hjemrejse opholdt Ahleros sig endnu i lejr 7134 i Kiev.

Deutschbein her en øvidere oplyst, at den danske stats-
borger, Hans DIRCHSEN, der endnu befinder sig i sovjetrussisk
krigsfangenskab, muligvis kan give nærmere oplysninger om den
svenske diplomat, i det Dirchsen har haft ophold i lejren i Kra-
nogorsk.

Det tilføjes, at man fortsat vil drage omsorg for, at
danske statsborgere, som vender tilbage fra fangenskab i Sovjet-
unionen, vil blive udsprugt om, hvad der måtte være dem bekendt
vedrørende Raoul Wallenberg.

E. Brix.

Til Justitsministeriets 5. Ekspeditions kontor 1948 Nr. 808
justitsministeriet.

p.v.s.
BH/DR

Avskrift av personligt och strängt förtroligt
handbrev från utrikesrådet Dahlman, Utrikes-
departementet, till Envoyén Grönwall, Athén,
dagtecknat den 4 mars 1952.

Såsom framgår av i avskrift närslutna handbrev jämte bilaga från Hans Beck-Friis till mig den 1 februari skall en nyligen från rysk fångenskap återvänd dansk vid namn Deutschbein i december 1949 under fångenskapen ha sammanträffat med den tidigare grekiske konsuln i Berlin, Ahleros, som berättat, att han i flera år befunnit sig i Krasnogorsk-lägre i närheten av Moskva, där han varit tillsammans med en svensk diplomat, vars namn han icke kände till och som senare flyttats från lägre, möjligen sedan han dömts straff.

Jag får be Dig taga kontakt med grekiska vederbörande rörande Ahleros och - med anhängan om att saken må behandlas med största diskretion - framhålla vårt intresse av att omedelbart få personlig kontakt med Ahleros, därest han har återvänt från Ryssland, eller beredas tillfälle att omedelbart få träffa honom, om han framdeles skulle återkomma. Jag får be Dig ha saken i åtanke, så att Du med lämpliga mellanrum kan övertyga Dig om att den icke faller i glömska på grekiskt håll.

Om Du får kontakt med Ahleros, bör Du fråga honom om han under sin vistelse i Ryssland hört talas om någon "svensk" i rysk fångenskap samt i jakande fall be vederbörande i detalj berätta härom: tids- och platsangivelser äro av största vikt i sammanhanget liksom namn på medfångar, som kunna bekräfta de lämnade uppgifterna. Jag vill särskilt understryka vikten av att föra samtalet på sådant sätt, att vederbörande får tillfälle att själv nämna namnet Wallenberg. Berättelsens spontanitet får anses avgörande för dess bevisvärde.

Avskrift av strängt förtroligt handbrev från
Legationsrådet Brandel, Köpenhamn, till Förste
sekreteraren Engfeldt, Utrikesdepartementet,
dagtecknat den 14 mars 1952.

Just före kontorstidens slut ingår i dag ett svar från
danska vederbörande i det ärende jag skrev Dig om den 31 janu-
ari. Sedan vi begärt att få ett nytt förhör ordnat med den
danske medborgare som nyss återkommit från fångläger i Ryss-
land och som där varit i kontakt med två personer vilka sagt
sig ha under fångenskap träffat en svensk diplomat, har nu
detta förhör ägt rum, varom bifogade verbalnote berättar.
Tyvärr framkom just ingenting väsentligt utöver vad som ti-
digare sagts.

Från danska polisens sida ställer man sig, som Du ser,
välvillig till den under vårt telefonsamtal häromdagen fram-
kastade tanken att eventuellt nedsända någon expert från Sve-
rige hit för att biträda vid förhör i denna sak. Vad beträffar
ifrågavarande Deutschbein anses det dock knappast vara
mödan lönt.

V e r b a l n o t e . .
=====

Udenrigsministeriet har den aere at meddele den kgl. svenske ambassade, at man efter ambassadens anmodning har foranlediget Curt Deutschbein afhørt påny om den forsvundne svenske diplomat Raoul Wallenberg.

Under afhøringen, der blev foretaget af Sønderborg politikammer den 3. marts 1952, har Deutschbein forklaret,

at den i sagen nævnte oberstløjtnant Dietrich kom bort fra Krasnogorsk-lejren i januar eller februar måned 1948, og at han formoder, at Dietrich, da han var stabsofficer, har siddet i denne lejr siden år 1945, idet stabsofficererne blev samlet ret tidlig i Krasnogorsk-lejren.

Akleros (ikke Ahleros) sad i Krasnogorsk-lejren indtil sommeren 1950, hvorefter han og Deutschbein traf sammen i lejren i Kiev. Når der i sagen står anført, at Deutschbein traf Akleros i december 1949, er det ikke rigtigt, det var i sommeren 1950. Deutschbein mener at have forstået på Akleros, at han har siddet i Krasnogorsk-lejren siden år 1945. Han har fortalt Deutschbein, at han indtil år 1941 virkede ved den graeske ambassade i Berlin, og da denne blev opløst, virkede han videre som graesk konsul under et andet lands ambassade. Nogen tid efter kapitulationen blev han anholdt i Tiergarten i Berlin af russerne og må efter Deutschbeins mening have siddet i Krasnogorsk allerede i 1945.

Hvornår Dietrich og Akleros sidst har vaeret sammen med den omhandlede svenske diplomat, har Deutschbein ikke fået fat i under samtalerne med de to nævnte herrer, og han kan ikke komme det naermere, end at det må vaere i tiden fra 1945 til 1948/50.

Han erklærer sig iøvrigt ikke i stand til at fremkomme med andet af interesse denne sag vedrørende."

Politiets efterretningstjeneste har yderligere anført, at de af Deutschbein meddelte oplysninger er afgivet, efter at man derfra havde rettet henvendelse til ham med forespørgsel om hvad der måtte vaere ham bekendt vedrørende Raoul Wallenberg. Deutschbein har under de af politiet foretagne afhøringer af ham ikke på nogen måde gjort sig ufordelagtigt bemaerket. Deutschbein var tillidsmand for de ialt 13 danske statsborgere, der i slutningen af juli måned 1951 blev hjemsendt fra sovjet-russisk krigsfangenskab.

Såfremt de svenske myndigheder måtte ønske at sende
Den kgl. Svenske Ambassade,
K ø b e n h a v n.

en ekspert til Danmark for at afhøre Deutschbein, uanset at denne ikke mener sig i stand til at fremkomme med yderligere oplysninger i sagen, har politiets efterretningstjeneste erklæret sig rede til at bistå eksperten med at komme i forbindelse med Deutschbein og iøvrigt være ham behjælpelig i det omfang, dette måtte ønskes.

København, den 13. marts 1952.

Avskrift av strängt förtroligt handbrev
från envoyén Grönwall till utrikesrådet
Dahlman, dagtecknat Athén, den 21 mars 1952.

.....

Ditt brev den 4 mars i Wallenberg-saken åberopas.

Jag har på olika håll i utrikesministeriet här sökt få någon uppgift om den i brevet omnämnde, "tidigare grekiske konsuln i Berlin Ahleros" (Namnet förefaller icke grekiskt, möjligen skall det vara Akliros eller Achliros.) Dock har man icke här kunnat få fram några uppgifter, vare sig om någon person med detta namn varit konsul i Berlin eller varit i ryskt förvar. Man påstår här, att det icke före kriget fanns något grekiskt konsulat i Berlin och ej heller senare, i varje fall ej något lönat sådant. Möjligen skulle under ockupationen lokalt ha förordnats någon konsulär tjänsteman, varom man dock här saknar närmare uppgifter.

Ryssarna hade över huvud icke, säges det, tagit några grekiska diplomatiska eller konsulära tjänstemän. Skulle dock så skett skett och någon sedermera ha återkommit från Ryssland, borde, menar man, en sådan sak vara känd här, i varje fall i ministeriet.

Man föreslår därför, att vi i Berlin hos den grekiska militärmissionen närmare efterforska saken. Där torde man i varje fall ha bättre reda på vad som hänt med den grekiska representationen där under ockupationen. De grekiska intressena i Tyskland handhades då av Argentina.

Under tiden skall jag icke underlåta att, även på andra vägar, söka få fram några spår. Men det ser ut som om det vore bäst undersöka närmare i Berlin, om ej så redan skett.

P.S. Engfeldts just nu mottagna brev den 15 dennes synes icke ge större möjligheter att härifrån spåra Akliros. För tids vinnande synes det i varje fall angeläget först

ang. Wallenberg.

Bratt/BK

BERLIN		19
Berlin den 4. april 1952.		BIL.
<u>Personligt och strängt förtroligt.</u>		
IN 93 D. No 86/3,3.4.52.		
AVD. W	GR.	MÅL.

Broder,

Efter mottagandet av Ditt handbrev den 26 mars, som kom med gårdagens kurir, sökte jag upp chefen för den grekiska militärmissionen, generalmajoren Pappas (tillika ambassadör i Bonn). Jag sade honom, att vi forskade efter en svensk, och att vi erfärit, att denne skulle i rysk fångenskap ha sammanträffat med en grek, vilkens namn vore Akleros eller liknande och vilken uppgivits tidigare ha varit grekisk konsul i Berlin. General Pappas förklarade omedelbart, att det måste vara fråga om en viss Akliros, som för närvarande, om han levde, befunno sig i koncentrationsläger i Kiev. Akliros var en Berlin-grek, som vid Tysklands sammanbrott utan att därtill vara bemyndigad etablerat sig som grekisk konsul i Berlin. Han vore icke direkt kriminell men en "Hochstapler". "Kommunisterna" (varmed min sagesman torde avsett ryssarna) hade gripit honom, därför att han för en vitryss utfärdat ett falskt pass. Han hade förts till Tjeckoslovakien och sedan till Kiev, där han enligt de senaste underrättelserna befunno sig i ett koncentrationsläger. General Pappas företrädare i Berlin, prins Ypsilanti, för närvarande vid grekiska beskick-



Utrikesrådet Dahlman,
S t o c k h o l m.

ningen i Moskva, hade senast i september 1951 gjort en framställning hos ryssarna i syfte att få Akliros repatrierad. Ryssarna hade svarat, att de icke kände till denne. Genom sin "service de renseignement" visste emellertid grekerna, att Akliros ännu i oktober 1951 var i Klev. Hans maka befunno sig i Aten, och grekiska utrikesministeriet kände till fallet. Jag skall givetvis hålla kontakt med grekiska militärmissionen i ärendet, men mer kan jag i nuvarande läge uppenbarligen icke göra.

(Eyvind Bratt)

Tillskr. 16.4.52. Bratt/Wey.

INK. KONS. BERLIN		
B. No	12 202	
	15 4 19 52	
AVD	GR	MAL
W		

Djursboholm, am 6. IV. 52

Verehrter Herr Generalkonsul!

Vielleicht darf ich mich zuerst noch einmal vorstellen: Im Oktober kann ich von Bautzen aus zu Ihnen!

Ich erhielt ich auf unserem Markt nicht betreffs dieser Bitte. Viel ist es vorläufig nicht, doch würde ich mich sehr freuen, wenn ich stattdessen vieles zusammen helfen könnte. Ein Ehepaar Hille, Gasthauspächter wohnt in Großpostwitz (Grosspostwitz) bei Bautzen. Herr Kurt Hille hat sich noch 1945 nicht wieder in

Beiraten angeordnet. Sicher könnte man
durch die Eltern über seinen Verbleib etwas
erfahren. Dies ist leider vorläufig alles.

Ich hätte ich diesen Brief in der
Sprache Deiner Heimat, in der es mir nun
so wohl geht, geschrieben, doch mein Schwedisch
ist noch sehr mangelhaft.

Viele Grüße aus Schweden!

Glad Pärle

Hillönsken av

Rikke Linke.

1/0 Du Hedström

Ymerögen 52

Djursholm

ang.Hille

Bratt/BK

BERLIN		19
Berlin, den 15. April 1952. BIL.		
No 106		
INK. D. No 202/12,15.4.52.		
AVD.	GR.	MAL.
W		

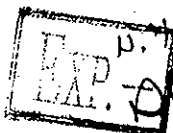
15/6m
KMS 46/4
RHS

Deutsches Rotes Kreuz
Nachforschungsdienst
Herrn Dir.Öhlschläger
Berlin-Dahlem
Im Dol 2

Sehr geehrter Herr Direktor,

Bezugnehmend auf unseren Schriftwechsel zuletzt
meinen Brief vom 18. März 1952 in der Angelegenheit Hille,
beehre ich mich Ihnen mitzuteilen, dass ich gerade von
einer früher in Bautzen wohnhaft gewesenen Person erfahren
habe, dass ein Ehepaar Hille, Gasthauspächter, zur Zeit
in Grosspostwitz bei Bautzen wohnt und dass dieses Ehepaar
einen Sohn mit Namen Kurt hat. Nach 1945 hat sich der Sohn
nicht wieder in Bautzen angemeldet. Obgleich schon fest-
gestellt worden ist, dass Erhard Hille mit dem von uns
nachgeforschten Hille identisch ist, wäre es von Interesse
zu erfahren, ob Ihnen etwas über den früher in Bautzen wohn-
haft gewesenen Hille bekannt ist.

(Eyvind Bratt)
Generalkonsul



ang.Hille

Gk.Bratt/Wey.

Berlin W 35 Rauchstrasse 25
Tel. 24 95 61

BERLIN		19
Berlin, den 16. April 1952.		
173		BIL.
AK. D. N:o		
AVD. <i>W</i>	GR.	MÄL.

Fräulein Ruth Linke,
c/o Dir. Hedström
Ymervägen 52
D j u r s h o l m
Schweden.

Sehr geehrtes Fräulein Linke.

Unter Bezugnahme auf Ihr Schreiben vom 6. April 1952
beehre ich mich, Ihnen meinen besten Dank auszusprechen.
Angaben, die Sie mir in der Angelegenheit Hille zukommen
liessen sind wertvoll und ich werde mir erlauben, im ge-
gebenen Falle mich wieder an Sie zu wenden.

(Eyvind Bratt)
Generalkonsul

EXP. 16.4.52
OK

Bratt/MW

BERLIN		19
Berlin den 23 april 1952.		
Personligt och strängt förtroligt.		
INK 114. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.
W		

Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 4 april önskar jag endast meddela, att, enligt vad jag igår erfor från härvarande grekiska militärmission, den i brevet omnämnde Akliros för någon tid sedan avlidit. Det är emellertid icke alldeles säkert, att vi därigenom förlorat alla möjligheter att få reda på vad Akliros kunnat veta om Wallenberg. Akliros, vilkens initial var V, har nämligen en broder N. Akliros, som också befinner sig i rysk fångenskap, enligt vad jag förstår i samma läger där brodern dog. Skulle någon möjlighet uppstå att genom grekerna få höra något ytterligare om N. Akliros, skall jag givetvis icke försumma att härom inberätta.

Jag vill i sammanhanget nämna, att meddelandet om Akliros död nådde Berlin därigenom, att ett trettiotal krigsfångar av dansk nationalitet nyligen av ryssarna överlämnats till härvarande danska militärmission. Jag besökte idag ambassadören Hvass, som är chef för danska militärmissionen och sade honom, att jag var intresserad att höra huruvida de nu frigivna krigsfångarna möjligen träffat

EXP. 23.4.52
-ONC

Utrikesrådet Dahlman,
S t o c k h o l m.

någon svensk eller hört, att någon sådan finnes i ryska fängeläger. Enligt vad fastställas kunde, var detta dock icke fallet. Hvass sade mig, att han visste, att alla från Ryssland till Danmark återvändande krigsfångar av den danska polisen förhöras i berörda avseende. Jag antar, att beskickningen i Köpenhamn kommer att inrapportera i saken. En av de frigivna danskarna befinner sig emellertid alltjämt i Berlin, och jag hade idag tillfälle att samtala med honom. Hans namn är Nissen, och han hade träffat den nu döde Akliros i Kievlägrät. Denne hade aldrig talat med honom om någon svensk och Nissen hade själv aldrig bland sina medfångar påträffat någon svensk eller över huvud taget hört, att någon svensk skulle befinna sig i något ryskt fängeläger.

(Eyvind Bratt

Erik Gustafsson.

BERLIN

19

Berlin den 25 april 1952.

Personligt och strängt förtroligt. BIL.

INK. E. No

AVD.

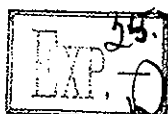
W

GR.

MÅL.

Broder,

I anslutning till mitt brev den 23 april i Wallenberg-affären vill jag nämna, att jag idag haft kontakt med ytterligare två av de f.d. krigsfångar, som tillhörde den i brevet omnämnda danska kontingenten. Det gäller en tysk vid namn Kurt Hartwig och en est vid namn Herbert Rannajö, vilka genom att falskeligen uppge sig som danskar lyckats komma med de verkliga danskarna. Båda hade suttit i Kiev-lägre tillsammans med bröderna Akliros. Ingen av dem hade emellertid hört Akliros nämna någonting om att han haft en svensk som medfånge. Däremot kunde Hartwig meddela, att han i november 1949 i lägre i Kiev, vilket är beläget i förstaden Darnitza och bär numret 7062/13, som medfånge haft en svensk vid namn Erik Gustafsson. Denne hade haft ett svenskt nationalitetsmärke på sina kläder. Gustafsson vore född svensk men hade möjligen förvärvat danskt medborgerskap. Hans föräldrar hade varit bosatta i Köpenhamn och fadern hade varit anställd vid Burmeister & Wain. Gustafsson vore antagligen född 1913 eller 1914. Han torde till yrket ha varit sjöman och hade varit anställd i den tyska handelsflottan. Han hade dömts till 25 års straff-



Utrikesrådet Dahlman,
S t o c k h o l m.

arbete för spionage och från Kiev förts till ett fängelse i Stalingrad. Därest det icke skulle vara möjligt att få förbindelse med hans föräldrar, torde närmare upplysningar kunna vinnas genom hänvändelse till herr Oscar Nielsen, Tordenskiöldsgatan 83, Aarhus. Några andra svenskar i ryska fångläger än Gustafsson hade varken Hartwig eller Rannajö hört talas om. Hartwig vistas för närvarande i Berlin och kan alltså, därest så behöves, ytterligare utfrågas.

(Eyvind Bratt)

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Politiska avdelningen

Avdelningschefen

Stockholm den 12 maj 1952.

Personligt och strängt förtroligt.

P 2

1 bil.

*K 1/8
Mj*

INK. KONS. BERLIN		
B. No 31/37		
2315 1952		
AVD <i>W</i>	GR	MÅL

Broder,

./.

Åberopande Dina handbrev den 23 och 25 april rörande bröderna Akleros får jag för Din kännedom närsluta Grönwalls handbrev till mig den 7 dennes, varav bl.a. framgår, att grekiska ambassaden i Moskva har ärendet rörande Nikolaus Akleros och två andra grekers repatriering om hand.

Jag får be Dig även fortsättningsvis hålla kontakt med grekiska militärmissionen i Berlin, så att förbindelse omedelbart kan upprättas med någon eventuellt återkommande fånge för ytterligare utredning.

*Min tillgivne
Kon. Sälslman*

Generalkonsuln Bratt,
Berlin.

LEGATION DE SUEDE

Wallenberg-frågan.

Athén den 7 maj 1952.

Personligt och 1 bil.
strängt förtroligt. (i 2 ex.)

P 2.

Broder,

Åberopande tidigare korrespondens angående vissa greker i ryskt förvar (bröderna Akleros, senast Engfeldts handbrev den 28 april) kan jag nu meddela följande:

Av vad jag kunnat utröna vid samtal i utrikesministeriet, främst med kabinettssekreteraren och chefen för öst-europeiska avdelningen, har framgått, att den tidigare omnämnde Wladimir Akleros avlidit i Kiev-lägre redan i juli 1951 (han var sålunda icke i livet så sent som i oktober förra året). I samma läger vistades ännu den 10 april i år hans broder Nikolaus Akleros samt två andra greker (I. Frilingos, förutvarande fältväbel i tyska armén, och W. Panagiotto, förut bonde från Nordgrekland).

Dessa upplysningar hade man fått genom tyska Röda Korset, Landesnachforschungsdienst, Berlin. Genom särskilt tillåtetsgående har jag fått låna en skrivelse från denna institution till grekiska militärmissionen i Berlin, samt en därvid fogad P.M. av den 16 april med upplysningar om de kvarvarande i Kiev-lägre. Dessa uppgifter synas härröra från de hemvändande danskarna och äro antagligen redan kända för Eder genom konsulatet i Berlin.

Som synes är Nikolaus Akleros' hustru, Kety Akleros, bosatt i Mühlhausen, Thüringen, adress Ballstädtergasse 8.

Frågan om grekernas repatriering bedrivs alltför genom grekiska ambassaden i Moskva, som, enligt vad man här säger, icke får några svar på sina framställningar.

/u./ T.Grönwall

Utrikesrådet S. Dahlman,
Utrikesdepartementet.

Avskrift av avskrift.

DEUTSCHES ROTES KREUZ
Landesnachforschungsdienst
Berlin

Berlin-Dahlem, 17.4.1952.

Im Dol 2

VW - VL Ch-Ö/Pt

An die
Griechische Militärmission
z.Hd. des Herrn Calogeras

Berlin-Charlottenburg 2
Uhlandstr. 7-8

Betr.: Heimkehrermeldung von Russlandheimkehrern.

Bezug: Heutige telef. Rücksprache

Im Anschluss an die heutige telef. Rücksprache überreichen wir in der Anlage je 1 Heimkehrererklärung über

1. den Todesfall des griechischen Staatsangehörigen Wlademiaüs A k l e r o s , Jahrgang ca. 1900, welcher in Juli 1951 im Lagerlazaret 7134 in Kiew an Gelbsucht und Magenkrebs verstorben ist. Der Genannte war früher Angestellter des griechischen Konsulats in Berlin.
2. noch am 10.4.1952 lebend im Kriegsgefangenenlager 7134, Kiew/Russland gesehen:
Nikolaus A k l e r o s , Bruder des Obengenannten,
Ehefrau: Kety Akleros, Mühlhausen/Thüringen
Ballstädtergasse 8;
3. noch am 10.4.1952 im Kgf-Lager 7134 gesehen:
Iwan F r i l i n g o s , Jahrg. 1901/02
Feldwebel der ehem.deutschen Wehrmacht.
4. Wassilij P a n a g i o t t o , Jahrg. 1902
Landwirt aus Nord-Griechenland,
noch am 10.4.52 lebend im Kgf.Lager 7134 gesehen.

Die Angehörigen haben evtl. die Möglichkeit, die auf der Heimkehrererklärung genannte Anschrift anzuschreiben, um nähere Auskünfte einzuholen und wir bitten Sie, die Angehörigen in Griechenland über diese Meldungen zu unterrichten.

Der Ehefrau des Nikolaus A k l e r o s haben wir einen Zwischenbescheid übersandt.

Über die Lage der zurückgebliebenen Kriegsgefangenen im Lager 7134 unterrichtet Sie anliegender Rundbrief für die Angehörigen.

Mit vorzüglicher Hochachtung

Gez. Zöfelt Gez. Oehlschläger

Avskrift av avskrift.

DEUTSCHES ROTES KREUZ

Berlin-Dahlem, 16.4.1952.
Brief.Nr. 472 a

Betr. LVK Nr

Am 10.4.1952 sind aus dem russischen Gefangenenlager 7134 Kiew 36 dänische Staatsangehörige, welche in der ehem. deutschen Wehrmacht dienten, über Berlin in ihre Heimatsorte entlassen.

Wir hatten am 15.4.1952 in Berlin Gelegenheit, uns einige Stunden über das Schicksal der noch in diesem Lager zurückgebliebenen Gefangenen, ihr Leben und ihren Gesundheitszustand zu unterhalten.

Die Heimkehrer berichteten, dass bei ihrer Abreise am 10.4.1952 im Hauptlager 7134 und Nebenlager einige 100 Gefangene zurückblieben. Alle waren nicht verurteilt; denn die Verurteilten sind damals in andere Lager gekommen.

Der grösste Teil dieser Zurückgebliebenen war bereits im Jahre 1951 auf Heimattransport in Minsk, wurde dort zurückgehalten und kam in das Gefangenenlager Stalino und später von dort nach Lager 7134 Kiew. Ausserdem warten in diesem Lager noch zahlreiche Ausländer und Volksdeutsche, die in der früheren deutschen Wehrmacht dienten, ferner 12 Frauen mit 7 Kindern auf die Entlassung.

Die meisten Lagerinsassen haben Postverbindung mit ihren Angehörigen. Der Gesundheitszustand ist gut. Es kommen laufend reichliche Paket-sendungen aus Deutschland, vor allem vom Deutschen Roten Kreuz, an, die korrekt ausgehändigt werden. Die Postverbindung war unregelmässig. Die Stimmung im Lager ist durch das lange Warten auf die Entlassung beeinflusst. Durch Veranstaltungen der Gefangenen wird versucht, die Stimmung zu heben. Deutsche Zeitungen der sowjet. Besatzungszone stehen zur Verfügung. Die Lagerbücherei hat geringe Bestände. Lager-rundfunk ermöglicht das Abhören der Heimatsendungen der Sender der D.D.R. Die Bevölkerung verhält sich zu den Gefangenen korrekt und bemitleidend.

Alle arbeitsfähigen Gefangenen arbeiten hauptsächlich bei Bauarbeiten, etwa 40 Fachhandwerker in einer Fabrik, Berufliche Weiterbildungs-möglichkeit ist leider wegen des Fehlens von Fachliteratur sehr gering. Verdienst monatlich etwa 200 Rubel.

Die ärztliche Betreuung durch einen deutschen Arzt ist gut, Medikamente waren vorhanden.

Mehrere Heimkehrer erklärten uns, dass sie Ihren obengenannten Angehörigen bei ihrer Abreise am 10.4.52 aus Kiew noch gesprochen hätten und gesund zurückliessen, dass sie zusammen gearbeitet haben und ihnen bei ihrer Abreise viele Grösse für die Angehörigen mitgegeben worden seien.

Gez. Zöfelt

gez. Oehlschläger

Belding/MW

BERLIN <i>2/2</i>		19
Berlin den 20 augusti 1952. <u>Personligt och strängt förtroligt.</u> BIL.		
INK. D. N:o		
AVD. W	GR.	MÅL.

Bröder,

I Wallenbergssaken har för generalkonsulatets vidkommande intet nytt framkommit. Vid kontakt med tyska röda korset har sålunda utrönt, att angående Erhard Hille upplysningar utöver de redan lämnade, icke föreligga.

Vad så bröderna Akleros beträffar, vill jag säga, att jag häromdagen av den grekiska militärmissionen erfor, att den av bröderna, vilken ännu skulle vara i livet alltså torde befinna sig i rysk fångenskap.

(Eyvind Bratt)

EXP. 20/8 52
W. W.

Utrikesrådet Dahlman,
S t o c k h o l m.

ang. Wallenberg

Belding/ga

BERLIN		19
Berlin den 21 oktober 1953.		
N:o		BIL.
		1 bil.
INK. D. N. 8		
Strikt förtroligt och personligt		
AVD.	GR.	MÅL.
X		

Broder,

Den 19 denna månad underrättades vi av härvarande holländska mission om, att påföljande dag en transport av ett trettiotal holländska f.d. krigsfångar, av vilka de flesta tillhört ett SS-förband, skulle anlända hit från Sovjetunionen på väg till lägret Flieoland vid Göttingen för vidare befordran till Nederländerna. Holländske generalkonsuln hade av sitt utrikesministerium anmodats underrätta oss därom med tanke på eventuella möjligheter att erhålla upplysningar om fallet Wallenberg

Då jag själv var förhindrad, begav sig Belding till järnvägsstationen i Östberlin, dit transporten anlände och medföljde sedan den buss i vilken kontingenten transporterades ett stycke in i Västberlin. Där riktade Belding ett antal frågor till de repatrierade, varöver han uppgjort närslutna promemoria. Bussen med holländarna fortsatte sedan direkt till Göttingen.

Utrikesrådet Jarring,
Stockholm.

/Hugo Tamm/



Strängt förtroligt.

P.M.

Inför 34 holländska f.d. krigsfångar, vilka den 20 oktober 1953 anlände från Sovjetunionen till Berlin för vidarebefordran till Holland, ställde jag först frågan, om det funnits någon svensk i det fångläger, varifrån de kommo. Alla svaren vore nekande. Därefter frågades, huruvida de närvarande genom någon bekant fått höra talas om existensen av någon svensk i rysk fångenskap. Samma svar. Som ett sista försök frågade jag, om någon av dem kände till namnet Wallenberg. Då uppgav en av holländarna, att en svensk med detta namn arbetat i köket i lägret 188 i Tambow (nära Moskva), där holländaren ifråga vistats under 1945 och fram till oktober 1946. Det signalement, vederbörande gav, kunde stämma med Wallenbergs. Efter det denne holländare förflyttats från Tambowlägret i samband med detta lägers upplösning i oktober 1946, hade han icke haft någon kontakt med ifrågavarande svensk och visste icke heller till vilket läger denne förflyttats. Holländarens namn var Dammes de Neef och hans adress i Holland, Pleretstraat 55, Rotterdam.

En annan holländare uppgav, att i ovannämnda läger även funnits en person - svensk eller icke visste vederbörande icke med säkerhet - vid namn August Nömmik, vilken var gift med en svenska, boende Klubbacken 30 IV, Mälarhöjden. En annan släkting vore Marta Jansson adress Polishuset, Stockholm. Vederbörande hade den uppfattningen, att ifrågavarande Nömmik kunde förväntas hemkomma inom snar framtid.

Berlin den 20 oktober 1953.

24.10.55 geantwortet Pf

Sehr geehrter Herr Ewerlöf!

Deposits 33
Steglich

Es tut mir aufrichtig leid, daß es sich heute nicht ermöglichen ließ, es zu einer Unterhaltung kommen zu lassen. Getreu meinem Versprechen bin ich heute zu Ihnen gekommen, um Ihnen eventuell mit Pünktigkeiten zur Verfügung zu stehen.

Hierbei überlasse ich Ihnen zur weiteren Verfügung ein - allerdings sehr schlechtes - Bild, auf dem u.a. auch Holger Bergström abgebildet ist. Ihn selbst habe ich durch einen Kreis gekennzeichnet. Das Bild stammt vom 31/5.55 und ist im Foto aufgenommen. Wenn ich auch überzeugt bin, daß Sie mit diesem Bilde recht wenig beginnen können, so möchte ich doch keine Möglichkeit ungenutzt lassen, um Sie weitestmöglich zu informieren.

Sollten Sie noch irgendwelche Rückfragen haben, so wissen Sie ja, daß ein telefonischer Kontakt genügt.

15 10 12 022. 4		
P. Nr. 12/1240		
23 10 355		
AVS	GR	MAL
HP	39	A

R 18 W

Mit außerordentlicher Hochachtung!

Heinz Bornschein

Bla. - 22/X.55

Belding/ga

BERLIN

19

Berlin den 27 oktober 1953.

N:o

BIL

~~Strängt förtroligt och personligt~~

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

Ärade Broder,

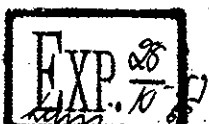
Bland de krigs- och andra fångar, som ryssarna för närvarande frigiva, ha nu även skandinaver börjat att anlända till Berlin. Härvarande norska militärmission hade för någon tid sedan informerats om, att en grupp norrmän vore att vänta inom nära framtid. I förgår, söndag uppringdes missionens chef av härvarande sovjetiska vederbörande, vilka meddelade att fångarna stode på en station i Östberlin och kunde avhämtas.

Jag har i dag beretts tillfälle förhöra ifrågavarande norrmän. Gruppen utgöres av fem f.d. frontkämpar, vilka 1944 tillfångatogs i Balticum samt av två civila fångar, därunder en kvinna.

Om Wallenberg hade ingen av dem hört något. Den norska kvinnan uppgav emellertid, att två namngivna förutvarande finska officerare inom kort vore att förvänta hit, vilka båda under 5½ år vistats i Moskva fängelser. Här finns kanske en möjlighet att erhålla upplysningar, och

Strikesrådet Jarring,

Stockholm.



/2

tillfället kommer givetvis att bevakas.

Däremot lämnade gruppen vissa upplysningar om två andra svenska medborgare. Den ene civile norrmannen vid namn Otto Larsen, adress Kiberg (Finnmark), hade i september 1945 delat cell i NGB-fängelset i Komsomolsk vid Murmansk med svensken Henning Frost, född den 25 juli 1912. Denne, - som enligt Larsen i Sverige "förklarat sig på kommunistisk litteratur" - hade tillfångatagits, då han passerat gränsen mellan Finland och Ryssland i juli 1945 och blivit anklagad för spionage. Efter en månad skildes norrmannen från svensken men fick i februari 1946 åter honom som cellkamrat, nu i MVD-fängelset i Komsomolsk. I slutet av mars 1946 lämnade Larsen fängelset, varefter han icke hade sett till Frost. Sedermera hade Larsen emellertid genom andra norrmän erfarit, att Frost dömts för gränsöverträdelse (från däremot icke för spionage) till tre års tvångsarbete. Sedan Frost avtjänat detta straff, hade han sökt komma hem, dock utan att lyckas. Efter omkring ett halvt års frihet hade Frost i Tiflis på nytt blivit arresterad, denna gång för innehav av ogiltigt pass. För detta hade han dömts till fem års straffarbete och förts till ett läger i Archangelsk. Frosts vidare öden kände Larsen icke till men påpekade att strafftiden nu när som helst borde utlöpa, enär Frost senaste gången dömts i slutet av 1948.

Larsen omtalade vidare, att alla balter, vilka under kriget varit i Sverige och sedermera återvänt till Sovjetunionen, där dömts till straffarbete, de flesta för en period av 25 år.

Den av de fem f.d. norska krigsfångarna, vilken förde gruppens talan var Kristian Sundlo, f.d. officer i den av tyskarna uppsatta norsk-danska brigaden. Hans adress i Norge är Lierfoss ved Oslo. Denne befann sig 1949, tliksom även sina fyra militärkamrater, i fängsläget 7062/13 invid Kiev tillsammans med en svensk medborgare vid namn Gustavsson, vars förman tyvärr ingen av norrmännen kände till. Gustavs-

son, vilken nu skulle vara omkring 35 år, vore styrman i svenska eller norska handelsflottan och hade tillfångatagits vid ett besök i Danzig efter krigets slut 1945. År 1950 hade Gustavsson för "spionage" dömts till 25 års straffarbete och transporterats från det nämnda lägret i juli månad samma år. Under 1951 hade norrmännen ifråga genom en holländsk officer erfarit, att Gustavsson antagligen befunne sig i ett av lägren i Stalino-området.

Den 2 november skola några danska repatrierade fångar anlända hit, vilka också komma att förhöras av mig. Enligt de holländska f.d. krigsfångar, vilka passerade Berlin i förra veckan, skulle ifrågavarande danska grupp även inkludera en man vid namn Mogens Carlson. Denne finnes dock icke upptagen på den förteckning över i Sovjetunionen kvarhållna danskar, som härvarande danska militärmission erhållit från Köpenhamn. Under hänvisning till Aftonbladets artikel den 25 oktober ber jag blott få nämna, att jag särskilt frågade ovannämnda holländare, om Carlson icke vore svensk, vilket förnekades.

I särskild ordning har jag tillåtit mig framhålla önskvärdheten av att generalkonsulatet tillställdes uppgift om vilka svenska medborgare utom Wallenberg, som kunna antagas vistas i rysk fångenskap.

/R. Belding/

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Politiska avdelningen

Avdelningschefen

Stockholm den 9 augusti 1954.

Strängt förtroligt. 1 bil.

lern 17/8

m/v

Broder,

./.

Jag vore tacksam, om Du kunde låta överlämna bifogade brev från Philipp till Sallinger personligen. Jag har med avsikt lämnat brevet öppet för att Du skall taga en titt på innehållet. Detta är nämligen i kraftigaste laget och jag har tvekat om verkligen generalkonsul^{ant} skulle överlämna brevet. Nu kanske det kan ordnas på det sättet att något bud lämnar in det hos Sallinger utan att denne får intrycket av att det skett genom generalkonsulatets förmedling. Jag överlåter åt Dig själv att arrangera detta på bästa sätt.

Ant. Luigi
Gunnar Jarring

(Gunnar Jarring)

Generalkonsul T a m m ,
B e r l i n .

Berlin den 17 augusti 1954.

Strängt förtroligt.

Bröder,

Ditt handbrev den 9 augusti åberopas. Brevet från Philipp har överlämnats av Ljunglin till Sallinger, som ej synes ha tagit någon egentlig anstöt av innehållet, då han, som han uttryckte saken, väl kände till Philipps manér och impulsivitet. Sallinger förklarade vidare, att han ämnade skriva till Philipp i ärendet.

(Hugo Tamm)

Utrikesrådet Jarring,
Utrikesdepartementet.

Malmborg/ga

Berlin den 6 september 1955.

H 39

160

Förtroligt.

~~HP~~ 39 ~~et A~~
R 18 W

Broder,

Enligt uppgift från den danska militärmissionen, som varit i kontakt med ett antal hemvändande danska lägerfångar, befunno sig 1949 - 1950 i Vorkutalägre två personer, fröken Hult och konsul Åndström, vilka antas vara svenska medborgare.

Vi hoppas kunna återkomma med närmare uppgifter om ett par dagar.

u./R. Malmborg

Sekreteraren Hedin,
Utrikesdepartementet.

Exp 6/9 M. L.
med kurir

Malmborg/ ga Berlin den 13 september 1955.

HP 39

Förtroligt.

HP 39 et A
R 18 W

Broder,

Danska militärmissionen har nu ytterligare meddelat, att fröken Hult (mitt handbrev den 6 dennes) skall ha varit anställd på "svenska konsulatet" i Moskva och befunnit sig i lägret W.M.C./Vorkuta i januari 1949. Konsul Åndström lär ha uppehållit sig i Rudnik/Vorkuta i augusti 1950.

Militärmissionens sagesman är doktor Alexander Thomsen, adress Larsen, Kongedybet 12, Köpenhamn S.

/R. Malmborg/

Sekreteraren Hedin,
Utrikesdepartementet.

Exp 16/9 M.L.
med kurer

aa

Frk. Huld,
svensk statsborger,
opholdt sig i januar måned 1949 i lejren W.H.C./Workuta.

^d
Ångström, svensk konsul,
opholdt sig i august måned 1950 i Rudnik/Workuta.

Dr. Alexander Thomsen,
hos familie Larsen, Kongedybet 12, København S.

Andreas Jacobsen 13/9
H

Zett/Sp.

Berlin

BERLIN. Oktober 1955. 19

BERLIN W.35, RAUCHSTRASSE 25

TEL.: 24 95 61

N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. R	GR. 18	MAL. W

*an hzt unndelnde Lande für
Hannover sodan überwind
bei Totberlin 1953. am 17.10.1955
Kleppen kann schenken / Gen*

Frau
Marie Neumann
Berlin SW 41
Baerwaldstrasse 4

Sehr geehrte Frau Neumann!

Durch freundliche Vermittlung des Deutschen Roten Kreuzes, Abteilung Suchdienst, habe ich in Erfahrung gebracht, dass Sie mit Herrn Klaus Dietrich, geb. am 10.11.1914, verwandt sind.

Ich wäre Ihnen sehr zu Dank verpflichtet, wenn Sie so gut wären, Herrn Dietrich bei einer eventuellen Heimkehr zu bitten, mich nach vorheriger telefonischer Anmeldung unter der Nummer 24 95 61 App. 4 aufzusuchen.

Mit vorzüglicher Hochachtung

(Hugo von Tamm)
Generalkonsul

Dep. 17/10-55 / Gen

Tamm/ML

upplysningar om
Raoul Wallenberg.

BERLIN		
Berlin den 17 oktober 1955.		
Strängt förtroligt.		1 bil.
BIL.		
INK. D. N:o 2/208		
AVD.	GR.	MÅL.
R	18	W

Broder,

./.

Härmed ber jag få översända en promemoria angående sam-
tal med den från Ryssland återvändande tyske journalisten Heinz
Bornschein.

(Hugo Tamm)

Kabinettssekreteraren Lundberg,
Utrikesdepartementet.

Exp 18/10 M.L.
Med kurir

bil. hbr. Tamm/Lundberg
17.10.55.

Strängt förtroligt.

P.M.

ang. samtal med tyske journalisten Heinz Bornschein.

Bornschein, som anlönt till Berlin den 13 oktober på kvällen, infann sig på generalkonsulatet kl. 17.20 följande dag för att genom mig framföra en hälsning till respektive familjer i Sverige från sin medfånge i lägret i Inta Arthur Tamvelius samt via denne från Raoul Willborg (Wallenberg). Bornschein hade lovat Tamvelius att efter sin återkomst ur fångenskapen vidtaga de åtgärder som stode i hans makt för att underlätta bådas frigivning. Tamvelius hade enligt Bornscheins eget uttryck "mich gebeten seine eigenen und Wallenbergs Interessen wahrzunehmen". Jag sade Bornschein, att jag redan tagit del av hans uttalanden till pressen men att jag vore tacksam, om han muntligen ville berättat allt vad han överhuvudtaget visste om den person, som han vid ankomsten till Friedland betecknat som Willborg.

Ifråga om sin bekantskap och samvaro med Tamvelius berättade Bornschein inledningsvis följande. Han hade lärt känna denne i lägret Inta, där de båda voro tillsammans från början av december 1954 till den 26 februari 1955, då Bornschein lämnade lägret. Båda kunde röra sig fritt inom detsamma, vartill kom att Tamvelius i egenskap av arkitekt även hade vissa möjligheter att röra sig utanför själva lägerområdet. Förberedelser för förflyttning av samtliga utlämningar påbörjades redan i december 1954 och fullbordades i februari 1955. Tamvelius var dock ej uppsatt på evakueringslistorna. Han hade år 1942 tvingats att antaga sovjetiskt medborgarskap.

Bornschein sade sig komma ihåg, att Tamvelius vid upprepade tillfällen talat med honom om W., varvid han i regel omnämnt honom såsom min väl Raoul. Jag insköt härvid, att Bornschein ju i sitt uttalande inför pressen vid sin ankomst till Friedland sagt, att han av Tamvelius fått i uppdrag att framföra en hälsning från en person vid namn Willborg. Bornschein gen-

nälde här till, att han tidigare d.v.s. före ankomsten till Friedland varit praktiskt taget säker på att namnet var Willberg men att det vore möjligt att han kunnat höra fel. Förutom att Tamvelius talat om denne såsom Raoul hade han även sagt, att Bornschein ej behövde belasta sitt minne med dennes efternamn, då det vore alldeles tillräckligt, om han i Stockholm efterfrågade den största banken därstädes. Enligt vad han erinrade sig skulle Tamvelius ha sagt att W. vore son till den förnämste bankiren i Stockholm. Då jag upplyste honom, att Wallenbergs far dött, då Raoul var ett litet barn samt att den förstnämnde ej varit bankir, sade Bornschein, att han sannolikt missuppfattat denna uppgift. Kanske hade det varit så, att Tamvelius åsyftat en nära släkting i stället för fadern. Beträffande Wallenbergs upplevelser efter krigsslutet hade Tamvelius berättat Bornschein följande. Wallenberg hade straxt före ryssarnas ankomst till Budapest lyckats taga sig ut ur staden och begivit sig till Prag, där han häktats av ryssarna. Från Prag fördes han till Moskva, där han inspärrades i ensamcell under en längre tid, troligen omkring 1 1/2 år. Han hade suttit i olika fängelser i Moskva. Under denna tid hade han ådragit sig en dubbelsidig lungtuberkulos. Då hans hälsotillstånd försämrats, fördes han, sannolikt 1948 - Bornschein kunde ej med bestämdhet erinra sig året - till läger 5110-37 (enligt ryska Röda Korsets uppgifter) Taisched i Östra Kazhakstan. I detta distrikt funnes 60 å 70 läger. Wallenberg hade placerats i ett läger för specialfångar, inkluderande särskilt viktiga personer bl.a. experter inom rustnings- och andra nyckelindustrier. Medan de flesta andra lägren i området i genomsnitt räknade 2.000 - 4.000 fångar, inhyste specialläget, där Wallenberg befann sig, endast 200 å 300 fångar. I motsats till föreskrifterna beträffande de andra lägren, där lägerledningarna hade viss bestämmanderätt över fångarnas transport till andra ställen, kunde invånarna i specialläget endast förflyttas efter särskild order från Moskva. W. kunde röra sig fritt inom det läger, där han befann sig, på samma sätt som sina medfångar. Tamvelius hade varit tillsammans med Wallenberg under cirka 4 månader år 1953. Bornschein kunde

icke erinra sig närmare vilka månader det rörde sig om. Enligt Tamvelius hade Wallenbergs hälsa något förbättrats i Talsched-lägre. Han vore emellertid långt ifrån återställd. Wallenberg hade bl.a. berättat för Tamvelius, att han tidigare spelat en betydande roll inom svenska röda korset samt i studentorganisationer. Wallenberg hade även meddelat Tamvelius att han dömts för spioneri och kontraband till 25 års straffarbete. På min förfrågan, huruvida Wallenberg kände till, att man intresserade sig för hans öde från svensk sida, sade han, att han fått den uppfattningen av Tamvelius, att Wallenberg verkligen kände till, att man i Sverige bemödade sig om hans frigivning. På vilket sätt W. erfarit detta visste han ej. Måhända hade denne haft möjlighet att erhålla informationer genom illegala utländska radiomottagare, som existerat i vissa läger. Bornschein uppgav vidare, att han av Tamvelius fått intrycket, att Wallenberg trots allt dock hyste vissa om än svaga förhoppningar om att en gång få återvända hem. Tamvelius hade tydligen för egen del ej stora förväntningar i detta hänseende, då han betraktades som sovjetisk medborgare. Tamvelius själv vore fysiskt helt frisk, men de många åren i fångenskap hade gjort honom till en gammal man i förtid. Under samtals gång förhörde jag mig i olika sammanhang, huruvida Bornschein kunnat få sina upplysningar om Wallenberg från något annat håll än från Tamvelius. Han förklarade emellertid med största emphasis, att så ej vore fallet samt att Tamvelius varit den ende, från vilken han hört något om Wallenberg före sin ankomst till Friedland.

På förfrågan, vilka österrikare som Bornschein erinrade sig ha sammanträffat med i sin fångenskap nämnde han i första hand diplomaten Roland Gottlieb och en teolog, dr. Fritz Gebhart, vilka båda repatrierats, ävensom en baron von Waldenberg, som han ej var säker på om han vore österrikare eller polack. Den sistnämnde torde ha överlämnats till polska myndigheter för något år sedan och ej frigivits.

Bornschein framhöll, att Tamvelius även till en annan medfånge lämnat uppdrag att framföra en hälsning från honom själv och Wallenberg i den uträkningen, att åtminstone någon av de två kunde tänkas komma tillbaka ur fångenskapen inom rimlig

id. Medfångens namn var Klaus Dietrich, f. d. flygofficer. Ävitt generalkonsulatet har sig bekant, har denne ännu ej intervänt från Sovjetunionen. Jag har redan vidtagit vissa preliminära åtgärder för att snarast möjligt kunna kontakta honom. Harest han anländer till Berlin.

Bornschein synes ej hysa den uppfattningen, att den omfattande publicitet som han åstadkommit genom sina avslöjanden till pressen vore ägnad att skada hans uppdragsgivare snarare tvärtom. Före ankomsten till Friedland hade han föreställt sig att genom en parallell framstöt i form av tillkännagivande genom pressen och hänvändelse till de svenska myndigheterna kunna skapa ett brett underlag för en aktion till Wallenbergs förmån. Bornschein hade ej haft en aning om att denne var så populär och allmänt känd. Jag vill här nämna, att Bornschein vid de två besök som han hittills avlagt på generalkonsulatet - det första på kvällen den 14 oktober och det andra nästföljande dag för att collationera hans föregående dag lämnade uppgifter - åtföljts av fotografer från respektive A.P. och Ahlén & Åkerlund, vilka insisterade på att fotografera mig tillsammans med Bornschein. Jag vägrade kategoriskt att medverka till en dylik publicitet till vederbörandes uppenbarliga besvikelse.

Bornschein gjorde på det hela taget ett vederhäftigt intryck. Jag erhöll den uppfattningen, att han korrekt sökte återge vad han visste. Jag vill även understryka den omständigheten, att han på vissa punkter, där hans minne ej klart fungerade, eller där han saknade kännedom om relevanta förhållanden, uppmärksamhet vidgick detta och ej syntes vilja göra sig mera intressant än han verkligen var genom att lämna fiktiva data och informationer.

Berlin den 17 oktober 1955.

(Hugo Tamm)

E/Pf

Berlin W 35, Rauchstrasse 25

Tel. 24 95 61

tack f.
fotograficw
Holger Bergström

BERLIN		19
N:o	10/745	BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÄL.
HP	39	A/(föth)

Berlin, den 24. Oktober 1955

R 18 W

Herrn

Heinz Bornschein

Berlin-Steglitz

Lepsiusstr. 33

Sehr geehrter Herr Bornschein,

Ich bestätige den Empfang Ihres Schreibens vom 22. d. M. sowie des beigefügten Bildes und bedauere ausserordentlich, dass ich anlässlich Ihres werten Besuches nicht anwesend war.

Sollten noch weitere Auskünfte von Ihnen benötigt werden, kommen wir gerne auf Ihr Anerbieten, uns hierfür zur Verfügung zu stehen, zurück.

(Hans V. Ewerlöf)

Attaché

24/10 555

Ewerlöf/ML/GM

KUNGL. SVENSKA
GENERALKONSULATET

Berlin den 25 oktober 1955.

HP 39

N:o

1 bil.

BIL.

Förtroligt.

INK. D. N:o 2/203

AVD.

GR.

MÅL.

HP

39

A

R

18

W

Broder,

./.

I anslutning till tidigare skriftväxling ber jag härmed få överlämna ett i sovjetryska fånglägret Inta den 31 januari i år taget fotografi, vilket ställts till vårt förfogande av Heinz Bornschein. Bornschein har gjort en ring runt en person, som uppgives vara identisk med svenskfödde f.d. SS-mannen Holger Bergström. Värde av fotografiet kan naturligtvis med hänsyn till dess otydlighet ifrågasättas, men jag har icke velat underlåta att insända detsamma.

Hugo Tamm

Kabinettssekreteraren Lundberg,
Utrikesdepartementet.

Exp. 25/10-55
m. huric g.m.

KUNGL.UTRIKES
DEPARTEMENTET
Pressbyrån

De

Uttalande av utrikesminister Undén i riksdagsdebatten
den 2 november 1955.angående
Wallenbergsaffären.

I anledning av herr Ohlins fråga om Raoul Wallenberg vill jag - utan att nu gå närmare in på saken - framhålla att ett intensivt utredningsarbete utföres inom utrikesdepartementet under ständig kontakt med de anhöriga och att på grundval härav åtskilligt bevismaterial kunnat erhållas. En del av de uppgifter som i samband med de tyska krigsfångarnas hemsändande från Sovjetunionen publicerats i pressen hade vi sålunda redan tidigare kännedom om. Jag tog upp denna sak med medlemmar av sovjetregeringen under mitt besök i Moskva 1954 och därefter tillställde vi det sovjetryska utrikesministeriet det material vi då hade. Senare har vid ytterligare ett par tillfällen framställning gjorts till ledande personer inom sovjetregeringen.

Svaren på tidigare framställningar har varit att Wallenberg inte funnits i Sovjetunionen. Vid de senaste démarcherna har dock från sovjetrysk sida uttryckligen tillfogats att, om Wallenberg anträffades, han skulle återsändas till Sverige. Vi betraktar detta som ett löfte och kommer att även i fortsättningen påminna om det och kräva att mysteriet Wallenberg äntligen uppklaras på det enda sätt som hela vårt folk hoppas och väntar.

Mer anser jag det inte lämpligt att för närvarande säga i denna sak.

R18W

på dornier

7. 11. 33

Lagens Nyheter

"Svenske Sovjetfängen maskinist på stor båt"

Svensken, som sitter fängnen i lägret Abis söder om Vorkuta heter Kronström och är från Göteborg och 51 år gammal, säger norske fiskaren Emil Isaksen, som frigavs från Sovjet i augusti i år och nu vistas i ett omskolningsläger i Oslo.

Kronström är maskinist, inte sjökapten, han var på en stor båt, vars namn jag inte hört, när de togs av tyskarna och fördes till Lettland någon gång under kriget, för 13-14 år sedan. Det var 38 man ombord, så det var ett rätt stort fartyg, och besättningen finns nu på olika håll i Ryssland, var vet jag inte närmare.

Isaksen upprepar den berättelse han gav om svensken när han frigavs i augusti, och den stämmer rätt bra med vad inske pastorn Petter Matsi berättade i DN:s fredagsnummer.

Märkligt är däremot att svensken inte kunnat spåras här hemma. Maskinbefälsförbundet har ingen medlem med det namnet, hans fru, som enligt Isaksen skulle bo i Göteborg, har det inte gått att få kontakt med, och inte vet man heller vilket fartyg det kan vara fråga om.

HT/Bn
KUNGL. SVENSKA
GENERALKONSULATET
Wallenberg

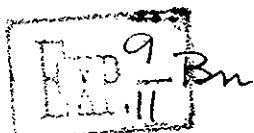
Berlin den 9 november 1955.		19
Strängt förtroligt.		BIL.
N:o	1 bil.	
R 18.		
INK. D. N:o		
AVD. R	GR. 18	MÅL. Wallenberg

Broder,

./.

Härmed närslutes för benägen kännedom en promemoria rörande ett samtal med en f.d. tysk krigsfånge angående en svensk, som vederbörande uppgivit sig ha råkat i lägret Voronisch i april eller maj 1945. Jag vill tillägga, att min sagesman gjorde ett något förvirrat intryck och föreföll ha svårt att fatta frågor och överhuvudtaget samla tankerna. Han sade sig ej kunna erinra sig svenskens namn, men vore säker på att han kunde utpeka denne på ett fotografi. Jag vore därför tacksam för erhållande av några fotografier av Wallenberg, ävensom, då vi här ej ha något fotografialbum av något slag, av ett antal andra personer i syfte att sätta generalkonsulatet i tillfälle att korrekt tillämpa stycket 3 i det nyligen mottagna förhörscirkuläret nr 172. Anledningen till att mannen först nu givit sig tillkänna för svenska myndigheter uppgav han vara den, att hans sammanträffande med svensken fallit i glömska, men att hans minne återupplivats vid lyssnandet på radioutskändningar angående hemvändande krigsfångar.

Kabinettssekreteraren A. L u n d b e r g,
Utrikesdepartementet.



(Hugo Tamm)

Ew

Bil. till handbrev Tamm-
Lundberg 9.11.1955.

Strängt förtroligt

P.H.

ang. samtal med tyske f.d. krigsfångnen i Sovjetunionen,
Erich Zielinski.

Generalkonsulatet uppsöktes i dag av en spritdoftande, torftigt klädd tysk vid namn Erich Zielinski, Kienitzerstrasse 35, Berlin-Neukölln. Denne uppgav, att han såsom krigsfånge i Sovjetunionen träffat en svensk. Första gången hade han råkat svensken i läger 4 i lägerområdet Voronisch cirka 600 km. söder om Moskva. Z. hade av lägerledningen fått i uppdrag att hålla ögonen på svensken, som skilde sig från de övriga fångarna framför allt genom att vara den ende civile i lägret. Z. till-sades särskilt av lägerledningen att icke kalla honom "Du" utan "Sie". Svensken vore i 30-årsåldern, cirka 1,80 m. lång, blond och smärt. Han vore vidare en bildad man, diskuterade gärna poli-tik och uppgav sig vara en stor judevän, som hjälpt ett stort antal judar. Enligt Z. hade han häktats i Rumänien, Bulgarien eller något sådant land. Han uppgäve sig komma från Schlesien, men Z., som tjänstgjort som soldat i Finland och där kommit i kontakt med svenska språket, sade sig vid ett par tillfällen ha hört honom t.ex. tacka på svenska. Dessutom talade vederbörande bruten tyska och vore helt okunnig i polska språket, vilket varje i Schlesien bosatt person hade en viss kännedom om. Han hade vid nå-got tillfälle talat om en ort "Grevel" eller "Gravel" i Sverige nära gränsen mot Finland. I övrigt hade han aldrig talat om sitt förflutna och sina personliga omständigheter. De hade varit till-sammans i Voronisch under 25 dagar i april eller maj 1945. Efter ett misslyckat flyktförsök hade svensken med Zielinskis hjälp och förfälskade pepper lyckats fly från Voronisch; han hade dock gripits, förmodligen vid försök att komma ombord på ett fartyg i

Sevastopol. Z. hade ånyo råkat honom i lägerområdet Krasnovojna (?) vid Donetsbäckenet cirka 180 km. från Sevastopol, dit Z. förts från Voronisch av ryska hemliga polisen för att konfronteras med svensken. Svensken hade, enligt vad Z. ansåg, räddat hans liv genom att förneka all tidigare bekantskap. Zielineki hade samma år fått återvända till Tyskland.

Berlin den 7 november 1955.

DEUTSCHES ROTES KREUZ

SUCHDIENST
VERBINDUNGSSTELLE BERLIN

Skriin UO
505/14.11

BERLIN-DAHLEM, den 8.11.1955
Im Dol 2 (U-Bahnhof Podbielskiallee)
Fernruf: 76 27 55 — Fernschreiber: 028 3785

An das
Schwedische General-Konsulat

Berlin W 35
Rauchstr. 25

10/245		
12/11		
AVD	GR	MAL
MP	39	A
R 18 W		

Unser Zeichen: SN-HKE/R/Lg.
(Bei Antwort Aktenzeichen und Betreff angeben)
v.d.P./Go

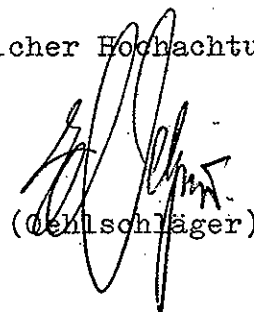
Betr.: Heimkehreraussage über einen schwedischen Diplomaten,
tätig gewesen bei der Schwedischen Gesandtschaft in Budapest.
Bezug: ---

In der Anlage übersenden wir Ihnen eine Heimkehrererklärung, die
von dem Heimkehrer Rudolf C o b r e, wohnhaft Berlih-Steglitz,
Südendstr.9 in unserer Dienststelle abgegeben wurde.

Wir bitten höfl., den Empfang der Erklärung auf beiliegendem
Durchschlag bestätigen zu wollen.

Mit vorzüglicher Hochachtung


(Köfelt)


(Gehlschläger)

2 Anlagen

KUNGL. SVENSKA

Tamm/ML

GENERALKONSULATET
översänder "Heimkehrer-
erklärung".

Berlin den 14 november 1955.

Nr 505.

N:o

HP 39.

11

1 bil.

BIL.

Strängt förtroligt.

INK. D. N:o

AVD.

HP

R

GR.

39
18

MÅL.

W

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

./.

Härmed får jag vördsamt översända en fotografisk kopia av en av "Suchdienst" till generalkonsulatet överlämnad "Heimkehrererklärung" avgiven av en återvändande tysk krigsfånge, Rudolf Cobre, rörande samtal med en cellkamrat, Dr. Rudolf Drowing, Thorn, i augusti 1946, varvid denne sistnämnde uppgivit att han i Budirkafängelset i Moskva tillbragt två dagar tillsammans med en svensk diplomat från svenska beskickningen i Budapest.

(Hugo Tamm)

Exp 15/11 H. L.
med kurer

Avskrift.

DEUTSCHES ROTES KREUZ

Suchdienst

Aufn. IAD

N - 0

Kennbuchstabe

I/D

Art. der Nachricht

Benachr. IAD

Kennbuchstabe

Geburtsdatum

lt. Registrier-
karte

HEIMKEHRER - ERKLÄRUNG /Ig

(nur für Nachforschungszwecke)

ausserhalb

zur Liste Nr.....Lager Nr.....

TEIL I

Personalien
des Verschollenen

Die Heimkehrer-Erklärung wird abgegeben: Reg.Nr.....

1. über den Verschollenen (Zivilgefangenen)

.....?.....

.....?.....

.....?.....

Name (bei Frauen auch Mäd-
chennamen)

(Vorname)

(Geburtsjahr)

(...)?...Schwedischer Diplomat bei der schwedischen Ge-
(letzte Heimatanschrift) sandtschaft in Budapest tätig.

Datum der Bekundung lt. Liste

2. von dem Heimkehrer

C o b r e Rudolf
Name (bei Frauen auch Mäd- Vorname
chennamen)

5.1.18
Geburtsdatum

() Berlin-Steglitz, Südenstr.9
- vollständige j e t z i g e Anschrift

()
- letzte Heimatanschrift

TEIL II Über den Verschollenen (Zivilgefangenen x) erkläre ich:

L/D a) ich h ö r t e, dass der Verschollene am Aug.1946 oder
von..... bis.....

Im Lager Nr.....Ort: Moskau, Budirka-Gef...gewesen
ist.

Gewährsmann:.....
(Name und genaue Anschrift)

L/AZ b) Den Verschollenen habe i c h s e l b s t am.....
oder von..... bis..... im Lager Nr.....
Ort..... g e s e h e n.

I/D-Ve

- c) Ich h ö r t e, dass der Verschollene am..... aus dem Lager Nr..... Ort.....in das Lager Nr.... Ort.....Gewahrsamsland.....v e r l e g t worden ist.
Gewährsmann:.....
(Name und genaue Anschrift)

I/AZ-Ve

- d) Ich w e i s s, dass der Verschollene am..... aus dem Lager Nr..... Ort.....in das Lager Nr.... Ort.....Gewahrsamsland.....v e r l e g t worden ist.
Weitere Zeugen:.....
(Name und genaue Anschrift)

I/-Vu

- e) Ich h ö r t e, dass der Verschollene am.....im Lager Nr..... Ort.....v e r u r t e i l t wurde.
Grund der Verurteilung und Strafmass;.....
Ende der Haft:.....
Gewährsmann:.....
(Name und genaue Anschrift)

I/AZ-Vu

- f) Ich w e i s s, dass der Verschollene am.....im Lager Nr..... Ort.....v e r u r t e i l wurde.
Grund der Verurteilung und Strafmass:.....
Ende der Haft:.....
Weitere Zeugen:.....
(Name und genaue Anschrift)

I/-HK

- g) Ich h ö r t e, dass der Verschollene aus dem Lager Nr. Ort..... am..... nach.....
e n t l a s s e n wurde /nach Deutschland heimkehrte (Nichtzutreffendes streichen)
Er befindet sich vermutlich jetzt in:
.....
(Hinweis über jetzigen Aufenthalt)
Gewährsmann:
(Name und genaue Anschrift)

L/AZ-HK

h) ich w e i s s, dass der Verschollene aus dem Lager Nr.....
Ort.....am.....nach.....
.....
e n t l a s s e n wurde (nach Deutschland h e i m k e h r -
t e (Nichtzutreffendes streichen)
Er befindet sich jetzt in.....
(jetzige Anschrift)
Weitere Zeugen.....
(Name und genaue Anschrift)

E(

i) Ich h ö r t e, dass der Verschollene am.....
im Lager Nr..... Ort.....
v e r s t o r b e n sei.
Bestattungsort:.....
Gewährsmann:.....
(Name und genaue Anschrift)

T/AZ

k) Den Verschollenen habe ich selbst als Toten
gesehen am.....
Im Lager Nr..... Ort.....
Bestattungsort:.....
Weitere Zeugen:.....
(Name und genaue Anschrift)

NHW

1) Der Verschollene ist mir nicht bekannt, aber vielleicht kann Auskunft geben:

.....

Name	Vorname	möglichst genaue Anschrift
------	---------	----------------------------

Weitere Hinweise über den Verschollenen zum Zeitpunkt der letzten Begegnung oder Bekundung (Gesundheitszustand, Arbeitsfähigkeit, Familienverhältnisse usw.) Hat der Heimkehrer bereits jemanden benachrichtigt?
nein Wenn ja, wen?

Ende Aug. 1946 kam für 2 Tage in meine Zelle des Gefängnisses Nr. 4 in Lenin-grad ein Hauptmann der Art. namens Dr. Rudolf Drewing, Thorn, dieser erzählte mir, dass er mit einem Transport aus dem Budirka-Gef. in Moskau komme, wo selbst er 2 Tage lang mit einem schwedischen Diplomaten aus der schwedischen Gesandtschaft in Budapest zusammen gesessen habe. Dieser Diplomat ist bei der Einmache

von Budapest durch die Russen von diesen gefangengenommen und in einem Flugzeug nach Moskau abtransportiert worden. Der erste Ort seiner Inhaftierung war bis zuletzt die Budirka Moskau.

Die Unterschrift des Heimkehrers wird
gebührenfrei beglaubigt mit dem Be-
merken, dass er sich durch

Ausweis
ausgewiesen hat.

DRK-Landesnachforschungsdienst

Berlin

Ste. oläslig namnteckning

Ich bin bereit, erforderlichen-
falls eine eidesstattliche Er-
klärung vor einem Urkundsbe-
amten (Standesbeamten, Notar)
abzugeben.

Berlin, den 28.10.1955.

Rudolf Cobre

Stempel

TEIL III

Personalien
der Angehörigen

3. Für die Angehörigen

(Wird von der Zentra-
le ausgefüllt)

Name

Vorname

Verwandtschafts-
Verhältnis

vollständige jetzige Anschrift

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Kabinettssekreteraren

Stockholm den 12 november 1955.
Strängt förtroligt. Bil.

as

3/137		
19.11.55		
AV	GR	MAL
72	18	W

Broder,

Med anledning av Ditt handbrev den 9 november 1955 får jag härmed fästa Din uppmärksamhet på att Zielinskis uppgifter med säkerhet är felaktiga, såvitt inte det rör någon för oss okänd svensk. Han bör därför icke visas några fotografier. Då det förekommit fall av misstänkt rysk provokation, bör man överhuvud taget vara mycket försiktig vid kontakt med personer, som lämnar uppgifter, vilka verka starkt osannolika eller som i detta fall klart strida mot våra bevis. En annan grundregel vid förhören är givetvis, att inte direkt eller genom sättet att fråga röja vad vi vet eller inte vet i Wallenberg-ärendet.

Fotografierna översändes för att ligga i beredskap, därest något nytt vittne skulle anlända, som uppger sig ha sett Wallenberg.

Din tillgivne
Arne S. Lundberg
(Arne S. Lundberg)

Generalkonsul T a m m ,
B e r l i n .
- - - - -

an
JK

Samtal med Harry Billepp den 18.11.1955.

Född: 6 februari 1910 i Berlin.

Adress: Steinmetzstrasse 13, Berlin W 35

Pass: PA 180/678/55 utfärdat i Berlin, giltigt till 21.10.1957.

Am 24.1.1950 auf eine Geschäftsreise in der Ostzone von Volkspolizei verhaftet. Der Grund der Verhaftung: Beinahe keinen, doch wurde ihm Spionage für amerikanische, englische, französische Behörden vorgeworfen.

Auf 25 Jahre Gefängnis verurteilt (von Sowjetischen Behörden in Halle in der Sale verurteilt).

Nach Vorkuta abtransportiert. (Vorkuta besteht aus 36 Lager)

B. kam ins Lager No. 8. Im Lager No. 6 lernte B. einen Kameraden kennen, namens Georg K i v a r i m e s, Schwedischer Staatsangehöriger. K:s Vater in Kopenhagen wohnhaft, besitzt auch die schwedische Staatsangehörigkeit. Der Namen des Vaters:

Anders Kivarimes (vielleicht auch Kivarimees) K. wurde 1944

oder 1945 auf einer Insel in Estland von Sowjetrussen ver-

haftet. K. ^{versuchte} mit einem Motorboot nach Schweden zu flüchten.

K. ^{zu} hat gebeten seine Eltern in Kopenhagen benachrichtigen.

Auf 10 Jahre verurteilt. Als "Freier" in Vorkuta.

Billepp hatte von 2 schwedische Staatsangehörigen in Jahren 1953 und 1954 gehört. (auch in Vorkuta-Gebiet gefangen)

B. kam im Oktober 1950 nach Vorkuta und wurde 9.10.1955 entlassen.

HARRY RILKEN

6. Febr. 1910 Berlin

W. 35 STEINMETZSTR. 13

DA 180/678/55 utf. Berlin 2/10-5.

15.10.55 Einsteinswende report
geplant

Wankentin

24. 1. 1950

Older

Schayer

Lein Georg Kirchner
Anders

KUNGL. SVENSKA
GENERALKONSULATET

Berlin den 19 november 1955.

19

HP 39.

Strängt förtroligt.

N:o

1 bil.

BIL.

INK. D. N:o 2/222

AVD.

GR.

MÅL.

HP

39

A

R

18

W

Broder,

Härmed ber jag för den vidare åtgärd, som må befinnas
lämplig, få överlämna en promemoria angående samtal med en
f.d. tysk krigsfånge, Harry Billepp, som i lägret Vorkuta
uppges sig ha träffat en svensk medborgare vid namn Georg
Kivarimes (alternativt: Kivarimees).

Jag vore tacksam för att i sinom tid erhålla med-
delande, huruvida Kivarimes varit svensk medborgare samt
om fadern och eventuellt även modern anträffats. Hr Billepp
har uttryckt en önskan att om möjligt få del av faderns
adress.

(Hugo Tamm)

Utrikesrådet S. U n g e r,
Utrikesdepartementet.

Exp. 22/11-55

Strängt förtroligt.

P.M.

angående samtal med f.d. tyske krigsfången Harry Billepp.

Vid besök på generalkonsulatet den 19 november berättade en från Sovjetunionen nyligen återsänd f.d. tysk krigsfånge, vid namn Harry Billepp, att han i läger nr 6 i Vorkuta träffat en person vid namn Georg Kivarimes, som uppgav sig vara svensk medborgare. K. hade 1944 eller 1945 häktats på en ö utanför Estland av sovjetiska polismyndigheter, då han stode i begrepp att per motorbåt fly till sitt hemland, d.v.s. Sverige. Han hade sedermera för denna förbrytelse dömts till 10 års fängelse, som han avtjänat i Vorkuta, där han numera befann sig på "fri fot", innebärande, att han fritt kunde röra sig inom ett visst område ej längre än 30 km utanför själva lägret. K. hade bett Billepp att efter hans återkomst vända sig till närmaste svenska utlandsmyndighet för att genom denna framföra ett budskap till K:s fader och moder,--om den sistnämnda alltjämt vore i livet,--som även vore svensk och f.n. bosatt i Köpenhamn. Hans förnamn vore Anders. Georg Kivarimes hade även bett sin medfånge att vidarebefordra en vädjan från denne till svenska myndigheter att söka förhjälpa honom att utverka tillstånd för honom att lämna Sovjetunionen. Billepp tillade, att K. på sin tid tvungats antaga sovjetiskt medborgarskap.

På särskild förfrågan uppgav B., att han under åren 1953 och 1954 genom medfångar hört talas om att även två andra svenskar skulle befunnit sig inom lägerområdet. Han kunde dock ej uppgiva

Vare sig namn eller några andra detaljer härom.

Billepp hade dömts till 25 års straffarbete för föregiven spionageförbrytelse.

Berlin den 18 november 1955.

19. 11. 55

Der Freispringer

Sowjets gaben 25 Ausländer frei

Berlin (dpa). Fünfundzwanzig Ausländer, die in der Sowjetunion langjährige Haftstrafen verbüßt haben, trafen gestern in West-Berlin ein und wurden hier von den Sowjets den ausländischen Vertretungen übergeben. Wie von zuständiger Seite mitgeteilt wurde, waren unter den aus der Sowjetunion Zurückgekehrten Franzosen, Engländer, Belgier, Holländer, Italiener und einige, deren Staatszugehörigkeit ungeklärt ist. Drei der insgesamt 25 nach Deutschland entlassenen Heimkehrer hatten den Transport in Frankfurt/Oder verlassen und kamen von dort aus nach West-Berlin. Die Heimkehrer kamen aus dem Lager Bykowo, Lager 51/10/48. Nach Mitteilung von zuständiger Seite standen alle Entlassenen im Briefverkehr mit ihren Angehörigen.

KUNGL. SVENSKA
GENERALKONSULATET

Berlin den 22 november 1955.

Strängt förtroligt

2 bil.

BIL

INK. D. N:o

AVD.

R

GR.

18

MÅL.

W

Broder,

Härmed ber jag få överlämna en promemoria angående den i särskild ordning omförmälda, fredagen den 18 november i Berlin inträffade "internationella" Heimkehrergruppen. I den mån våra fortsatta bemödanden lämna ytterligare resultat av intresse skall jag vidare inrapportera. I detta sammanhang vill jag icke underlåta att nämna att vi redan tidigare underhand överenskommit med ett antal missioner i Berlin att dessa måtte underrätta oss så snart en Heimkehrer sagt sig ha råkat eller hört talas om någon svensk.

Hugo Tamm

Utrikesrådet Unger,
Utrikesdepartementet.

Exp. 22/11-55
om kurer 18.11

Förtrolig

P.M.

angående en till Berlin den 18 november 1955 anländ Heimkehrergrupp.

Enligt närslutna meddelande i "Der Tagesspiegel" inträffade en grupp på 22 Heimkehrers av skilda nationaliteter i Västberlin den 18 november. De uppgåvos närmast komma från läger 51/10/48 i Bykowo. Gruppen omfattade 12 fransmän, 4 holländare, 2 belgare, 2 italienare och 2 engelsmän. De båda sistnämnda hava dock av engelsmännen överlämnats till tyskarna, sedan de visat sig icke hava brittisk nationalitet. Underhandsförfrågningar till respektive missioner och militärregeringar ha lämnat följande resultat:

Fransmännen. Enligt den franska protokollchefen hade de hemvändande, såsom man tidigare lovat, utfrågats beträffande sin eventuella kännedom om svenskar. Han hade sig icke bekant att något av intresse för oss därvid framkommit. Vederbörande komme förmodligen att idag fortsätta resan hem. De flesta vore ryskfödda personer, som tidigare varit fast bosatta i Frankrike. (en notis ur "Le Monde" för den 20 november med namnuppgifter bifogas)

Holländarna. Enligt den holländska militärmissionen hade de holländska Heimkehrers redan fortsatt resan hem. Byråchefen Lange i holländska utrikesministeriet hade personligen kommit till Berlin för att taga emot dem och ledsaga dem hem. Han hade själv frågat ut dem och därvid bl.a. erfarit, att en av dem i lägerområdet Inta träffat tre svenskar, Felix André (ibland kallande sig Italiener), Holger Bergström och Tamvelius. De hade befunnit sig i Inta ännu så sent som vid mitten av oktober i år. Byråchefen Lange torde kunna till vår beskickning i Haag lämna vidare uppgifter.

Belgarna. Den belgiska militärmissionen har lovat att informera generalkonsulatet, därest någon av de båda belgarna hade något att förtälja av intresse.

Italienarna. Dessa hade till italienska generalkonsulatet med bestämdhet uppgivit, att de aldrig hört talas om eller råkat några svenskar. Då de först på lördag beräknas fortsätta till Italien, komme vi att beredas tillfälle att själva utfråga dem.

Berlin den 22 november 1955.

utan missiv
Berl. 25.11.55. Överl. till Utrikes-
rådet Unger i ansl. t. hbrev Tamm-
Unger 22.11.55

Överl. utan missiv av GK Berlin
till UD:s pressbyrå f.k.

Stämpel

23. 11. 55

Gen. Tagerberg

Sowjets bestämmer: Sie sind John Dixon

Bericht des den britischen Behörden übergebenen Heimkehrers Gerhard Nieckau

Berlin (dpa). Der zweiunddreißigjährige deutsche Heimkehrer Gerhard Nieckau, der am 18. November von den Sowjets als Engländer an die britischen Behörden in Berlin übergeben worden war, sagte jetzt in einem Interview, es sei ihm trotz ständiger Bemühungen nicht gelungen, die Sowjets davon zu überzeugen, daß er Deutscher ist. Die Sowjets hätten ihm einfach gesagt: "Sie sind der Engländer John Dixon."

Nieckau berichtet, er sei als deutscher Soldat im September 1944 in sowjetische Kriegsgefangenschaft geraten, jedoch nach einem Jahre nach Berlin entlassen worden. Ein Versuch, entsprechend seiner früheren Tätigkeit, im kommunistischen "Berliner Rundfunk" zu arbeiten, sei an politischen Differenzen gescheitert. Darauf sei er nach Stralsund gegangen, wo er eines Tages von sowjetischen Militärbehörden verhaftet worden sei. Wie sich später ergab, hätten die Sowjets einen anonymen Hinweis erhalten, daß Nieckau ein "britischer Spion" sei. Obwohl er, Nieckau, bestritten habe, englischer Staatsangehöriger zu sein und Spionage getrieben zu haben, sei er am 23. Juni 1946 durch ein sowjetisches Militärgericht in Schwerin zu 12 Jahren Gefängnis verurteilt worden. Nach seinen Angaben hat Nieckau in den neun Jahren Haft, die er in

Deutschland und in der Sowjetunion in Gefängnissen und Straflagern verbringen mußte, wiederholt vergeblich versucht, seine Identität als Deutscher nachzuweisen. Er sei stets als der Engländer John Dixon geführt worden, ohne daß ihm etwas darüber gesagt worden sei, wie die Sowjets gerade auf diesen Namen gekommen seien.

Nieckau berichtete, daß er in den sowjetischen Lagern auch zahlreiche sogenannte Volksdeutsche angetroffen habe. Es handelt sich dabei um Angehörige der in der Sowjetunion lebenden deutschen Minderheiten. Nach den Angaben von Nieckau gelten die Volksdeutschen als Sowjetbürger, auch wenn sie sich stets zu Deutschland bekannt haben. Gleichzeitig jedoch würden sie in sogenannten "Ausländerlagern" gefangengehalten. In seiner "Kolonne" seien viele gewesen, die deutsch gesprochen hätten und deren Angehörige in der Bundesrepublik lebten, die aber dennoch nicht nach Deutschland entlassen würden. Sie alle, meinte Nieckau, erwarteten von der Bundesregierung Hilfe.

Abschließend sagte Nieckau, die mit ihm heimgekehrten Holländer, Belgier, Franzosen und Italiener hätten sich besonders anerkennend über die Aufnahme durch das Berliner Deutsche Rote Kreuz geäußert.

Berl 25.11.55. Überl. utan missiv av GK
Berl. till UD:s Pressbyrå + Utrikesr. Unger
f.k. u/ Stämpel

SONNTAG, 20. NOVEMBER 1955

Der Tagesspiegel DER TAGE

Zivilinternierte aus Workuta berichten

Erleichterungen im Strafvollzug — Arbeitsverdienst bis zu 220 Rubel

Unser Mitarbeiter hat sich mit einer Reihe von Zivilinternierten unterhalten, die mit den Heimkehrertransporten der letzten Wochen aus Sibirien zurückgekehrt sind.

Die aus dem Lagerbezirk Workuta in der Sowjetunion zurückgekehrten Zivilinternierten berichten von einer grundlegenden Aenderung des Strafvollzuges. Seit kurzem gibt es dort drei Zonen: entweder sind die Gefangenen in einer „Regime-Zone“ — der abgeschlossensten mit besonders strengen Bewachungsvorschriften — oder in einer „Ermäßigten Zone“ oder auch in einer „Freien Zone“.

Urlaub in die Stadt

Die „Regime-Zone“ unterscheidet sich nicht von den Haftbedingungen des bisherigen sowjetischen Zwangsarbeitssystems. In der „Ermäßigten Zone“ ist es jedoch möglich, bei guter Arbeit und in großen zeitlichen Abständen ein „Propusk“ zu erhalten. Er hat meistens eine Gültigkeit von vier bis acht Stunden und ermächtigt den Gefangenen, während dieser Zeit allein das Lager zu verlassen. Der Gefangene kann die Abendstunden oder den Sonntag in der wenige Kilometer entfernten Lagerstadt Workuta verbringen, wohin er mit einem Autobus — je nach Entfernung des Lagers in einer Viertel- oder Dreiviertelstunde — fahren kann. In der Stadt mit 70 000 Einwohnern kann er sich dann frei bewegen, Bekanntschaften schließen, Privatbesuche machen, Theater, Kabarets und Restaurants besuchen. Gut arbeitende Gefangene erhalten durchschnittlich 220 Rubel ausgezahlt. Die Einführung eines Entlohnungssystems der Zwangsarbeiter geschah in den letzten beiden Jahren nach und nach in fast allen Lagern.

In der „Freien Zone“ sind Strafgefangene, die zwei Drittel ihrer Strafe bereits verbüßt haben, „sich gut geführt haben“ und ihr Soll erfüllen. Sie leben dort gleichgestellt mit den Zwangsangesiedelten. Sie dürfen also das Gebiet nicht verlassen. Sie unterstehen den Anordnungen des Lageramtes, denen sie sich bedingungslos unterwerfen müssen.

Die gefürchteten „Blatnois“

In den „Regime-Zonen“ des Lagerbezirks Workuta befinden sich, nach Aussagen der Heimkehrer, „die besten und die schlechtesten“. Besonders schwere politische Fälle, des weiteren Arbeitsverweigerer aus religiös-politischen Motiven, aber auch kriminelle Arbeitsverweigerer und die gefürchteten „Blatnois“, jene Angehörigen einer organisierten Verbrecherbande, die selbst hohe Vertreter der Lagerleitung unter Druck zu setzen verstanden. Sie haben ihre Widersacher häufig durch Morde beseitigt. Fast jeder der Heimkehrer wußte eine Geschichte zu erzählen, wie einer seiner Mitgefangenen von einem Blatnoi mit Beilhieben erschlagen oder mit einem Strick erdrosselt wurde, ohne daß ein Zeuge es wagte, die Angaben zu machen, die zur Identifizierung der Mörder führen konnten, aus Furcht, das nächste Opfer zu sein.

Die Rebellion von 1953

Nach dem zusammenfassenden Urteil von Heimkehrern war die Einteilung in ein Dreizonensystem zwar weniger

aus humanitären Rücksichten geschehen, sondern um den Zündstoff zu beseitigen, der besonders 1953 in Workuta und in einzelnen anderen Lagern der Sowjetunion zu Rebellionen und Streiks führte. Der Aufstand in Workuta sei nur zustande gekommen, weil unter den Zwangsarbeitern eine solche Solidarität herrschte, daß zum Beispiel die „Normenschinder“ von ihren Lagergefährten wie gesellschaftlich Ausgestoßene behandelt wurden. Um diesen geschlossenen passiven Widerstand zu beseitigen, wurde wohl auch das „Saschott-System“ eingeführt: Gefangene, die mehr arbeiten, erhalten einen Strafnachlaß. An den Schachtausgängen sind die Namen und die Zahl der gestrichenen Hafttage groß angeschlagen, so daß die Gefangenen auch das sichere Gefühl haben, daß es ernst mit dieser Maßnahme ist. Es ist vorgekommen, daß Untertagearbeitern für 30 Arbeitstage 82 Hafttage gut-

geschrieben wurden. — Das Saschott-System ist in den letzten Wochen auch in der „DDR“ in Steinbruch- und Kohlenförderungs-Straflagern eingeführt worden. Bis zwei Drittel Strafnachlaß bei 141%iger Normerfüllung.

Es wird der Sowjetregierung — die sich offiziell immer wieder auf den Standpunkt stellte, daß Normenerhöhungen nur im Einvernehmen mit den Arbeitern durchgeführt werden sollen — schwerfallen, das Saschott-System propagandistisch zu vertreten, ganz abgesehen von der Ungerechtigkeit, daß der kräftige und starke Gefangene eher in der Lage ist, sich dann seine Strafzeit zu verkürzen als der ältere, schwache oder abgezehrte.

Gerade da es Pflicht des Westens ist, jede Unrechts-handlung aufzudecken, ist es auch Pflicht, eine Besserung zu würdigen. Ob allerdings die Einrichtung einer „Ermäßigten“ und „Freien Zone“ sowie das Saschott-System nur neue Maßnahmen sind, um aus den Zwangsarbeitern mehr herauszuholen, oder ob sie dazu dienen, ihnen das Leben zu erleichtern und sie früher in Freiheit zu setzen — diese Frage kann nur die Zukunft entscheiden.

Rainer Hildebrandt

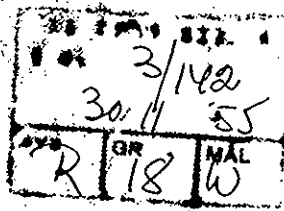
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Politiska avdelningen

tj.f. Avdelningschefen

Stockholm den 25 november 1955.

Strängt förtroligt.



[Handwritten signature]

Broder,

aa

[Handwritten mark]

Ditt handbrev av den 19 november rörande Georg Kivarimes åberopas.

Fallet Kivarimes är väl känt för oss och har inom departementet handlagts av Lundberg personligen. I dennes frånvaro anse vi oss på grund av ärendets ömtåliga karaktär ej kunna till Harry Billepp lämna ut adressen till Kivarimes fader.

Frågan om Kivarimes nationalitet är icke helt klarlagd. Enligt sakkunskapen inom departementet finnes emellertid viss grund för att kunna hävda, att Kivarimes ~~fortfarande är svensk.~~

Vi skola återkomma till saken efter Lundbergs hemkomst.

[Handwritten signature]
[Handwritten signature]
(Stig Unger)

Generalkonsul T a m m ,
B e r l i n .

DEUTSCHES ROTES KREUZ

10/253		
4.12.55		
AVS	QR	MAL
R	18	W

SUCHDIENST

VERBINDUNGSSTELLE BERLIN

BERLIN-DAHLEM, den 3.12.1955
Im Dol 2 (U-Bahnhof Podbielskiallee)
Fernruf: 76 07 36/37 — Fernschreiber: 028 785

An das
Schwedische Rote Kreuz, Stockholm

SN-HKE/R/Lg.-Ausl.

Unser Zeichen:
(Bei Antwort Aktenzeichen und Betreff angeben)

ü b e r

Deutsches Rotes Kreuz
-Generalsekretariat-
Suchdienst-Leitstelle

v.d.P./Go

B o n n / Rhein
Friedrich-Ebert-Allee 71

Bitte bei Antwort unbedingt
Az., 10.12.55 zum
unseres Schreibens anzugeben!

Betr.: Frau Ty Tamvelius,
Stockholm, Observaristr. 10.

Bezug: —

Im März 1954 teilten wir dem Schwedischen Generalkonsulat in Berlin mit, daß der Ehemann der Obengenannten, Herr Arthur T. sich lt. Mitteilung des Heimkehrers Roland DARTIENNE, Berlin, im Lager I n t a, UdSSR, befand.

Nun meldet sich jetzt ein weiterer Heimkehrer, Marinus v.d.Weingaard der mit dem 30. Transport zurückgekommen ist und teilt uns mit, daß sich Arthur TAMVELIUS noch immer im Lager Inta befindet und keine Verbindung mit seinen Angehörigen hat.

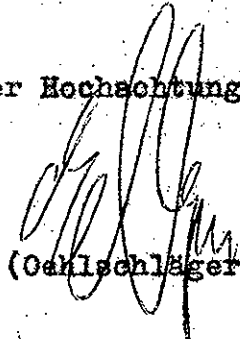
Wir erlauben uns daher die höfl. Bitte, Frau Tamvelius von dem Aufenthalt ihres Mannes im Lager

UdSSR, Moskau
Postfach 5110/31,

Kenntnis zu geben und danken Ihnen im voraus bestens für Ihre Bemühungen.

Mit vorzüglicher Hochachtung


(Zöfel)


(Oehlschläger)

Durchschlag an das Schwedische Gen.Konsulat
in Berlin W 35, Rauchstr.25,
unter Bezugnahme auf uns.Schrb.v.30.3.1955.

Um unnötige Rückfragen zu vermeiden, wird gebeten, bei Antwort unbedingt unser Aktenzeichen und Betreff anzugeben
Postcheckkonto: Berlin West 62 00. Konto für die DDR: Berliner Stadtkontor, Berlin C 2, Postcheckamt Berlin NW 7, Konto Nr. 8
zu Gunsten Deutsches Rotes Kreuz, Bankkonto Nr. 200 323
Bankkonto: Berliner Bank A.-G., Depositenkasse 38, Berlin-Schmargendorf, Warnemünder Straße 1, Konto-Nr. 98 336

Ew/HT/Bn

KUNGL. SVENSKA
GENERALKONSULATET

Klaus Dietrich

Berlin den 20 januari 1956.

19

~~Strängt förtroligt.~~ 1 bil.

R 18.

N:o

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

R

18

Wallenberg

Broder,

I den med mitt handbrev den 17 oktober 1955 översända promemorian angående samtal med den tyske journalisten Heinz Bornschein nämnde jag, att generalkonsulatet vidtagit vissa preliminära åtgärder för att snarast möjligt kunna kontakta i promemorian omnämnde Klaus Dietrich. Sedan generalkonsulatet genom Röda Korset härstämtes erhållit adressen till en kvinnlig släkting till Dietrich, tillskrev vi denna och bad henne att underrätta generalkonsulatet, så snart Dietrich återkommit till Berlin. Vi ha noterat, att hans namn förekom i en den 12 januari till Västtyskland anländ Heimkehrertransport. I da mottog jag ett den 17 januari daterat brev från Klaus Dietrich, som befinner sig på ett av Röda Korsets vilohem i Västtyskland och varav avskrift närslutes. Jag har i svarsbrev till Dietrich inskränkt mig till att bedja honom uppsöka mig efter sin ankomst till Berlin.

2/2

EXP. ²⁰/₁ Bn

(Hugo Tamm)

Kabinettssekreteraren A. L u n d b e r g,
Utrikesdepartementet.

Ew/HT/Bn

KUNGL. SVENSKA
GENERALKONSULATET

Klaus Dietrich

Berlin den 20 januari 1956.

19

~~Strängt förtroligt.~~ I bil.

R 18.

N:o

2/10

BL.

INK. D. N:o

AVD.

R

GR.

18

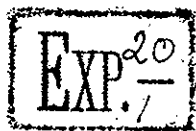
MÅL.

Wallenberg

Broder,

I den med mitt handbrev den 17 oktober 1955 översända promemorian angående samtal med den tyske journalisten Heinz Bornschein nämnde jag, att generalkonsulatet vidtagit vissa preliminära åtgärder för att snarast möjligt kunna kontakta i promemorian omnämnde Klaus Dietrich. Sedan generalkonsulatet genom Röda Korset härstades erhållit adressen till en kvinnlig släkting till Dietrich, tillskrev vi denna och bad henne att underrätta generalkonsulatet, så snart Dietrich återkommit till Berlin. Vi ha noterat, att hans namn förekom i en den 12 januari till Västtyskland anländ Heimkehrertransport. I da mottog jag ett den 17 januari daterat brev från Klaus Dietrich, som befinner sig på ett av Röda Korsets vilohus i Västtyskland och varav avskrift närslutes. Jag har i svarsbrev till Dietrich inskränkt mig till att bedja honom uppsöka mig efter sin ankomst till Berlin.

./.



(Hugo Tamm)

Kabinettssekreteraren A. L u n d b e r g,
Utrikesdepartementet.

Ew/BN/ML

ang. Wallenberg.

BERLIN den 3 februari 1956.		
R 18.	2/21	1 bil.
N:o	Strängt förtroligt. BIL.	
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

Broder,

Härmed ber jag få översända en promemoria över förhör
././ idag med Ulrich Gentz. Denne visade sig vara identisk med den av
Dig omnämnde personen, såtillvida, som hans fader varit kyrko-
herde vid Gedächtniskirche i Berlin och familjen tidigare bott
på Lagardestrasse 16. Födelseåret stämmer dock som synes ej,
ej heller innehade vederbörande Oberleutnants grad.

(Hugo Tamm)

Kabinettsssekreteraren Lundberg,
Utrikesdepartementet.

EXP. 3
EXP. 2

m. k. m. ML

Bil. 1 till handbrev Tenn-
lundberg den 3 febr. 1956.

Strängt förtroligt.

P.M.

angående samtal med Ulrich Paul Ernst G e n t z.

Gentz, som år 1944 den 1 maj 1925, återkom från rysk krigsfångenskap till Berlin den 24 oktober 1955 via Friedland. Under tiden december 1947 - juli 1949 satt han i Lefortovskaja-fängelset i Moskva. Efter att en månad ha varit ensam i cellen fick han därefter i cirka tio månader dela den med en f.d. japansk diplomat i Moskva vid namn Takahashi (stavningen osäker). Denne hade häktats i Sinking (?) i Mandchuriet efter det rysk-japanska krigsutbrottet och berättat åtskilligt om tidigare medfångar, varibland dock ej varit några svenskar. Eftersom Gentz' cell var en hörncell och det icke i Lefortovskaja var möjligt genom knäckningar träda i förbindelse med ovanför eller nedanför belägna celler, kunde han endast föra samtal med grannarna i den bredvidliggande cellen. I denna sutto under hela tiden medlemmar av f.d. tyska ambassaden i Bukarest vid namn von Rantzau och Wallenstein. Den sistnämnde vore icke yrkesdiplomat. Dessa hade berättat om sina grannar i cellen på andra sidan, men det hade aldrig varit tal om svenskar. Knäckningssystemet hade icke berett Gentz några svårigheter, då han såsom soldat sysslat med telegrafi.

Avslutningsvis framhöll Gentz, att han personligen aldrig under sin krigsfångenskap i Ryssland träffat eller hört talas om svenskar.

Berlin den 3 februari 1956.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

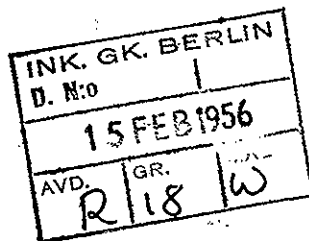
Kabinettssekreteraren

Stockholm den 9 februari 1956.

P 2

Strängt förtroligt.

1 bil. X)
(Återsänd
16.2.4 till
Lundberg)



Broder,

./.

Åberopande handbrev 3 februari angående Ulrich
Gentz får jag härmed översända en promemoria, av vilken
framgår vad vi känner till om Gentz' vistelse i
Lefortovskaja-fängelset. Jag får be Dig med ledning
av denna P.M. åter utfråga Gentz och därvid få svar
på så många detaljer som möjligt. Bilagan torde Du benäget
återsända till mig efter tagen del.

En tillgivare

Arne S Lundberg

*Självfallet för Gentz icke meddelas
något om vad vi vet. Yniga hälsningar.*

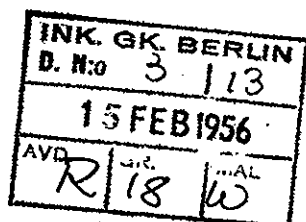
Generalkonsuln Tamm,
B e r l i n .

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

~~Kabinetssekreteraren~~

Stockholm den 13 februari 1956.

Strängt förtroligt.



ac H.J.

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 20 januari får jag
meddela, att Klaus Dietrich genom vår försorg hörts
i Marxzell, varför han icke behöver höras genom general-
konsulatet.

Din tillgivne
Gunnar Lönngren

Generalkonsuln H. T a m m ,
Berlin.

Klaus Dietrich

z-Zt. (17a) Marxzell i. Albtal

Mrs. Karoline

DRK-Erholungsheim

INK. GK. BERLIN		
ID. N:o	123	
20 JAN 1956		
AVD	GR.	MAL
R	18	W

17.1.56

Tamm-
Skriv. Kab. sekr.-
den 20.1.1956

Sehr verehrter Herr Generalkonsul!

Ihre Schreiben vom 17.10.55 an meine Tante Frau Marie Veumann, Berlin SW 11, Bärwaldstr. 4, gelangte heute in meinen Besitz. Da ich mich von Friedland aus in o. a. Erholungsheim einweisen liess, kann ich leider Ihrem Wunsch, Sie persönlich aufzusuchen, z-Zt. noch nicht nachkommen. Ich bitte Sie, mir entweder schriftlich Ihre Wünsche mitzuteilen oder sich zu gedulden, bis ich in etwa 4-6 Wochen persönlich nach Berlin kommen werde. Ich stehe Ihnen selbstverständlich gerne zur Verfügung, vor allem, da mich aus meiner Jugendzeit liebe Erinnerungen mit Schweden verknüpfen, als ich 1929 als Schüler in Simeberg am Welter meinen Urlaub verbracht habe!

Mit vorzüglicher Hochachtung
bin ich Ihnen sehr ergebener

Klaus Dietrich

KUNGL. SVENSKA
GÉNÉRAALKONSULATET

Ew/Bn

förhör

Berlin den 16 februari 1956.

19

R 18.
P 2.

~~Strängt förtroligt.~~
2 bil.

BIL

INK. D. N:o 2/26

AVD.

GR.

MÅL.

Broder,

./1

Åberopande Ditt handbrev den 9 februari angående Ulrich Gentz ber jag få översända en promemoria över de ytterligare uppgifter Gentz lämnade i dag vid ett förhör på generalkonsulatet. Samtidigt får jag nämna, att Gentz avser att i en snar framtid lämna Berlin. Från och med den 1 april kommer han att vara anträffbar hos sin broder under adress Fritz Kalle Strasse 11 i Wiesbaden.

./2

Bilagan till Ditt handbrev återgår härjämte.

(Hugo Tamm)

17
2 Bn

Kabinettssekreteraren A. L u n d b e r g,
Utrikesdepartementet.

Bil. 1 till handbrev Tamm-
Lundberg den 16 februari 1956.

Strängt förtroligt.

P.M.

ang. förhör med Ulrich Gentz.

Ulrich Gentz häktades i Halle den 14 augusti 1947 och fördes därifrån omedelbart till Dresden. I Dresden satt han först drygt 3 veckor i ett hus på Bauzener Strasse och därefter i Landgerichtsgefängnis på Münchner Platz.

Från Dresden flögs Gentz den 15 november 1947 till Moskva, där han efter 3 å 4 dagar i Lubjanka inspärrades i Lefortovskaja. I Lefortovskaja satt han sedan till den 8 juli 1949, då han fördes från Moskva till Taished.

nov. 1947 -
sommaren
1948:

Gentz satt i cell 151 (el. 152), vilken var en hörncell på andra våningen. Efter att de två första månaderna ha suttit ensam i cellen fick han dela den först med en ryss i tre dagar och sedan med japanen Takahashi. I bredvidliggande cell sutto under hela denna tid Wallenstein och von Rantzau.

sommaren
1948 -
6 juni
1949:

På grund av reparationsarbeten överfördes Gentz och även japanen till en annan cell på samma våning. Denna cell var likaså en hörncell, och Wallenstein och von Rantzau hade överförts till bredvidliggande cell. Gentz var osäker beträffande numret på denna cell, men att döma av det skissutkast han gjorde upp och vilket återgivits på omstående sida synes numret ha varit 141, 142 eller 143. Enligt Gentz numrerades cellerna nämligen såsom den stora pilen på skissen angiver. Efter fyra månader lämnade japanen cellen. Kort dessförinnan hade en kaukasier installerats i cellen, men denne stannade kvar någon tid efter japanens försvinnande. Därefter hade Gentz blott

ryska cellkamrater.

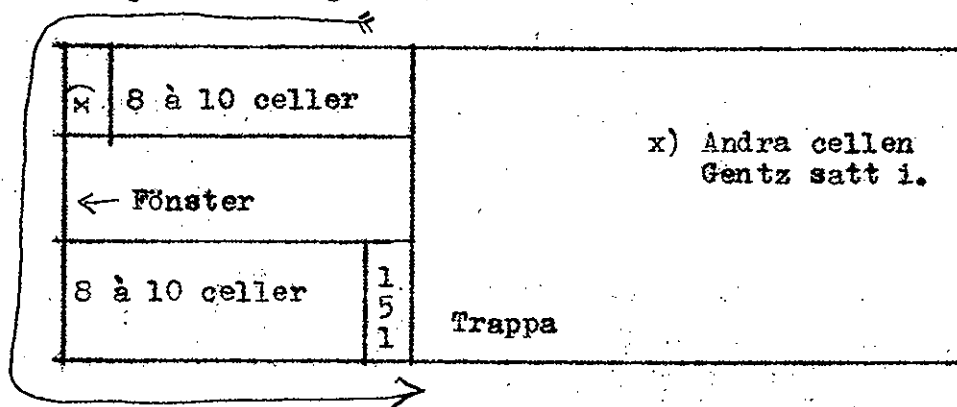
6 juni 1949
till ungefär
månadens slut:

Gentz satt i cell nr 80 på första våningen
tillsammans med en rysk sångare (folksånger) av judisk
börd. I bredvidliggande celler sutto endast ryssar.

Slutet av juni
till 8 juli
1949:

Gentz satt i två olika celler på tredje
våningen (206 eller 208 och 212 eller 213) tillsammans
med ryska medborgare. I den andra cellen råkade han
dock bl.a. en tysk tekniker, som häktats, då han icke
längre ville frivilligt arbeta för ryssarna. Namnet
kunde Gentz ej erinra sig.

2:a
våningen



Berlin den 16 februari 1956.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Politiska avdelningen

Stockholm den 22 februari 1956.
Strängt förtroligt. 1 bil.

INK. GK. BERLIN		
D. N:o 3 116		
29 FEB 1956		
AVD.	GR.	MAL
R	18	W

AL

Besvarad i särskild ordning

Broder,

I anslutning till vårt samtal i Stockholm härom-
dagen får jag härmed översända en P.M. angående den
från rysk fångenskap återvändande tyske överstelöjtnanten
Herbert Hengstenberg, Berlin/Spandau/Hakenfelde,
Reichstrasse 25, II.Stock links. Av allt att döma
kan Hengstenberg sitta inne med värdefulla upplys-
ningar angående Wallenberg och i synnerhet om dennes
chaufför Langfelder. De viktigaste frågorna att
ställa till Hengstenberg framgår av P.M., men äro vi
mycket tacksamma att få erhålla så detaljerade upp-
gifter som möjligt om Hengstenbergs fångenskap, främst
i Lefortovskaja- och Butyrskaja-fängelserna. General-
konsulatets fotografisamling torde visas för Hengsten-
berg, och bör denne där kunna utpeka Langfelder.

Min tillgivne

Gunnar Lorentzon
/Gunnar Lorentzon/

Generalkonsuln T a m m ,
Berlin.

P.S. Därest Langfelders fotografi
icke skulle finnas i Generalkonsula-
tets samling, bifogas ett fotografi
föreställande Langfelder. 2

Herbert Hengstenberg

f. 9.10.1917

Överstelöjtnant

Adress: Berlin/Spandau/Hakenfelde, Reichstrasse 25, II.Stock
links.

Omkring den 18-20 april 1945 infördes Hengstenberg
i cell 105 i Lefortovskaja. Langfelder och Huber sitter
redan där. Den senare sedan 3 - 4 dagar.

Omkring den 30 april 1945. Hengstenberg och Huber
överföres till Butirka och skiljes åt där.

Huber, Hengstenbergs cellkamrat jämte Langfelder vid
denna tidpunkt, berättar följande (ur Hubers förhørsprotokoll):

Efter en tid hade Hille förts bort från Langfelders
cell och Huber kommit dit istället. Huber vistades där i
tre à fyra dagar ensam med Langfelder, varefter ytterligare
en fånge tillkom, en tysk överstelöjtnant Hengstenberg, vars
fader varit tysk generalkonsul i Moskva. Hengstenberg hade
själv tillhört en kavalleriavdelning, som i ryska uniformer
verkat bakom de ryska linjerna.

På natten den 30 april hade Huber och Hengstenberg över-
förts från Lefortovskaja till Butirka, där de skildes åt.
Huber har sedan dess icke hört någonting om Hengstenbergs öde.

Hille som avlöstes av Huber i cell 105, men som senare
ånyo träffade Huber berättar följande:

Hille återger Hubers berättelse sålunda:

"Den 7 eller 8 april 1945 kom jag (Huber) till cell 105

i Lefortovskaja. Där sutto Langfelder och Hengstenberg."

Att bl.a. uppmärksamma:

1. Tillfångatagandet, när och var?
 2. Så noggranna tid- och platsangivelser under fångenskapen som möjligt.
 3. Beskrivning av Langfelder.
 4. Personalia beträffande Langfelder)
 5. Wallenbergs uppgift i Budapest) deras gemensamma öden
 6. Förhördes Hengstenberg den 27 juli 1947 eller vid annat tillfälle angående Langfelder eller Wallenberg. Om inte - var befann sig Hengstenberg i juli 1947?
 7. Känner Hengstenberg till någon av följande personers öden
 - a) Konteramiral Ernst Krafft, född 1885
 - b) Tyske medborgaren, men i Tjeckoslovakien födde Loyda
 - c) Österrikaren (Otto?) Scheuer, Wien
 - d) amiralen Tilleyssen?
- Om så är fallet, kan han sätta dem i samband med Langfelder-Wallenberg? Och om så är fallet, har de förhörts den 27.7.1947?
8. Då Hengstenberg är ett av primärvittnena vore det intressant - om det nu är så att han erinrar sig så mycket som vi hoppas - få veta varför han ej satt sig i förbindelse med Röda Korset eller Svenska Beskickningen o.s.v.



Strängt Förtroligt.

P.M.

i Wallenbergsärendet.

André, Felix: (kallar sig ibland Italiener): hade enligt en holländsk Heimkehrer befunnit sig i Inta så sent som i oktober 1955.

Bergström, Holger: svenskfödd, f.d. SS-man som av ryssarna förklarats statslös. Bornschein hade råkat honom i Inta, där han befunnit sig sedan 1949. Enligt en holländsk Heimkehrer hade han befunnit sig i Inta ännu så sent som i oktober 1955.

Billepp, Harry: tysk Heimkehrer som sagt sig ha råkat en svensk, Georg Kivarimes, i Vorkuta. Denne skulle ha häktats i Estland 1944 eller 1945 och numera tvingats antaga ryskt medborgarskap. Under åren 1953 och 1954 hade B. genom medfångar hört sägas, att även två andra svenskar skulle befinna sig inom lägerområdet.

Bornschein, Heinz: tysk Heimkehrer, som träffat Tamvelius i Inta i december 1954 - februari 1955 och av denne hört talas om Raoul Wilborg. Tamvelius skulle ha varit tillsammans med W. c:a fyra månader 1953 i Taisched.

Cobre, Rudolf: tysk Heimkehrer, som två dagar i augusti 1946 delat cell i ett fängelse i Leningrad med en artillerikapten och jurist vid namn doktor Rudolf Drowing. Denne hade uppgivit, att han i Budirka-fängelset i Moskva i två dagar delat cell med en svensk diplomat från svenska beskickningen i Budapest, som tillfångatagits av ryssarna

vid Budapests erövring.

Cristofolletti: italiensk Heimkehrer, som hört talas om en svensk flygare vid namn Andersen, som 1953 skulle ha varit i Werkne Uralsk. Han hade även råkat Krasnov.

Dietrich, Klaus: tysk Heimkehrer, f.d. flygofficer, som varit tillsammans med Bornschein och Tamvelius i Inta.

Drewing, Rudolf Dr: Se under Cobre.

Friede, Dieter: tysk Heimkehrer, journalist, som k april 1950 - september 1955 varit i Vorkuta. Aldrig hört talas om svenska fångar.

Gebhart, Fritz: österrikisk teolog, som Bornschein råkat under sin fångenskap. Numera repatrierad.

Gentz, Ulrich: tysk Heimkehrer, som varit i Lefortovskaja december 1947 - juli 1949. I angränsande cell hade tyska diplomater från f.d. tyska ambassaden i Bukarest vid namn von Rantzau och Wallenstein suttit. Han hade aldrig hört talas om svenska fångar.

Gottlieb, Roland: österrikisk diplomat, som Bornschein råkat under sin fångenskap. Numera repatrierad.

Kuhn, :tysk Heimkehrer f.n. nervsjuk och ej anträffbar.

Marquardt, :tysk Heimkehrer, generalvikar, Aldrig hört talas om svenska fångar.

Tamvelius: Hade enligt en holländsk Heimkehrer befunnit sig i Inta så sent som i oktober 1955. Se under Bornschein.

von Waldenberg: österrikisk eller polsk baron , som Bornschein råkat i sin fångenskap. Överlämnad för något år sedan till de polska myndigheterna.

Zielinski, Erich: tysk Heimkehrer , som uppgivit sig ha råkat en svensk i Voronisch i april eller maj 1955, och senare igen i

Krasnavojna. Han skulle ha häktats i något Balkanland och ha varit stor judevän. Z. gjorde mycket otillförlitligt intryck.

Zinssner: tysk Heimkehrer, legationsråd, som blott hört talas om en svensk musiker i Vorkuta 1953.

Berlin den 14 februari 1956.

'Fångtelegrafen' gav besked om Raoul Frigiven bekräftar dokument för AB

MÜNCHEN (AB) Knappt har Raoul Wallenbergs öde genom den italienske diplomaten de Mohrs märkliga vittnesmål kunnat klargjäs fram till 1948 förrän genom lyckliga omständigheter ett sensationellt dokument kommer i dagen och visar, att den unge svenske diplomaten ännu i slutet av 1949 var vid liv och befann sig i det stora moskvafängelset Lefortovskaja.

Det finns alla skäl att antaga, att Wallenberg förvarades i detta fängelse även åtminstone i början av år 1950. Några som helst svårigheter bör sålunda inte föreligga för de sovjetiska myndigheterna att besvara svenska utrikesdepartementets hänvärdelser och lämna alla önskade upplysningar om Wallenberg. Lefortovskaja användes liksom Botyrka- och Lubjankafängelserna huvudsakligen för förvaring av NKWD:s politiska fångar.

Det var en ren tillfällighet, som gjorde att jag påträffade det uppseendeväckande dokumentet. Och därtill fogade ytterligare lyckliga omständigheter det så, att jag kort efter lyckades kontakta dess upphovsman, vilken till alla delar personligen bekräftade uppgifternas riktighet. Hänsyn till vissa personers säkerhet gör det tyvärr nödvändigt att här utelämna en namn och uppgifter, men alla upplysningar har delgivits Raoul Wallenbergs familj och Wallenbergskommittén och står följaktligen även till UD:s förfogande.

Redan själva upptäckten av dokumentet är en märklig historia, som förtjänar att relateras. Låt oss alltså börja från början.

Våra läsare kan säkert erinra sig, att Aftonbladet vid åtskilliga tillfällen sökt hjälpa en grupp flyktingar från Gammalsvenskyby, vilka efter kriget under svåra förhållanden levde i Tyskland. Genom tidningens initiativ har också de senaste åren åtskilliga av dessa flyktingar kunnat beredas en fristad i Sverige. Aktionen har i hög grad understöts av den tyska hjälporganisationen Suchdienst, en av de många tyska Röda korset, som ha kartotek haft över 11 miljoner flyktingar registrerade. Inom Suchdienst har Aftonbladets hjälpaktion för gammalsvenskyflyktingarna skattats mycket högt, det omvittnades inte minst när jag i slutning till aktionen i fråga ville göra ett reportage hos den tyska hjälporganisationen.

Ett märkligt dokument

Vid mitt samtal med en avdelningschef, som visat mig mycket stort tillmötesgående, frågade denne plötsligt:

— Är det här dokumentet av intresse för er?

Jag började bläddra i dokumentet. Det bar överskriften, "Uppteckningar av frigivne Herr X. Angående politiska fångar i Moskvafängelser".

Innan jag hann fördjupa mig mera ingående i handlingen, sade avdelningschefen:

— Det här aktstycket är så till vida intressant som den frigivne. I fråga har ett alldeles ovanligt gott minne. Ni får inte glömma att det är rigoröst förbjudet för de av NKWD (hemliga ryska polisen) frigivna fångarna att föra med sig ens den minsta lilla papperslapp eller anteckning. Den frigivne — dokumentets upphovsman — har emellertid i minnet bevarat namnen på över 60 av sina medfångar, alltså namn på människor, som man till största delen inte hört ett ljud ifrån allt sedan krigets slut. Det rör sig dessutom i viss utsträckning om människor, som den frigivne Herr X inte ens sett med sina egna ögon.

Min nyfikenhet var väckt. Aktstycket jag höll i min hand utgjordes av långa listor med namn — de flesta tyska — på förutvarande diplomater, ämbetsmän, professorer, funktionärer i nazistpartiet, tidningsmän o. s. v. Under varje namn fanns kortfattade anteckningar med de uppgifter den frigivne Herr X hade att lämna om var och en av medfångarna i de Moskvafängelser, där han själv till helt nyligen tillbringat efterkrigstiden.

Det var tragiska livsöden dokumentets knapphändiga notiser blottade.

Svensk utan namn

När jag hunnit fram till aktstyckets sista blad kom sensationen! På det skära papperet läste jag följande:

"Nr 61. En svensk, vars namn jag icke kan erinra mig. Denne svensk var cellgranne till Herr Y, vilken senare, år 1949—1950 blev min cellkamrat. Genom Herr Y fick jag veta, att denne svensk 1943 eller 1944, sändes till Budapest för att inom möjligheternas ram bistå judarna i Budapest mot de nazistiska raslagarna."

Som en blixt från klar himmel slog det mig — det kan inte vara fråga om någon annan än Raoul Wallenberg! Jag behärskade mig emellertid och frågade, om man inom Suchdienst kunde lämna upplysning om den obekante svenskens namn eller andra detaljer.

Svaret blev nekande.

Vad skulle jag göra? Här låg sedan flera månader tillbaka ett dokument med uppgifter om Raoul Wallenberg, och ingen tycktes ana, vilket dramatiskt fynd jag gjort. Nästan automatiskt frågade jag:

— Finns det någon chans för mig att få kontakt med den frigivne Herr X?

— Naturligtvis! kom svaret omedelbart. Avdelningschefen gav mig så adressen men bad mig förhålla mig diskret och försiktig.

Hos den frigivne

Nästa dag satt jag hemma hos den frigivne Herr X, vilken genom sin kortfattade notis så oväntat kastat nytt ljus över Raoul Wallenbergs öde och bevisat att svensken ännu i slutet av 1949 befann sig i Lefortovskajafängelset i Moskva. Hans verkliga namn och hans nationalitet kan tyvärr här icke omtalas, då redan detta skulle kunna sätta andras liv på spel.



RAOUL WALLENBERG
fången i Lefortovskaja.

Till att börja med var han tämligen reserverad, ja, snarast mistrogen. Jag förklarade emellertid genast anledningen till mitt besök och frågade rakt på sak, om han kunde erinra sig namnet på den svensk, vars cellgranne hans egen cellkamrat Herr Y varit. Nu tinade han upp.

— Det kan jag tyvärr inte, svarade han småleende. Ni har själv sett, att jag har ett gott minne, men alla namn kunde jag beklagligtvis inte minnas. Det är helt enkelt omöjligt, inte minst därför att de representerade så många olika nationaliteter och för mig ofta hade en främmande klang.

— Kan ni ännu en gång tala om, hur det kom sig, att ni gjorde anteckningen om den för er obekante svensken?

— Gärna — men först vill jag veta hur det kommer sig, att ni i så hög grad intresserar er för hans öde.

Jag svarade, att jag skulle göra det, så snart Herr X slutat sin säkerligen tämligen kortfattade redogörelse.

Fängelsetelegrafen

— Gott! Jag beklagar bara, att det jag har att berätta inte är så värst mycket. Ni förstår, i de tre stora fängelserna i Moskva förvaras mestadels två eller tre fångar i var och en av de små cellerna. Man får inte arbeta — och det är i och för sig en hård strafform — man får inte skriva och allt "privat" samröre med fängelsepersonalen är strängt förbjudet. Den enda återstående formen av tidsfördriv är alltså de ryska böckerna från fängelsebiblio-

teket och samtal med cellkamraterna och med grannarna i alla fyra väderstrecken...

— Vad menas med "samtal i alla fyra väderstrecken"?

— Med cellgrannarna till höger och till vänster och — om möjligt — över och under ens egen cell.

— Genom knackningar?

— Stämmer. Genom knackningar. Ni som inte i likhet med mig är efter år vistats bakom fängelsemurar, kan nog knappast föreställa er, hur mycket som faktiskt tränger igenom fängelsemurarna, även murarna i ett NKWD-fängelse. Men blir man överraskad av vakterna under ett knackningssamtal, blir det hårda straff.

— I slutet av år 1949 fick jag en ny cellkamrat. Det var Herr Y. Dag efter dag samtalade vi om våra och andras upplevelser i de olika fängelser, där vi förvarats. Herr Y kom närmast från Lefortovskaja-fängelset, och han skildrade för mig även många av de människoöden han haft kontakt med i detta fängelse.

Under sina skildringar av sina cellgrannar kom han även att berätta om den för mig obekante svensken, vilken varit Herr Y:s närmaste cellgranne även då han själv flyttades bort från Lefortovskaja. Herr Y omtalade att svensken under kriget — något av åren 1943 eller 1944 — sänts till Budapest i diplomatisk mission för att i största möjliga utsträckning rädda de ungerska judarna undan Hitlers raslagar. Just detta kom troligen att fästa sig särskilt i mitt minne, eftersom det ju var fullkomligt ologiskt, att denne svensk, som så intensivt arbetat mot nazisterna, nu i årtal suttit i fängelse hos nazisternas fiender ryssarna.

Sannolikt omtalade Herr Y även namnet på den unge svensken, som varit hans cellgranne, men jag måste tillstå, att det nu fallit mig ur minnet. Det är verkligen beklagligt, men mycket mer har jag nog inte att berätta om honom...

Så blev det min tur. Jag klar gjorde för den frigivne sovjetfängingen, vem Raoul Wallenberg var och vad han har att betyda för den svenska offentligheten och för hela den civiliserade världen. Hur ofattbart det var för svenskarna, att just en sådan man hölls inspärrad av ryssarna...

Vid min sista anmärkning kru-

sade ett bittert leende Herr X:s läppar:

— Om jag skulle skildra några av mina medfångars lidandeshistoria för er, sade han, skulle säkert inte mycket återstå för er att förvänas över...

Misstag uteslutet

— Tillåt mig fråga ännu en gång, avbröt jag, är ni fullkomligt övertygad om att ni inte misstagit er på någon punkt i fråga om Raoul Wallenberg?

— Misstagit mig! utbrast Herr X. Varje misstag är uteslutet. Ni får inte glömma, att för oss fångar var allt som hände i fängelserna intressant, och allt blev också bekant för oss. Så snart någon fördes bort till förhör, så snart en ny fånge kom till fängelset fick väggarna liv, och knackningstelegrafen förde nyheten vidare.

Även om jag inte sett Wallenberg med mina egna ögon — åtminstone så vitt jag vet — är jag fullständigt övertygad om att varje misstag är uteslutet. Kanske inte minst därför att jag inte kommer ihåg hans namn, men däremot just det som i fängelset gjorde ett så starkt intryck på mig — det ologiska, det för vår västeuropeiska mentalitet så ofattbara däri att en man som bistått offren för Sovjets fiender nu hölls inspärrad i fängelse just av samma Sovjet! Detta minnesgods är för mig avgörande — jag har icke misstagit mig.

— Och vid vilken tidpunkt blev Herr Y er cellkamrat? frågade jag ännu en gång.

— I slutet av 1949. Vi logerade tillsammans även 1950.

— Det innebär alltså, att Raoul Wallenberg hela året 1949 var cellgranne till Herr Y?

— Ja.

Samtalet med den från sovjetfängelset frigivne Herr X varade över två timmar. Mycket av det han berättade får ännu inte delges allmänheten för att inte ytterligare öka olyckliga människors lidanden och sätta deras liv på spel. Men i en följande artikel skall jag likväl med Herr X:s tillstånd skildra förhållandena i de tre stora moskvafängelserna, då det givetvis bör intressera den svenska allmänheten att erfara under vilka betingelser Raoul Wallenberg tillbragt sina år i dessa fängelser.

COSTA.

DR. KURT BEHLING
Rechtsanwalt und Steuerberater

DR. FRITZ KAYSER
Rechtsanwalt

Postscheckkonten: Berlin-West 290 64

Bankkonto:

Berliner Bank-Aktiengesellschaft
Depositenkasse 19 Konto Nr. 9003

① Berlin W 30, den 13. Dezember 1951
Neue Bayreuther Straße 3 2/k.

U-Bahn Viktoria-Luise-Platz

Telefon: 24 64 69
24 64 70

Telegramm-Adresse: Univorseumlex Berlin

An das

Kgl. Schwedische Generalkonsulat,
B e r l i n W.35

Rauchstrasse

Betrifft: Nachforschung H i l l e .

In obiger Angelegenheit beziehe ich mich auf die am 12. cr. in den Diensträumen des Deutschen Roten Kreuzes mit den dortigen Herren O e h l s c h l ä g e r und Z ö f e l t geführte Unterredung.

Vereinbarungsgemäss habe ich das 1944 vom Institut für Zeitungswissenschaft an der Universität Berlin herausgegebene "Handbuch der Deutschen Tagespresse" daraufhin durchgesehen, welche Eintragungen zu der Person eines Schriftleiters Hille und welche Vermerke zu dem Betreff "Nationalzeitung", insbesondere "Nationalzeitung" Berlin, vorhanden sind. Ich berichte hierüber folgendes :

1.) In dem gesamten Werk ist nur ein einziges Mal der Name Hille verzeichnet. Es handelt sich dabei jedoch um Anneliese Hille, die in der in Detmold erscheinenden "Lippeschen Staatszeitung" tätig war.

Der Name Hiller ist 3 mal verzeichnet, nämlich :

- a) Erich Hiller, Anzeigenleiter der "Charlottenburger Zeitung",
- b) Otto Hiller, ständiger Mitarbeiter des "Stuttgarter NS-Kurier",
- c) Richard Hiller, örtlicher Mitarbeiter der "Ebersbacher Zeitung".

Ein Erhardt Hille ist in dem Handbuch nicht verzeichnet, was jedoch nicht ausschliesst, dass er im Dienst der "Nationalzeitung" gestanden haben kann. Es muss sich dann aber um eine Person von reichlich untergeordnetem Format gehandelt haben.

2.) Bis zum deutschen Zusammenbruch ist eine Reihe von Zeitungen in Deutschland erschienen, die den Titel "Nationalzeitung" trugen.

Alphabetisch geordnet nach dem Erscheinungsort sind folgende Blätter festzustellen :

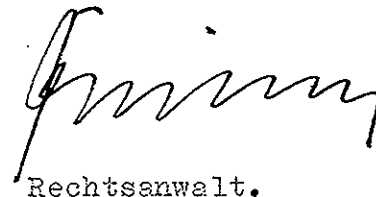
a)	"Nationalzeitung"	Berleburg
b)	dto.	Dinslaken
c)	dto.	Duisburg-Hamborn
d)	dto.	Essen
e)	dto.	Geldern
f)	dto.	Gladbeck
g)	dto.	Cleve
h)	dto.	Moers
i)	dto.	Mühlheim (Ruhr)
k)	dto.	Oberhausen
l)	dto.	Recklinghausen
m)	dto.	Siegen
n)	dto.	Wesel

Eine in Berlin erschienene Zeitung unter dem Namen "National-Zeitung" hat es nicht gegeben, jedoch hatte die Essener "National-Zeitung" eine Berliner Ausgabestelle. Wenn daher Hille unter dem Betreff "National-Zeitung" Berlin geführt wird, so dürfte es sich wahrscheinlich nur um einen kaufmännischen Angestellten des genannten Blattes in Berlin gehandelt haben, auf den die Bezeichnung "Schriftleiter" wohl nur entfernt zutrifft.

Ich habe mich mit gleicher Post noch mit dem Presseverband Berlin in Verbindung gesetzt, um über diesen etwas Näheres zur Person von Hille zu ermitteln.

Sobald die Antwort vorliegt, komme ich auf die Sache zurück. Nehmen Sie, Herr Generalkonsul, den Ausdruck meiner grössten Hochachtung entgegen,

Ihr ganz ergebener



Rechtsanwalt.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Stockholm den 14 december 1951.

Personligt och strängt förtroligt.

Politiska avdelningen

Avdelningschefen

Broder,

Med dessa rader får jag endast be Dig att främdeles
insända eventuella meddelanden i ärendet Raoul Wallenberg
i tre exemplar. Vi behöva nämligen alltid, för
olika utskottsdominans skull, ha ex. av varje
dokument.

Vin Kluge
Hen Wallenman

Generalkonsul Bratt,
Berlin.

BERLIN

19

Berlin den 19 december 1951.

Personligt och strängt förtroligt. BIL.

INK. D. N:o

AVD.

R

GR.

18

MÅL.

CtI/29

Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 12 dennes ber jag få meddela, att en person, som vi känna och vilken haft möjlighet att besöka Ufastadt, kunnat konstatera, att just det område, där Asmuth skulle bo, är ryskt "Sperrgebiet". Det är alltså icke troligt, att Asmuth längre bor under den uppgivna adressen. Vi fortsätta emellertid våra ansträngningar att på andra vägar försöka få tag i honom.

Eftersom Du i Ditt brev talar om Butyrka-fängelset (heter det Butyrka eller Butyrki?), vill jag nämna, att jag under mitt besök i förra veckan på Röda Korset av en händelse erfor, att man där stod i korrespondens med en tysk, som suttit just i detta fängelse. Hans namn är Georg Mahle och hans adress Eckenheimer Landstrasse 154 II, Frankfurt am Main. Han hade frigivits från fängelset den 3 februari 1949. Hur länge han hade suttit där, visste man icke. Kanske vore det skäl att låta konsulatet i Frankfurt am Main göra en liknande undersökning, som den Du anmodat mig utföra i fallet Asmuth. Även om krigsfångar mera sällan torde hamnat i det nämnda fängelset, kanske det finns flera



Utrikesrådet Dahlman,
S t o c k h o l m.

av dem, som varit där.

Slutligen, kan jag få veta något närmare om det nya italienska spåret, som jag sett om i de svenska tidningarna?

20/11/41

(Eyvind Bratt)

11/11/41

Georg Mahle.

Frankfurt/Main

Neckarsteinweg landstr. 154 ^{II}

8. 9. 49. verlassen.

Raoul Wallenberg

var i livet ännu 1948, vittnar en italiensk diplomat som själv räddat sig ur rysk fångenskap. Uppgiften är i och för sig inte sensationell eftersom den stämmer med andra vittnesmål. Det mest intressanta är italienarens berättelse att den fängelseavdelning, där han och Wallenberg satt var befolkad med idel diplomater som ryssarna i krigets slutskede hade gripit. Det tyder onekligen på en underrättelsetjänst i företagsammaste laget. Eftersom italienaren släppts kan man förmoda att Wallenberg också skulle ha kunnat släppas, ifall han ännu lever. Numera är det likväl risk för att ryssarna nödgas framhärda i sin förklaring att de inte vet var han finns. Hade svenska regeringen från början gripit in kraftigare så hade nog utsikterna för en lycklig upplösning av mysteriet varit större.

Ett nytt vittnesmål

åberopas till stöd för uppfattningen, att Raoul Wallenberg finns i livet och i ett ryskt fängelse. En icke namngiven före detta italiensk diplomat har försäkrat, att han under tre år haft Wallenberg som närmaste cellkamrat i ett NKVD-fängelse i Moskva. Dylika vittnesmål har också tidigare lämnats, utan att de kunnat bestyrkas.

Utrikesdepartementet kommer naturligtvis att undersöka saken.

I avvaktan på denna undersökning tjänar det inte mycket till att röra i affären. Problemet är ömtåligt och bör handhas med takt och gott förstånd. Det gäller Wallenberg, om han är i livet. Inte reklam för den ena eller andra, som redan är i säkerhet och därför anser sig kunna agera.

Utrikesminister Vysjinskij har visserligen förklarat, att Wallenberg inte finns i Ryssland. Men Ryssland är stort och nya upplysningar kan ha kommit fram sedan augusti 1947, då denna försäkran lämnades. Skulle det senaste vittnesmålet bekräftas får man ta för givet, att ryssarna är beredda att sända Wallenberg till Sverige. Detta skulle utlösa en allmän tillfredsställelse i vårt land.

29

Medfånge till Wallenberg: "Vi var cellgrannar 3 år"

Italiensk diplomat sensationellt vittne

"Svensken i god vigör 1948"

Raoul Wallenberg satt så sent som i början av år 1948 i en cell i ett av MVD:s stora undersökningsfängelser i Moskva. Han befann sig då vid god hälsa. — Den, som lämnat dessa uppgifter, bör veta vad han talar om. Han var nämligen under hela 3 år fånge i cellen intill Wallenbergs, och under denna tid "samtalade" han dagligen med svensken genom knackningar i väggen — det i fängelserna var "ga sättet att meddela sig med fångarna i granncellerna.

Wallenbergs cellgranne, som nu framträtt med sitt sensationella vittnesmål, är en italiensk diplomat, som under kriget tjänstgjorde i en av balkansta-

terna och där arresterades av ryssarna. För någon tid sedan återkom han till sitt hemland, enligt en ännu okontrollerad (Forts. sid. 14, spalt 7)

Vittnesmålet om Wallenberg ger anledning till optimism

Forts. fr. sid. 1

uppgift utväxlad mot fallskärmsjägare, som under kriget släppts ner i Italien, men som efter fredsslutet fängslats på grund av sabotage.

Den italienske diplomaten uppger vidare, att Wallenberg under sin första fängelsetid ideligen fördes till förhör, som regel på nätterna. För sina medfångar underströk han vid olika tillfällen, att han inte hade en aning om, varför han hölls i fångenskap.

Det italienska vittnet har också kunnat avslöja identiteten på flera av Wallenbergs cellkamrater och cellgrannar. Det var huvudsakligen diplomater och tjänstemän vid olika länders utländska beskickningar, som vid krigsslutet tillfångatogs av de framträngande ryssarna.

Det nya Wallenbergs-vittnet säger sig vilja under ed upprepa de uppgifter han lämnat dels muntligen, dels skriftligen i ett särskilt protokoll, som är daterat den 3 dec. i år och lyder:

Undertecknad, dr ..., yrkesdiplomats, förklarar härmed att jag under tjänstgöring vid vår legation i — — — arresterades av sovjetryska trupper den ... tillsammans med andra diplomater fördes till Moskva, där jag hölls inspärrad i NKVD-fängelset ... under flera år. Under fångenskapen i detta fängelse lyckades jag hålla ständig kontakt med den svenska diplomaten Raoul Wallenberg, som hölls fången i cellen intill. Denna kontakt varade från den 20 april 1945 till början av 1948. Det finns inget tvivel om hr Wallenbergs identitet på grund av de detaljer och upplysningar som denne gav undertecknad.

Undertecknad är beredd att under ed bekräfta ovanstående redogörelse inför vilken domstol eller myndighet som helst ...

Namnteckning.

Originalintyget har av författaren Rudolph Philipp tillställts kabinetssekreterare Arne S. Lundberg i UD. På Stockholms-Tidningens förfrågan bekräftar denne att han för ett par dagar sedan mottagit skrivelsen.

— Vad ämnar UD göra med anledning av det nya vittnesmålet?

— Vi kommer givetvis att omedelbart vidta alla de åtgärder som kan tänkas i den nuvarande situationen, försäkrar kabinetssekreteraren. — Och därmed får man låta sig nöja än så länge.

Stämmer med tidigare vittnesmål

Den italienske diplomatens vittnesmål är ett av de mera sensationella i hela wallenbergsaffären. Då Stockholms-Tidningens medarbetare Edward af Sandeberg sommaren 1946 återkom från sin årslånga fångenskap i Sovjet, kunde han bl. a. meddela, att han i Butirskaja-fängelset i Moskva träffat en tysk fånge, som uppgivit sig ha suttit i samma cell som Raoul Wallenberg i ett av de tre stora MVD-fängelserna Lubianka, Lefortovskaja och Butirskaja (vilket av dem kunde af Sandeberg inte erinra sig).

Detta fick af Sandeberg veta någon gång i slutet av augusti 1945 — alltså vid en tidpunkt då den italienske diplomaten skulle ha suttit "vägg i vägg" med Wallenberg. Man kan alltså konstatera, att de båda vittnesmålen täcker varandra på ett enastående sätt.

Vittnesmålet måste komma

— Det här vittnesmålet är vad jag väntat på i flera år, säger redaktör af Sandeberg. Någon gång måste det ju i alla fall komma, eftersom ryssarna trots alla försiktighetsmått inte kan förhindra en viss kontakt mellan fångarna i de stora fängelserna.

Själv hann jag aldrig lära mig det speciella "fängelsemorse", varmed fångarna samtalar med varandra "tvärs igenom" väggarna. Men på nätterna hörde jag ideligen knattret av träbitar mot cellväggarna.

Ett annat sätt att upplysa fångarna i granncellerna om vem man var och varifrån man kom, var att helt enkelt presentera sig med hög röst utanför de olika celldörarna, då man fördes till bad, toalett o. d. Det förvånade mig alltid att de ryska fängvaktarna sällan ingrep mot denna "underrättelseverksamhet".

Den italienske diplomatens uppgift att Wallenberg i början av sin fängelsetid ofta fördes till förhör på nätterna stämmer med mina egna erikarenheter. De kommissarier som sköter förhören i fängelserna arbetar huvudsakligen på nätterna, och jag inbillar mig, att de därvid utnyttjar den psykologiska faktorn, att den som skall förhöras blir väckt ur den djupa slummer, som undernärningen i fängelserna förorsakar.

Anledning till optimism

Uppgiften om att Wallenberg befunnit sig vid god hälsa i början av år 1948 är utomordentligt glädjande. Den visar nämligen att han erhållit minst "officersranson" vilken skiljer sig från den vanliga soldatransonen genom att omfatta vitt bröd, 4 bitar socker per dag, 2 portioner "kasja", d. v. s. ett mellanting mellan gröt och soppa, som kan bestå av nästan vad som helst, samt ett stycke fett fläsk. Soldatransonen består däremot av tre soppor, ca 650 gr svart degigt bröd samt en sockerbit per dag. På den ransonen håller man sig inte vid "god hälsa", allra helst inte efter tre års fångenskap.

Det finns därför enligt mitt förmenande anledning att hoppas, ja, t. o. m. förmoda, att Raoul Wallenberg fortfarande befinner sig i livet, framhåller red. af Sandeberg.

29

Värdefullaste spåret hittills på Wallenberg

Dagens Nyheters Romkorrespondent har varit i kontakt med den italienske diplomat som i tre år var cellgranne till Raoul Wallenberg och som nu återvänt till sitt land efter sex års fängenskap i Ryssland. Vid ett samtal vidhåller han de uppgifter han tidigare lämnat utan att likväl ingå i detalj, då han anser att hans meddelande fått en för tidig publicering. För sakens fullföljande har han ansett det vara av vikt att hans namn inte för närvarande röjs. Dagens Nyheters korrespondent har fått det intrycket att detta spår är ett av de värdefullaste som framkommit under sökandet efter Raoul Wallenberg.

Affär

är affär även om affären kan gälla en människas liv och frihet. I förra veckan presenterades ett nytt vittne i Wallenbergssaken. En italiensk diplomat försäkrade, att han under tre år varit i samma fängelse som Wallenberg. Han hade visserligen aldrig sett medfångnen med egna ögon. Men deras kontakter via "fängelsetelegrafen" hade övertygat vittnet om att misstag är uteslutna. Deras öden skildes i augusti 1948.

Dessa märkliga uppgifter borde inte ha publicerats, om personen Wallenberg vore det viktiga i saken. Vecko-Journalen köpte vittnesmålet med ensamrätt av Wallenbergssakens vittens lika energiske som omdömeslöse sekreterare. Vecko-Journalen offrade en sida på affären. Denna skickades till den övriga pressen tillika med upplysningen, att meddelandet fick återges allenast på villkor att man samtidigt gjorde reklam för Bonnierhusets tidning!

Dagens Nyheter i samma kon-

tern är sedan gammalt bekant för sina metoder. Det är därför på intet sätt överraskande, att tidningen uppdragit åt sin Rom-korrespondent att uppsåra den italienske diplomaten. Resultatet publiceras tillsammans med uppgiften, att eftertryck helt eller delvis är förbjudet. Det kunde ha varit onödigt. Ingen vill bestrida Dagens Nyheter dess ensamrätt på detta område:

Italienaren har uttalat, att Wallenbergssaken bör behandlas med diskretion och utan sensationer i pressen, om man skall våga hoppas på hans återbördande till friheten och fosterjorden. Men inte heller denna vädjan från en man med erfarenhet både av diplomatiska värv och ryska fängelsemetoder har förmått hejda Dagens Nyheter iver.

Wallenbergs liv och frihet är av underordnad vikt. Lösnummerpropagandan är det största i historien — i den mån den skrivs av Bonnierhusets tidningar. Wallenberg har sannerligen, om han fortfarande är i livet, anledning att be sin Gud om skydd mot sina vänner.

ITALIENSKE DIPLOMATEN SLÅ ALLT TVIVEL UTESLUT WALLENBERG I LIVET



Raoul Wallenberg

Detaljer i
från 3 år
ger ful

Från Dagens Nyheter
AGNE H.

Det nya vittnet i affären italienske diplomat som april 1945 till januari 1948 man i NKVD-fängelset i M. Mohr, som själv var fange års tid och numera är tjänst ministeriets pressavdelning. arbetare har träffat dr de senaste två dagarna och k märkliga, ja, antagligen gen existerar.

Dr de Mohr, nu en 51-års man, vars ansikte nog kan sägas fortfarande bära spår av den långa fängelsevistelsen i Ryssland, är emellertid ytterst obenägen att framträda. Bortsett från yrkes-

COPYRIGHT

Dagens Nyheter. Eftertryck helt eller delvis förbjudet.

29

VSKE DIPLOMATEN SLÅR FAST: TVIVEL UTESLUTET LLENBERG I LIVET 1948

Detaljer i mängd
från 3 års samtal
ger full visshet

Från Dagens Nyheters Romkorrespondent
AGNE HAMRIN

ROM, söndag.

Det nya vittnet i affären Wallenberg, alltså den italienske diplomat som i nära tre års tid från april 1945 till januari 1948 var granne till vår landsman i NKVD-fängelset i Moskva, är dr Claudio de Mohr, som själv var fånge hos ryssarna i över sex års tid och numera är tjänsteman i italienska utrikesministeriets pressavdelning. Dagens Nyheters medarbetare har träffat dr de Mohr tre gånger under de senaste två dagarna och kan intyga att detta nya, märkliga, ja, antagligen avgörande vittne verkligen existerar.

Dr de Mohr, nu en 51-års man, vars ansikte nog kan sägas fortfarande bära spår av den långa fängelsevistelsen i Ryssland, är emellertid ytterst obenägen att framträda. Bortsett från yrkes-

diplomatens så att säga traditionella tendens till att vara reserverad är det emellertid i detta fall i och för sig synnerligen respektabla, rent mänskliga skäl som förestavat dr de Mohrs skygghet inför offentligheten. Dr de Mohr intar nämligen den ståndpunkten att ett fall sådant som Raoul Wallenbergs bör behandlas med diskretion och under undvikande av en alltför vidlyftig publicitet, om utsikten skall bestå att vår landsman en dag återfår sin frihet.

Forts. sista sidan, spalt fyra.



Raoul Wallenberg

COPYRIGHT

Dagens Nyheter. Eftertryck
helt eller delvis förbjudet.



Raoul Wallenberg och några av hans medarbetare under Budapesttiden.

Wallenbergs...

(Forts. från sidan 1)

Diplomaten till koncentrationsläger för att få vila efter fängelseåren

Dagens Nyheters korrespondent kan därför intyga att det var först efter betydande svårigheter som han omsider lyckades nå fram till dr de Mohr. Efter att ha tillbragt 73 månader i sovjetryska fängelser är det måhända också förklarligt om en man föredrar ett liv ostört av nya irriterande element.

Faktum är nu också att dr de Mohr med den inställning han har till denna angelägenhet icke hade några svårigheter att försäkra den representant för familjen Wallenberg som nyligen uppsökte honom i Rom om sin diskretion. I och med att sekreteraren i Wallenbergs-kommittén själv har avslöjat att ett nytt och viktigt vittnesmål i affären Wallenberg föreligger borde ju saken kunna sägas ha kommit i ett rätt läge publicitetsmässigt sett, och torde vara svårt att inse att man skulle göra Raoul Wallenberg någon otjänst genom att låta hans forne cellgranne i Moskva framträda även med sitt namn. Dr de Mohr vill emellertid tills vidare icke sträcka sig längre än så.

Den italienske diplomaten befann sig i tjänst i Dobrudscha när han arresterades av ryska trupper. Efter arresteringen hamnade han så småningom i ett NKVD-fängelse i

Moskva och fick där en cell tillsammans med en annan italienare, som f. n. befinner sig i konsulär tjänst utanför Italien. Ett flertal diplomater av olika nationer satt då redan i detta fängelse, och en av dem var Raoul Wallenberg, som hade cellen bredvid dr de Mohr.

Som cellkamrat hade Wallenberg en tysk. Mycket snart började fångarna föra samtal med varandra genom knackningar i väggen, och på detta sätt berättade Wallenberg för sin italienska kollega sin historia liksom denne berättade sin. Efter en tid förflyttades Wallenberg till en cell belägen rakt ovanför den där dr de Mohr förvarades, och även då fortsatte dessa samtal.

Misstag beträffande identiteten utesluten

Den italienske diplomaten har visserligen, det erkänner han, aldrig med egna ögon sett Raoul Wallenberg, men varje som helst tvivel om dennes identitet är utesluttet, enär såväl dr de Mohr som hans landsman och cellkamrat mer eller mindre dagligen i nära tre års tid med knackningsspråket har talat med denne och erhållit en mängd detaljer som helt stämmer in på densamme.

Att Raoul Wallenberg hölls i fän-

genskap i detta Moskvafängelse fram till januari månad 1948 får sålunda anses vara bevisat. Vad som har hänt honom efter januari 1948 vet emellertid dr de Mohr inte, helt naturligt eftersom han själv vid denna tidpunkt förflyttades och kontakten med Wallenberg alltså upphörde.

I oktober 1950 återbördades dr de Mohr till sitt hemland. Dock icke direkt från det ryska fängelset. Från detta fördes han nämligen först till Wien, där han placerades i ett koncentrationsläger. Syftet med denna vistelse var uppenbarligen att den lösgivne fången skulle få tid på sig att äta upp sig och få en smula av hälsans färg på sina av de 73 månadernas fängelsevistelse gulbleka kinder.

Enligt vad Dagens Nyheters korrespondent erfarit sent på söndagskvällen anlände antingen på lördagskvällen eller på söndagsmorgonen två personer från Stockholm för att få kontakt med dr de Mohr i och för fortsatta förhandlingar om dennes betydelsefulla vittnesmål.

Den ene av de bägge herrarna är Rudolf Philipp, Wallenbergs-kommitténs sekreterare, den andre torde vara en representant för utrikesdepartementet eller möjligen någon medlem av familjen Wallenberg, vilkendera har inte varit möjligt att fastställa vid denna sena timme.

Tänkbart är att förhandlingarna mellan dessa bägge herrar samt dr de Mohr kommer att leda till att

den italienske diplomaten inbjudes att komma till Stockholm för att, vilket han själv har förklarat sig villig att göra, under edlig förpliktelse betyga riktigheten av vad han sedan i form av ett brev till Raoul Wallenbergs anhöriga meddelat, nämligen:

Att vår landsman befann sig i livet och i rysk rångenskap, i vart fall fram till januari 1948, och att dr de Mohr som den korrekta person han är redan innan hans vittnesmål honom oförvållandes publicerades i Sverige informerat sina överordnade i italienska utrikesministeriet om sin avsikt att meddela familjen Wallenberg vad han visste om sin svenska kollegas öde i Moskvafängelset säger sig självt.

Mohr säger ej mer om Raoul W.

ROM (AB) — Den italienske diplomaten dr Claudio de Mohr verkade mycket irriterad, då UP på måndagen uppsökte honom för att få reda på detaljer beträffande hans fängelsevistelse i Budapest 1948 tillsammans med den svenske diplomaten Roul Wallenberg.

Dr de Mohr framhåller med skärpa, att all publicitet i fallet Wallenberg endast kan skada den svenske diplomaten — om han ännu finns i livet. — Allt jag vet om den här historien har jag redan omtalat för familjen Wallenberg. Det är allt jag kan göra, och då är saken utagerad för min del. Jag vill inte ha mer med saken att göra.

Den italienske diplomaten medgav, att han sammanträffat med två svenskar beträffande Wallenbergsaffären, men vad samtalet rört sig om vägrar han att avslöja.

Med orden "jag skulle uppskatta att bli lämnad i fred" anser dr de Mohr intervjun avslutad. — UP.

Arbetsblad
18.12.57 29

Raoul Wallenberg

har åter blivit ett aktuellt namn sedan ett nytt vittne framträtt. Som bekant försvann den svenske diplomaten i Budapest i krigets slutskede. Spåren pekade på att han förts till Sovjet, men alla officiella förfrågningar har mötts med beklagande nej i Moskva. Man känner inte till något om Wallenberg, han finns inte i Sovjet. Mot dessa kategoriska svar har de svenska misstankarna studsat tillbaka.

Nu förklarar en italiensk diplomat att han suttit fängslad i Sovjet i samma fängelse som Wallenberg. Under tre års tid har de genom knackningar stått i ständig förbindelse med varandra, dock utan att italienaren någonsin sett svensken. Han är dock säker på att något misstag inte kan föreligga.

Om de publicerade uppgifterna är riktiga, finns goda skäl för en ny svensk framstöt i ämnet. En förnyad förfrågan till ryssarna från svenska utrikesdepartementet borde vara naturlig.

Om man bedömer möjligheterna att återfinna Wallenberg pessimistiskt, beror det inte minst på den larmande publicitet den nya fasen fått. Med namn och fotografi och intervjuer har den italienska diplomatens vittnesmål slagits upp, trots att han själv önskat största diskretion. Det måste väcka den allra största förvåning att upphovsmannen till denna publicitet är självaste sekreteraren i den privata Wallenbergkommittén, som sålt uppgifterna till en veckotidning! Det vittnar om ett väl utvecklat affärssinne. Men om intresset för Raoul Wallenberg varit enda drivfjädern borde man ha handlat just med den diskretion italienaren anbefallt. Men hugade här ju alltid chansen att hitta nya spår och tjäna nya artikelhonorar. Medan gåtan kring Wallenberg förblir olöst.

29

Att Dagens Nyheter publicerat intervjun med det nya vittnet i Wallenbergssaken förtörnar Afton-tidningen (s) i hög grad — tydligen därför att den inte gjort klart för sig att frågan om vittnet skulle tiga och behålla sin anonymitet kommit i ett annat läge sedan Wallenbergs-kommitténs sekreterare av obekanta skäl funnit lämpligt att offentligt upplysa om existensen av detta märkliga vittnesmål, ett meddelande som allmänt återgavs i pressen för några dagar sedan. Nu skriver den nyssnämnda tidningen:

Italienaren har uttalat, att Wallenbergssaken bör behandlas med diskretion och utan sensationer i pressen, om man skall våga hoppas på hans återbördande till friheten och fosterjorden. Men inte heller denna vädjan från en man med erfarenhet både av diplomatiska värv och ryska fängelsemetoder har förmått hejda Dagens Nyheters iver. Wallenbergs liv och frihet är av underordnad vikt.

Till dessa förolämpande uttalanden skall här endast fogas den upplysningen — känd för alla uppmärksamma läsare av intervjun — att vittnet självt inte längre hade några invändningar mot att framträda. Enligt hans bedö-

mande var offentliggörandet av vittnesmålet avgörande: efter detta fanns det inga skäl att hålla sig tillbaka.

Wallenbergvittnet



Huvudvittnet i Wallenbergsaffären, den italienske diplomaten dr Claudio de Mohr, som under sin tid i ryska fängelser var cellgranne med Raoul Wallenberg och förde samtal med honom genom knackningar i cellväggarna. Dr de Mohr är 51 år gammal. Han återbördades till sitt hemland i oktober 1950, men hans ansikte bär ännu spår av de 72 månaderna i rysk fångenskap.

18.12.57. 29

Raoul Wallenberg och DN

Intresset för Raoul Wallenberg och hans öde är mycket stort, och viss publicitet kring det dunkla och upprörande fallet torde bara vara nyttig. Men hittills har det varit regel, att publicitet som kan skada den försvunne svenskens sak eller andra i saken engagerade betraktas som utesluten och otänkbar. Nyheter kring ämnet har brukat behandlas i samförstånd med Wallenbergskommittén eller Wallenbergs anhöriga.

Dagens Nyheter har äran av att ensam ha frånträtt denna praxis och därtill med en utmanande åtbörd av kombinerat skryt och publikfrieri: hela löpsedeln för måndagen ägnades åt bravaden.

I en artikel från tidningens romkorrespondent återges alla de sakuppgifter, som för ett par dagar sedan stod att läsa i Stockholms-Tidningen och ett par andra tidningar. Dessa nattståndna nyheter åtföljdes emellertid av ett totalt blottställande, med namn och allt, av den italienske diplomaten, från vilken uppgifterna stammar. Detta utlämnande, som enligt vad alla initierade vet är ytterligt olämpligt och till varje pris borde undvikas, fick ensamt utgöra motivering både för artikelns sensationella utstyrsel och för de dånande trumvirvlarna på löpsedeln.

Men det häpnadsväckande kny-

ter sig också till själva artikelns beskaffenhet. Tydligen har romkorrespondenten känt samvetsqual över vad han beordrats till; han vrider sig som en mask, och formuleringarna har oavsiktligt kommit att göra ett intryck mitt emellan hänsynslöshet och naivitet. Det är, heter det, "synnerligen respektabla rent mänskliga skäl" som förestavat intervjuobjektets skygghet för offentligheten; vederbörande menar nämligen att Wallenbergs fall bör behandlas "med diskretion och under undvikande av en alltför vidlyftig publicitet"; korrespondenten redovisar därefter sina svårigheter att träffa sin interlokutör och finner det förklarligt, om denne efter att tillbragt 73 månader i ryska fängelser "föredrar ett liv ostört av nya irriterande element"...

Efter denna om sann humanitet och allsidig omtanke vittnade inledning ger tidningen sitt offer den största tänkbara publicitet med tydlig namngivning, en stor illustrerad artikel och en löpsedel med ganska få motsvarigheter. Det kan då inte påstås att DN med slutna ögon eller av ovarsamhet begått detta sabotage mot sin uppgiftslämnarens intressen, Raoul Wallenbergs sak och de anhörigas önskemål. Vilken skada som åstadkommit med tilltaget kan ännu inte överblickas.

Obegriplig mörkläggning

Svenska Morgnbladet
1912-57 29

Dagens Nyheter har av ett par tidningar utsatts för häftiga angrepp därför att tidningen publicerat namnet på den italienske diplomaten, som varit i kontakt med Raoul Wallenberg i ett ryskt fängelse i Moskva från 20 april 1945 till början av 1948. Man har mycket svårt att förstå, att ett dylikt namngivande skulle kunna skada Wallenbergs sak. Svenska folket har med utomordentligt intresse följt UD:s ansträngningar att bringa klarhet över förhållandena, och utrikesminister Undén har i interpellations-svar i riksdagen öppet redogjort för de efterforskningar, som tidigare gjorts. I det senaste interpellationssvaret av den 22 maj i år, betönade han, att Sverige kunde utträta föga, förrän man kunde »peka på något bestämt faktum, som tyder på, att Wallenberg funnits i livet vid någon viss tidpunkt efter omhändertagandet».

Nu har ett dylikt nytt moment tillkommit. Den italienske diplomaten dr Claudio de Mohr har öppet framträtt och är villig att ta på sin ed, att han haft mångårig kontakt med Wallenberg i Moskva-fängelset. Är detta verkligen ett dokument som skall hemlighållas för det svenska folket? Man kan mycket väl förstå, om den nämnde diplomaten av personliga skäl helst skulle vilja stå utanför affären och i varje fall förbli anonym, men har han för sakens skull övervunnit dylika betänkligheter måste man vara honom varmt tacksam för hans öppna framträdande.

Hade han eller den tidning, som nu angripes för intervjuen med honom, vänt sig mot Ryssland i hätska uttalanden, då hade detta givetvis varit klandervärt och hade kunnat försvåra den fortsatta svenska utredningen. Men något dylikt har ju icke förekommit. Den italienske

diplomaten har uppträtt högst korrekt och stilla och försynt meddelat de fakta, varpå han stött sina påståenden och DN har vidarebefordrat dessa.

En mörkläggning nu skulle i realiteten innebära ett mistroende gentemot de försäkringar i de mest bindande ordalag, som gjorts från ryskt håll och som samtliga gått ut på, att man i denna sak själv var intresserad av att nå ett positivt resultat. Det kan ju erinras om, att Stalin personligen lovade vår minister i Moskva att låta efterforska Wallenberg. I de många uttalanden som gjorts av ryska UD, har kategoriskt försäkrats om positivt intresse för denna sak. Det finns under sådana förhållanden ingen anledning för svenska folket att utgå från den uppfattningen, att Stalin och hans medhjälpare medvetet lämnat oriktiga upplysningar. Man kan tänka sig förhållanden, som gör det naturligt, att han när uttalandet gjordes 1946, var i god tro. Förhållandena var ju vid den tidpunkten kaotiska och miljontals fångar var inburade i ryska fängelser. Men man vägrar bestämt att tro, att Stalin, sedan nu nya fakta förts fram och klarhet lämnats på en högst central punkt, skulle vägra att lämna det positiva stöd, han en gång tidigare utlovat. Man vägrar ännu mer att tro, att Sovjetunionens härskare skulle av något slags hämndbegär frångå sina försäkringar, därför att den italienske diplomaten nu kunnat lämna nya upplysningar angående Wallenbergs öde.

Svenska folket bör avhålla sig från förhastade omdömen i denna sak, men det kräver alla fakta på bordet och inser icke värdet av några mörklägningsmanövrer. Och det kan tilläggas, att visar Stalin personligen och ryska UD intresse för positiva resultat, kommer detta mer än något annat att mötas med

djupaste tillfredsställelse av hela det svenska folket.

Utbyte mot ryss enda utvägen få Wallenberg fri

INGEN PUBLICITET kan längre skada Raoul Wallenberg, framhåller en utomordentligt god kännare av sovjetryska förhållanden. Kraftåtgärder från den svenska utrikesledningens sida 1946—1947 hade måhända kunnat förmå ryssarna att utlämna Wallenberg. För varje år som gått sedan dess har utsikterna för hans frigivning minskat, anser vår sagesman.

Enda möjligheten att numera få Wallenberg levande återlämnad är »utbyte», konstaterar denne. Det är emellertid inte lätt att finna lämpligt bytesobjekt. Lika litet som amerikanska regeringen i fallet Oatis — den amerikanske journalisten som fängslats i Tjeckoslovakien — kan svenska regeringen gå odemo-

kratiska genvägar mot målet, t. ex. genom att fängsla främmande medborgare med diplomatisk status för att därigenom få ett utbyte till stånd.

En stark publicitet kring fallet och en stigande svensk folkopinion tillsammans med bestämda framställningar från

regeringens sida kan emellertid åstadkomma, att sovjetregeringen gör en ny undersökning i saken, och därmed vore dock något vunnet.

Troligast är att Raoul Wallenberg från början hållits såsom bytesobjekt i Sovjetunionen och åtminstone de första åren under pressande förhållanden. Politiska fångar av denna kategori brukar emellertid med tiden beredas lättnader i fångenskapen. Det finns därför fortfarande hopp om att Wallenberg en gång skall återfinnas i livet.



Hjälper tystnaden Wallenberg?

Efter publicerandet av den italienske diplomatens vittnesbörd om tre-årig samvaro med Raul Wallenberg i ett ryskt fängelse har det förts en animerad debatt om lämpligheten av att ärendet behandlas offentligt. Även tidningar utanför regeringspressen har gjort gällande att de tidningar, Vecchio-Journalen vad själva dokumentet beträffar och DN rörande diplomatens namn, som offentliggjort italiennarens utsaga, gjort detta för att slå mynt av affären. Och i alla händelser har Wallenbergs sak skadats därigenom.

Naturligtvis kan det resoneras så, att om Wallenberg har blivit en prestige fråga för Sovjet, så kan lösningen försvåras genom att uppmärksamheten riktas på affären. Det kunde ha varit klokare att UD i tysthet fått dokumentet och likaledes på tysta fötter smugit sig fram med en stilla erinran till Moskva, om det inte vore möjligt att ytterligare efterforska den "oanträffbare" Wallenberg. Men andra synpunkter kan också anläggas.

Visshet beträffande Wallenbergs be-lägenhet nu föreligger oss veterligt icke. I början på januari 1948 — årtal efter att den ryske ministern förklarar att Wallenberg icke befann sig i rysk ägo — satt han med till visshet gränsande sannolikhet i ett ryskt fängelse. Men hur är det nu? Wallenberg kan vara död. Men det sannolika är att han lever och fortfarande befinner sig i rysk fångenskap. Detta måste under alla förhållanden vara svensk arbetshypotes intills annorlunda har bevisats.

En av de saker som är fullständigt viss är nämligen den att man från rysk sida aldrig lämnat någon redovisning för Wallenberg. Ryskt erkännande — om än på krokvägar — att Wallenberg omhändertagits gavs på sin tid. Därtill har nu levande vittnen framträtt. Mot detta står senaste officiella ryska version: Wallenberg obefintlig. En annan av de fullt säkra omständigheterna är att UD aldrig uttryckligen har begärt Wallenberg

frigiven. UD har heller aldrig ställt Moskva mot väggen i redovisningsfrågan. Från svensk sida har man inskränkt sig till trevande anmodanden om efterforskningar.

En annan påtaglig omständighet är att UD städse har rört sig i en dimridå. När besked pressats fram genom kritikens påtryckningar har dessa alltid varit mer motsägelsefulla än klarläggande. UD har utsänt kommunkéer varom tjänstemän på departementet har sagt att riktigt så där ligger det nog inte till, men om ni bara håller tyst så skall vi väl försöka att reda ut saken.

Oredan UD visat är en sak, ovilligheten att begära besked en annan. Läger man det hela tillsammans framkommer en bild som icke är ägnad att inge förtroende. De eventuella skälen för sin undfallenhet och ständiga äskande av tystnad, har UD bevarat som sin djupa hemlighet. Det har pratats hit och dit bakom kulisserna och många överläggningar har hållits mellan UD-män och t. ex. Wallenbergskommittén, men aldrig har så långt vi vet något verkligt motiv kunnat uppfattas.

I själva verket har ju också lång tystnad enligt UD:s önskan iakttagits från familjens och Wallenbergskommitténs sida. Tystnaden har av UD till intet utnyttjats. Lika gärna som det sägs att publiciteten skadar Wallenberg, kan det sägas att UD:s flat-het har äventyrat den svenske diplomatens liv och frihet. Nu kan det vara försent som kunde ha lyckats 1947. Skall mannen någon gång åter ses i den fria världen får det rimligen vara i vår tid.

Man kan också säga, att som saken nu har utvecklats sig, så är kanske närgången uppmärksamhet den enda möjlighet som återstår att pröva. UD måste förmås att göra sin plikt och Sovjetunionens roll i sammanhanget belysas. Det är ont om bevisen för att diktaturregimer kan bevekas med gråtmild undfallenhet.

Publiciteten kring Raoul Wallenberg

När Svenska Morgonbladet för egen del ansett Stockholms-Tidningens och Afton-Tidningens ytterst fräna och tillspetsade kritik mot Dagens Nyheter för sakligt obefogad och i det sammanhanget talat om obegriplig mörkläggning, så svarar ST, att det här inte alls rör sig om någon mörkläggning. Kollegan skriver: »Den springande punkten är, att pressen hittills samarbetat med Wallenbergskommittén, men att denna praxis nu brutits av Dagens Nyheter, trots att den är naturlig och angelägen för var och en, som anser Wallenbergs återkomst till hemlandet vara det allt överskuggande intresset i affären». Frågan är alltså denna: har Dagens Nyheter verkligen skadat Wallenbergs sak? För belysningen av denna både för den utpekade tidningen och för den svenska allmänheten ytterst viktiga fråga kan man anföra några klargörande fakta.

Stockholms-Tidningen för en 15 december publicerade nyheten om den italienske diplomatens förbindelser i Moskvafängelset med Raoul Wallenberg. Där angavs alltså betydelsefulla fakta i målet med undantag av att diplomatens namn icke nämndes. Artikeln var uppslagen på tidningens första sida med trespaltiga rubriker: »Medfånge till Wallenberg: Vi var cellgrannar 3 år. Italiensk diplomat sensationellt vittne.» I en kortfattad enkelspaltig artikel på en innersida omnämnde DN samma sak. Först några dagar därefter eller måndagen den 17 december hade DN:s romkorrespondent en intervju med den italienske diplomaten, som nu framträdde öppet med sitt namn och meddelade ytterligare detaljer.

Av Stockholms-Tidningens egna uttalanden kan fastslås, att dess egen redogörelse den 15 december, där alla väsentliga fakta meddelades, skedde med Wallenbergskommitténs och Wallenbergs anhörigas gillande. Att DN några dagar därefter intervjuar den diplomat, som ST själv så klart och tydligt utpekat, att namnets hemlighållande vore en fullständig omöjlighet och meningslöshet, kan detta verkligen skada Wallenbergs sak? Vederhäftigheten och tyngden i den gjorda framställningen framgår ju blott så mycket klarare, när diplomaten öppet framträder med sitt namn. Antingen skulle hela historien ha hemlighållits, men detta var ju mot ST:s och Wallenbergskommitténs uppfattning, eller också måste givetvis alla fakta läggas på bordet. Att som ST gör först bekantgöra den sensationella nyheten och sedan anklaga DN, därför att denna lämnat kompletterande upplysningar, förefaller föga korrekt. Särskilt när man spetsar till det på det sättet, att dessa detaljupplysningar skulle kunna äventyra Wallenbergs frigivning.

Afton-Tidningen går i sitt angrepp mot DN ytterligare ett steg, när kollegan levererar den oerhörda och ärekränkande beskyllningen: »Wallenbergs liv och frihet är av underordnad vikt. Lösnummerpropagandan är det största i historien — i den mån den skrivs av Bonnierhusets tidningar. Wallenberg har sannerligen, om han fortfarande är i livet, anledning att be sin Gud om skydd mot sina vänner.»

Det finns ingen rimlig relation mellan DN:s åtgärder och AT:s insinuationer. Att sedan saken är känd och bekantgjord genom Wallenbergskommitténs medverkan och gillande enligt ST:s uppgifter, diplomatens namngivande skulle kunna äventyra Wallenbergs liv och frihet, det är och förblir en orimlighet.

Under krigsåren hette det alltid på högre ort, när pressen lämnade allmänheten fullt korrekta meddelanden: ni riskerar freden, ansvaret är ert och det är fruktansvärt stort. Det är samma mörkläggningsmetoder med samma hot, som går igen i den här historien. Därför att DN lämnar en fullständigt korrekt upplysning i en fråga, som i eminent grad angår hela folket, så skall tidningen

gen utpekas som den för Wallenbergs liv ansvarige och som den, vilken mer tänker på sin lösnummersförsäljning än på Wallenbergs liv. Dylika angrepp är icke korrekta.

My Tid 20.12-57



SITTER HAN i ett ryskt fängelse? Finns han i livet? Är det möjligt att en svensk medborgare tillbringar år efter år i fångenskap i ett land med vilket Sverige icke är och icke på över hundra år varit i krig? Kan det tänkas att en man som lugnt, säkert och utan tanke på sig själv arbetade för att rädda judar undan död och pina, befinner sig i en mörk, ogenomtränglig fångenskap. Kan det verkligen vara så att järnridån är så ogenomtränglig, så fast tillsluten, att det ännu efter nära sju år är fullkomligt omöjligt att få den minsta vetskaper om en man är i livet eller ej?

Raoul Wallenberg

Frågorna gäller Raoul Wallenberg.

Vi vet vem han är. Vi vet att han fick uppdrag från den svenska regeringen att göra vad han kunde för att rädda judar i Ungern från Hitlers blodtörst. Sveriges gamle kung värdade personligen till Ungerns ståthållare den tiden, Horthy, att skydda judarna. Vi vet att ungerska judar förseddes med svenska pass för att de skulle få skydd mot nazisterna.

Raoul Wallenberg var en ung och djärv man. Han gick rakt på sin uppgift och skyddade intet i sin kärleksgärning.

Nazisterna övermannades och drog sin väg. Ryssarna kom i stället. I det fruktansvärda skiftet mellan tyskar och ryssar, då tyskarna drevs ut och ryssarna kom i stället — vilka som var värst i ogärningar må eftervärlden döma om — försvann Raoul Wallenberg.

Han dödades inte, han försvann. Mycket tydde på att han råkade i ryssarnas händer.

Sedan dess har ingen vetat var han finns. Några tror att han ännu är i livet. Ingen har funnit hans döda kropp. Inga bevis finns för att han omkommit under de fruktansvärda dagarna i Budapest. Dessa som icke uppgivit hoppet, som menar sig veta att han inte dödades samtidigt som ryska trupper invaderade Budapest, de fortsätter alltjämt arbetet på att få klarhet i hans öde.

Nu har en ny ljusglimt uppenbarat sig. En italiensk diplomat har under tre år suttit cell om cell med Wallenberg. Denne vet att Wallenberg ännu var i livet i början av år 1948.

Kanske blir det efter dessa upplysningar möjligt för den svenska utrikesledningen att på nytt taga upp saken med Ryssland och förnä de härskande där att på allvar undersöka om Wallenberg finns i något ryskt fängelse.

Vi i väster får icke sträcka oss för långt i anspråken på länderna öster om järnridån. Där är människoliv inte mycket värda. Men vi tror samtidigt att det inte finns någon anledning för de ryska maktägande att hålla Wallenberg dold eller låta honom omkomma. Han representerade endast humaniteten. Han är ingen fara för kommunismens Ryssland. Han var heller inte en västerlandets spion i de länder som befinner sig under ryskt herravälde. Nog borde på ett enda område, humanitetens, järnridån kunna genomträngas. Finns Wallenberg i Ryssland, låt oss då veta det! Finns han där inte, låt oss veta det! Om den italienske diplomaten vittnesbörd är sant så finns det en uppslagsända för de ryska myndigheterna som de kan följa vidare.

MEDFÅNGE I TRE ÅR BERÄTTA

Mannen som satt fängslad i cellen bredvid Wallenberg framträder för första gången för offentligheten

Riksdagsstenografernas pennor raspade snabbt över stenogramblocken, på pressläktaren gjorde ett stort uppbåd journalister sina anteckningar, åhörarläktarna packad av folk. Det var den 22 maj i dag utrikesminister Östen Undén valt svara en interpellation om UD:s åtgärder i fallet Raoul Wallenberg. Kontentan av Undéns tal var detta: Sverige kunde uträtta föga förrän man kunde speka på något bestämt faktum som tyder på att Wallenberg funnits i livet på någon viss ort vid någon viss tidpunkt efter omhändertagandet.

Nu finns detta nya faktum. Ett nytt vittne har framträtt, en italiensk diplomat som under kriget tjänstgjort i ett balkanland, där han blev arresterad av ryssarna. För endast några dagar sedan undertecknade han ett dokument, var i han intygar att han under flera år suttit fängslad i ett visst namngivet NKVD-fängelse i Moskva, och att Raoul Wallenberg befann sig i cellen intill hans. Under tre års tid lyckades

de båda fångarna meddela sig med varandra, och deras kontakt varade ända fram till 1948. Man vet alltså nu inte bara den exakta adressen på Wallenbergs fängelse, man vet också i vilken del av byggnaden han hölls fången — ja t. o. m. numret på hans cell.

Man känner också identiteten på flera av Wallenbergs cellkamrater och på dem som fanns i cellerna i närheten av hans — till största delen var det diplomater och funktionärer i olika länders utrikesrepresentation som under krigets slutskede tillfångatogs av den framträngande Röda Armén.

Av vittnesmålet framgår att Raoul Wallenberg under den första tiden i fängelset ideligen fördes till förhör. Detta skedde nästan alltid nattetid. När hans medfångar undrade varför han, som tillhörde ett land med vänskapliga diplomatiska relationer till Sovjet, hölls fången, svarade han att han inte kunde förstå själva motiv.

Wallenberg meddelade att han blivit av ryssarna i januari 1945. Ännu i början av 1948, då kontakten mellan vittnet och Wallenberg bröts, var han vid god hälsa.

Den italienske diplomaten är beredd att åta sig ett edligt ansvar upprepa sina uppgifter han gett dels muntligen, dels skriftligt i protokoll, som i översättning återges här. Hans namn har liksom vissa ortsuppgifter av diskretionskäl hållas hemliga tills Originalintyget har tillställts Utrikesdepartementet och befinner sig nu hos kabinetterare Arne S. Lundberg.

Protokollet, som är daterat den 3 december i år, har följande lydelse:

Undertecknad, dr..., yrkesdiplomater härmed att jag under sin tjänstgöring i legation i — — — arresterades av trupper den... den tillsammans med diplomater fördes till Moskva, där jag spärrad i NKVD-fängelset... under flera år fängenskapen i detta fängelse lyckades hålla ständig kontakt med den svenska Raoul Wallenberg, som hölls fången i cellen Denna kontakt varade från den 20 april början av 1948. Det finns inget tvivel om Wallenbergs identitet på grund av de detaljerade lysningar som denne gav undertecknad. Undertecknad är beredd att under ed överlämna redogörelse inför vilken domstol myndighet som helst...

Namnteckning

Med detta dokument som utgångspunkt har svenska utrikesdepartementet fått mer en förnyad framställning hos ryssarna att man har från svensk sida ansetts svårt sedan utrikesminister Vysjinski i augusti meddelade svenskarna att Wallenberg kunnat återfinnas på rysk mark. När med säkerhet vet att han också efter befann sig på ryskt territorium finns möjligheter för UD att antligen uttillsfångatagne diplomatens befrielse.

Rudolph

...ove veniva rinchiuso nella prigione...
...parecchi anni. Durante la permanenza in
questa prigione egli riusciva a mantenere in costante contatto
con il diplomatico svedese Raoul Wallenberg, rinchiuso in una cel-
la contigua. Tale contatto durò dal 20 aprile 1945 sino agli inizi
del 1948. Per evitare alcun dubbio sulla identità del Sign. Ra-
oul Wallenberg, ecco i particolari e le informazioni dallo stesso
forniti al sottoscritto.

Il sottoscritto è pronto a confermare i fatti sopra espo-
sti innanzi a qualsiasi tribunale od autorità sotto vincolo di giu-
ramento.

In fede

2 dicembre 1951

28/12-5k - tit

29

7771 DOCUMENT CENTER
APO 742 US ARMY
Berlin, Germany

DC/643/51/D

19 December 1951

Royal Swedish Consulate General
Berlin W 35
Rauchstr. 25

Attn: Mr. E. BRATT

Subject: Erhard HILLE

INK. KONS. BERLIN		
D. No 10 352		
22 / 12 1951		
AVD R	GR 18	MAL ak

729

Dear Mr. Bratt:

With reference to our telephone conversation of yesterday I beg to inform you that information is available on the following persons by the name of Erhard HILLE:

- a. Erhard HILLE
born 3 June 1909 at Heidenau
Occupation: stud. jur. (1933)
Entered NSDAP: 1 May 1933
NSDAP membership No.: 3,091,814
Addresses: Heidelberg, Hauptstr. 113 (1933-1934)
Leipzig, Augustastr. (1934-1936)
Heidenau, Muehlenstr. 27 (1936)
Halle/Saale, Forster Str. 23 (1936-1939)
Heidenau, Muehlenstr. 27 (1939)
Hannover, Gretchenstr. 14 (1939)
Photo of subject in SA uniform is available.
- b. Erhard HILLE
born 2 February 1913 at Sohland
Occupation: business man
Entered NSDAP: 1 September 1934
NSDAP membership No.: 1,946,799
Addresses: Lausa, Weixdorf, Bahnhofstr. 5 (1934-1935)
Dresden, Gleisstr. 20 (1935-1936)
Riesa, Goethestr. 38 (1936-1940)
Soldin, Praesidentenstr. 28 (1940-1941)
Berlin-Staaken, Schulstr. 73 (1941)

29

c. Erhard HILLE
born 3 December 1913 at Graupen/Sudetenland
Occupation: official
Entered NSDAP: 1 November 1938
NSDAP membership No.: 6,728,335
Address: Graupen, Dresdener Str. 71 (1938-1940)
Linz, Hermann Goeringwerke (1940)

None of above records indicate connections of any of above three persons with the Essener Nationalzeitung. No other documents which could possibly reveal such connection have been traced at this Center.

Hoping that above information will be of assistance to you,

Yours sincerely,


KURT ROSENOW
US Civilian
Director

Tp BERLIN 74-44345

29

7771 DOCUMENT CENTER
APO 742 US ARMY
Berlin, Germany

DC/643/51/D

19 December 1951

Royal Swedish Consulate General
Berlin W 35
Rauchstr. 25

Attn: Mr. E. BRATT

Subject: Erhard HILLE

Dear Mr. Bratt:

With reference to our telephone conversation of yesterday I beg to inform you that information is available on the following persons by the name of Erhard HILLE:

a. Erhard HILLE

born 3 June 1909 at Heidenau
Occupation: stud. jur. (1933)
Entered NSDAP: 1 May 1933
NSDAP membership No.: 3,091,814
Addresses: Heidelberg, Hauptstr. 113 (1933-1934)
Leipzig, Augustastr. (1934-1936)
Heidenau, Muehlenstr. 27 (1936)
Halle/Saale, Forster Str. 23 (1936-1939)
Heidenau, Muehlenstr. 27 (1939)
Hannover, Gretchenstr. 14 (1939)
Photo of subject in SA uniform is available.

b. Erhard HILLE

born 2 February 1913 at Sohland
Occupation: business man
Entered NSDAP: 1 September 1934
NSDAP membership No.: 1,946,799
Addresses: Lausa, Weixdorf, Bahnhofstr. 5 (1934-1935)
Dresden, Gleisstr. 20 (1935-1936)
Risa, Goethestr. 38 (1936-1940)
Soldin, Praesidentenstr. 28 (1940-1941)
Berlin-Staaken, Schulstr. 73 (1941)

29

c. Erhard HILLE
born 3 December 1913 at Graupen/Sudetenland
Occupation: official
Entered NSDAP: 1 November 1938
NSDAP membership No.: 6,728,335
Address: Graupen, Dresdener Str. 71 (1938-1940)
Linz, Hermann Goeringwerke (1940)

None of above records indicate connections of any of above three persons with the Essener Nationalzeitung. No other documents which could possibly reveal such connection have been traced at this Center.

Hoping that above information will be of assistance to you,

Yours sincerely,

KURT ROSENOW
US Civilian
Director

Tp BERLIN 74-44345

Bratt/MW

Berlin, December 28th, 1951.

ang. Hille

BERLIN 300			29
INK. D. No			BL
AVD. R	GR 18	MAIL Ct 1/29	

Dear Mr. Rosenow,

Thank you ever so much for your kindness of supplying me with the information regarding certain parties by the name of Erhard Hille contained in your letter of December 19th.

I avail myself of the opportunity of wishing you a very Happy New Year.

(Eyvind Bratt)



Mr. Kurt Rosenow,
Berlin.

Bratt/MW

ang. Wallenberg

BERLIN

19

Berlin den 2 januari 1952.
Personligt och strängt förtroligt.

INK. D. No

AVD.

GR.

MAL

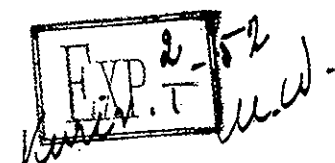
R

18

Ct L/29

Proder,

I anslutning till tidigare skriftväxling senast mitt handbrev den 19 december ber jag få meddela, att vi nu fått förbindelse med von Asmuth. Jag hade sålunda på nyårsaftonen ett sammanträffande här i Västberlin med en ministerialrat Eduard von Asmuth, som utan varje tvekan är identisk med den i Ditt handbrev omnämnde Oberregierungsrat Asmuth. Von Asmuth hade tidigare haft den i Ditt brev den 3 december uppgivna adressen. Jag sade honom, att jag genom pastor Christiansen hört talas om honom, och att jag vore intresserad av att få samtala med honom. Herr von Asmuth uttryckte sin glädje över att få höra Christiansen omtalas och att få veta, att denne bodde i Hamburg. Christiansen och han hade lärt känna varandra i rysk fångenskap. På min fråga, under vilken tid von Asmuth suttit i ryskt fängelse, meddelade han, att han från den 1 maj 1945 till den 14 januari 1946 i tur och ordning suttit i följande tre fängelser, Lubjanka, Lefort och Butyrka. I det sistnämnda fängelset, dit han anlät i oktober 1945, hade han sammanträffat med Christiansen. Jag frågade honom, om han där träffat någon svensk eller



Utrikesrådet Dahlman,
S t o c k h o l m.

hört talas om att någon svensk skulle hållas i något ryskt fängelse. Efter en helt kort begrundad förklaring hade han bestämt, att flera nationaliteter visserligen varit representerade bland fångarna, men att ingen av dessa varit svensk. Han sade, att om så varit fallet, det säkerligen icke hade undgått honom. Von Asmuth hade nämligen under tidigare vistelse i Persien stiftat personlig bekantskap med flera av de svenska officerare, bland dem sedermera envoyén af Wirsén, vilka tjänstgjorde som instruktörer vid det persiska gendarmeriet och hade därigenom kommit att intressera sig för Sverige. Han nämnde också i sammanhanget, att en av hans medfångar i Ryssland varit en general Karl Pfeffer-Wildenbruch, en herre som likaledes under vistelse i Persien skaffat sig en stor bekantsskapskrets bland därvarande svenska officerare. Von Asmuth sade mig, att om Pfeffer-Wildenbruch hade hört, att någon svensk befann sig i rysk fångenskap, han säkerligen hade omnämnt detta för honom. Pfeffer Wildenbruch hade emellertid aldrig sagt något sådant till honom.

Efter dessa von Asmuths uttalanden var uppenbarligen intet mer att hämta hos denne. Jag frågade honom emellertid för säkerhets skull, huruvida namnen af Sandeberg och Wallenberg händelsevis voro honom bekanta. Namnet af Sandeberg hade han aldrig hört, men namnet Wallenberg gäve honom vissa vaga, troligen på "litterär" väg förmedlade, associationer. Då jag sade honom, att Wallenberg var namnet på en känd svensk bankirsläkt, sade han, att han nog hört talas om denne. Raoul Wallenbergs öde var honom däremot tydligen helt obekant.

Till ovanstående vill jag foga, vad jag i dag erfär från en av von Asmuths medfångar, vilken jag fick anvisning på av honom och med vilken jag i dag sammanträffat. Det är en i Västberlin bosatt herre vid namn Erich Purucker. Denne hölls fången i Butyrka från maj 1945 till mars 1946. Jag lade upp mitt samtal med herr Purucker på ungefär samma sätt som samtalet med von Asmuth. Det gav emellertid samma negativa resultat. Purucker hade varken träffat någon svensk i Butyrka eller över huvud hört, att någon sådan skulle befinna sig i rysk fångenskap.

Namnet Wallenberg var honom ungefär lika litet känt, som det varit för von Asmuth. De enda skandinaver, han träffat i Butyrka, vore två norrmän vid namn Linde (möjligen Linde Ringert) och Sverre Anker, vilka tydligen varit NS-män.

Kanske bör jag till slut säga något om vad jag erfor rörande mina sagesmän och deras föregående. Von Asmuth hade från 1920 till 1933 tjänstgjort i riksinrikesministeriet men 1933 övergått till luftfartsministeriet, där han sysslat med luftskyddsfrågor. Under striderna om Berlin hade han tillfångatagits i Potsdam. På grund av sin relativt höga tjänstställning hade han haft samma fångstatus som en general. Jag var intresserad av att höra, vilken behandling han fått i fängelset. Han förklarade, att denna varit icke endast korrekt utan åtminstone tidvis god. Omdömet gällde särskilt den tid, då han suttit i Lefort-fängelset (fångarna hade ibland fått så mycket mat, att de inte orkat äta upp den). Han var emellertid angelägen framhålla, att han endast talade om sina egna erfarenheter och att dessa icke finge generaliseras. Von Asmuth var redan före fångenskapen sjuklig och han undergår för närvarande sjukbehandling i Hamburg.

Vad herr Purucker beträffar, så är denne direktör i ett större industriföretag. Han besökte under kriget Bofors och synes ha varit på något sätt knuten till minister Ludwigs handelsdelegationer. Både han och von Asmuth, vilka kuriöst nog först genom min mellankomst fingo tillfälle återknyta varandras bekantskap, ge ett mycket tillförlitligt intryck. Purucker, som för mig kunde bekräfta riktigheten av von Asmuths om sig själv lämnade uppgifter, kunde för övrigt meddela, att von Asmuth var känd för sitt osedvanligt goda minne. Båda herrarna hade återvänt till Tyskland först 1949. De tider de icke tillbragt i fängelse hade de varit intagna i läger respektive sjukhus.

(Eyvind Bratt)

Raoul-dunklet

förklaras

RAFFINERAD FÖRDELNING AV FÅNGARNA I MOSKVA

Den frigivne sovjetfången, författar en till det i går av Aftonbladet offentliggjorda Wallenberg-dokumentet i tyska Suchdienst, har lämnat en plausibel förklaring till svårigheten att få fram konkreta uppgifter om Raoul Wallenbergs förvaringsort och öden i övrigt under fängelseåren i Moskva.

Förklaringen ligger helt enkelt i det raffinerade system ryssarna tillämpar vid uppdelningen av fångarna på de olika fängelserna. I varje cell placeras fångar, som inte kan förstås språk. Det tar därför lång tid innan de i sina försök att göra sig förstådda för varandra hinner så långt att de kan anförtro varandra mera ingående upplysningar om sig själva. Och då placeras vederbörande vanligen i ett annat fängelse med nya kamrater. Att Wallenbergs fängelse nu blivit känt är slumpens verk.

Behandlingen av de politiska fångarna i Moskva är numera humanare än åren närmast efter kriget. I varje fall är tortyr sällsynt.

Humanare behandling av Sovjets politiska fångar — tortyr sällsynt

MÜNCHEN (ABP) — Främsta orsaken till att Raoul Wallenbergs förvaringsort inte tidigare blivit känd är den princip ryssarna tillämpar vid uppdelningen av de politiska fångarna i de tre stora Moskva-fängelserna Lubljanka, Lefortovskaja och Botyrka, framhållt i d. sovjetfången X vid mitt samtal med honom angående det av honom skrivna dokumentet, som offentliggjordes i gårdagens nummer av Aftonbladet. Han har också en ingående kännedom om förhållandena, då han under sina fängelseår efter kriget själv suttit i alla de tre nämnda fängelserna och genomgått alla de faser detta innebär.

— I allmänhet placeras två eller tre fångar i samma cell, framhållt Herr X. En typisk sammansättning är följande: en ryss — ofta från Ural eller det inre av Sibirien — som inte kan tala ett ord utom ryska, en tysk som aldrig bott i Ryssland och endast kan tala tyska slutligen en representant för en tredje nation, t. ex. en rumän, en italienare eller en skandinav. Med tiden kommer trion visserligen att kunna göra sig förstådd inbördes, men det kna dröja länge, och samtalen rör sig sällan utanför de agliga bekymrens starkt begränsande sfär. Praktiskt taget aldrig kommer man så långt som till en analys av orsakerna, de dikten, till fångenskapen. Chansen att en medfånge någonsin får veta vem Raoul Wallenberg är, vilken roll han spelat o. s. v. är följaktligen synnerligen minimal. Att det nu slutligen skett får skrivas på slumpens konto.

Behandlingen av de politiska fångarna är numera — i den mån mina och mina närmaste medfångars erfarenheter kan anses normerande — betydligt humanare än de två, tre första åren efter kriget, så tillvida att tortyr endast undantagsvis förekommer, fortsätter Herr X. Samtliga politiska fångar betraktas som rädda.

sakningsfångar även om de suttit 5, 6, ja, ändå upp till 10 år i fängelset.

Varje förhørsledare har till uppgift att plocka fram en "bekännelse", och förhören fortsätter därför tills vederbörandes "skuld" kunnat påvisas, vilket är förutsättningen för en dom. Själva har jag under mina fem fängelseår i Moskva förhörts av 37 olika NKVD-officerare. Metoden går alltså ut på att "mjuka upp" vederbörande fångar genom långvarigt kvarhållande i ransakningsfängelset. Ännu de sista dagarna i fängelset visste jag inte, om jag skulle bli frikänd eller dömas till tvångsarbete i Sibiriens koncentrationsläger, den vanliga straffformen. Frigivningen kom lika oväntat som häktningen.

Offta kan det gå både månader och år mellan varje förhör. Men man är aldrig riktigt säker — när man minst väntar det kommer en ny våg av förhör. Och dessa är mestadels synnerligen påkostade. Vid förhören får fångarna upplysningar om det politiska läget i världen, men tyvärr alltid vilseledande. Det skulle inte förvåna mig om man t. ex. för Wallenberg hävdade att Sverige nu har kommunistisk regim. Kriget på Korea omtalades först långt efter dess början, och på samma sätt är det med andra världshistoriska händelser.

Korrekt upplysningar om familjerna

Märkligt nog tycks däremot de underrättelser fångarna får om sina anhöriga, händelser i familjen o. s. v., vara korrekta. Som exempel kan nämnas att en österrikisk fånge underrättades om att hans son gift sig och fått ett barn, att dottern fått arbete på en angiven plats, och dessa upplysningar har sedan visat sig vara riktiga.

Livet i de tre fängelserna är i stort sett outhärligt tröst, inte minst därför att varje form av arbete är förbjudet för fångarna. Utspisningen är monoton som allt annat. Matransonerna i de tre fängelserna är varierande. I Lefortovskajas "politiska avdelning", som endast omfattar 220 celler, är förplägnaden något bättre än i de båda andra men ändå i knappaste laget.

I det stora Botyrkafängelset Botyrka ser matsedeln ut på följande sätt:

Frukost: En tallrik kascha-gröt och en kopp tesurrogat samt dagsranson av bröd, 500 gram. Middag: En tallrik bortscht (ett slags tunn kålsoppa). Kvällsvard: En kopp tesurrogat. Ibland får man i stället för den eviga kålsoppan potatismos, vilket av fångarna är livligt uppskattat som omväxling. En gång var eller varannan vecka är det tilldelning av "friska vitaminer", vilket består av en matsked röd-

beter, litet sallad eller en rå lek, allt utan varje slag av kryddor.

Inte helt rättslösa

Mått blir man sällan av denna kost, men man svälter inte heller ihjäl. Märkligt nog har det hänt att sockersjuka — som givetvis inte får insulin i fängelset — blivit friska tack vare den vitaminfattiga kosten. Generellt kan man säga, att maten i Botyrka är tillräcklig men dålig, i Lefortovskaja bättre men knappare.

Trots den stränga behandlingen är fångarna i fråga om förplägnaden inte helt rättslösa. Om en ansvarig på provianteringsavdelningen eller i fängelseköket gjort sig skyldig till allt för grova stölder ur proviantförråden, så att

fångarnas ransoner blir alltför påtagligt lidande, kan anmälan göras till fängelseledningen, och om protesterna upprepas tillräckligt ihärdigt kan det hända att ändring kommer till stånd.

Promenaderna på fängelsegården, en kvart varje gång, är egentligen den mest efterlängta omväxlingen i fängelselivet, åtminstone på sommaren. På vintern är de mindre omtäckta, då fängdräktarna inte förslår mot den ofta stränga kylan. Tyvärr blir promenaderna på grund av en del fängvaktares lättja eller nonchalans ibland ganska oregelbundna. Uppvärmningen i fängelserna är någorlunda hygglig, men någon riktigt ordentlig värme är det sällan.

Den psykiska pressen är självfallet det avgörande momentet i sovjetfängelserna. Unga och friska personer med nerverna i behåll har lättare att uthärda än äldre. Jag har dock sett även män i 60-70-årsåldern, män som vistats i de fruktade fängelserna upp till ett tiotal år. De fysiska strapatserna är för friska människor lättare att uthärda. Det är ju faktiskt så, att människan t. o. m. har större förmåga än djuren att uthärda fysiska lidanden. COSTA.

AB
5.1.52

Nytt ljus över Raoul Wallenbergs öde Cellgranne 1949 berättar

I Moskva fängelset Lefortovskaja

Sensationellt dokument i tyskt arkiv ger bevis

Genom ett nytt, sensationellt vittnesmål av en ur sovjetrisk fångenskap frigiven person kan det nu bevisas, att Raoul Wallenberg ännu i slutet av 1949 och troligen åtminstone i början av 1950 befann sig i det stora Moskva-fängelset Lefortovskaja. Uppgifterna härom har sedan några månader tillbaka funnits i ett märkligt aktstycke i den tyska hjälporganisationen Suchdienst's arkiv, där det nu genom en lycklig tillfällighet påträffats av en AB-medarbetare. Denne har därefter kontaktat den frigivne och fått uppgifterna bekräftade av honom personligen.

Genom det vittnesmål, som för en tid sedan framlades av den italienske diplomaten de Mohr, kunde Wallenbergs öde klargöras t. o. m. 1948. Genom de nya uppgifter Aftonbladet i dag är i tillfälle att delge sina läsare belyses den svenske diplomatens öde ytterligare ett år närmare i tiden. Av säkerhetsskäl har en del namn och andra upplysningar måst utelämnas, men materialet i sin helhet har delgivits Wallenbergskommittén, som därigenom fått nya, tungt vägande bevis i sina händer.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

29.

INK. KONS. BERLIN		
Dnr	2	
	278	1947
AVD.	GR.	MÅL.
R	18	a

Cirk.
Stockholm den 22 augusti 1947.
Överlämnas jämte bilagor av Utrikes-
departementet till konsulatet i
B e r l i n
för kännedom.

Enligt uppdrag:

Rou Sahlman

Generaldirektör

Avskrift.

KUNGL. SVENSKA BESKICKNINGEN
ang. Raoul Wallenberg.

Moskva den 18 augusti 1947.

Nr. 306

2 bil.

P 2

Herr Minister,

I anslutning till gårdagens meddelande i särskild
ordning får jag vördsamt överlämna avskrift och översätt-
ning av den note angående Raoul Wallenbergs öde som vice
utrikesminister Vysjinski i går lät tillställa mig.

u. R. Sahlman

Moskva den 18 augusti 1947.

Ärade Herr Envoyé

I samband med att Ni vid samtal med biträdande utrikesministern J.A.Malik den 12 juni innevarande år berörde frågan om Raoul Wallenbergs vistelseort har jag verkställt förfrågningar hos vederbörande myndigheter. Som resultat av noggrann undersökning har fastställts, att Wallenberg icke finnes i Sovjetunionen och att han är okänd för oss.

Det är riktigt, att Sovjetunionens utrikesministerium den 14 januari 1945 erhöll ett kort meddelande, grundat på indirekta uppgifter från en av befälhavarna vid en truppstyrka, som deltog i striderna i Budapest, om att Wallenberg skulle ha påträffats på Benzurgatan.

Det var vid den tidpunkten omöjligt att verifiera meddelandet, enär efter detta striderna om staden, vilka voro förbittrade, fortsatte ytterligare ungefär en månad, och den Sovjetiska Armén fick herravälde över staden först den 12 februari 1945.

Senare ha, i syfte att verifiera meddelandet av den 14 januari 1945 angående Wallenberg, noggranna undersökningar och efterforskningar efter Wallenberg verkställets, vilka emellertid icke lett till positiva resultat, och den sovjetiske officer, som lämnat meddelandet om Wallenberg, har icke återfunnits. I lägren för krigsfångar och internerade har Wallenberg icke heller påträffats.

Det var med stöd av ovanstående som medlemmen av Sovjetunionens utrikesministeriums kollegium, K.V.Novikov redan den 30 januari 1947 vid samtal med svenska sändebudet herr Hägglöf förklarade, att vederbörande sovjetiska myndigheter under avsevärd tid sysslat med ärendet Wallenberg, men att deras försök att finna honom icke kröntes med framgång. Härvid framhöll K.V.Novikov, att man naturligtvis icke finge lämna ur sikte, att Wallenberg befann sig inom ett område, där sovjetiska trupper funnos, under en period av häftiga strider i Ungern, då alla slags tillfälligheter kunde inträffa - Wallenberg kunde på eget bevåg avlägsna sig från de sovjetiska truppers område, fientliga flyganfall kunde förekomma, Wallenberg kunde omkomma genom fientlig beskjutning o.s.v.

Alla ytterligare åtgärder, som vidtagits efter den 30 januari innevarande år för undersökning av meddelandet angående Wallenberg och för efterforskning av honom, ha icke kröntes med framgång. Det återstår endast att förmoda, att Wallenberg under striderna i staden Budapest omkommit eller blivit tillfångatagen av Szalasis anhängare.

I det jag bringar ovanstående till Eder kännedom, ber jag Eder, Herr Envoyé, mottaga försäkringar om min utmärkta högaktning.

/u./ A. Vysjinski

Avskrift.

KUNGL UTRIKES
DEPARTEMENTET

Politiska
avdelningen

Stockholm den 17 maj 1949.

1 bil.

Strängt förtroligt.

Bröder,

./.

Redaktör af Sandeberg har nu något post festum till departementet inlämnat en redogörelse för vad han under sin fångenskap i Ryssland säger sig ha erfarit rörande Raoul Wallenberg. Som Du finner av närslutna utdrag av redogörelsen rör det sig härvid om upplysningar S. erhållit från personer, vilka skulle varit W:s medfångar i Ryssland.

En av dessa personer, en tysk soldat vid namn Hille, enligt uppgift hemmahörande i Bautzen i Nieder-Schlesien, skulle sålunda ha suttit i samma cell som Wallenberg och dennes chaufför. De ytterligare upplysningar, som finnas om Hille är att hans föräldrar innehaft ett vårdshus utanför nämnda stad och att han själv varit lokalredaktör i Dresden för Essener Nationalzeitung. Vi göra oss självfallet inga större förhoppningar beträffande möjligheterna att uppspåra bemälda Hille, då ju Bautzen ligger inom ryska zonen. Då vi emellertid, som Du vet, äro angelägna att icke lämna något oförsökt i fallet W., vill jag fråga om Du har något uppslag hur man skulle kunna komma i någon kontakt med Hille eller dennes släktingar.

En annan av Sandeberg omnämnd person, amerikanaren Rudolph Samebolt (Sambold?), vore kanske lättare att få några upplysningar om. Han skulle visserligen icke ha träffat W. men befunnit sig i fångenskap tillsammans med en rumän, benämnd "Carl", som tidigare varit arbetskamrat med W. vid ett arbetsläger utanför Moskva.

Vi få därför be Dig genom amerikanska vederbörande söka erhålla upplysningar om Samebolt. Enligt vad Sandeberg uppgiver, hade han i samband med hemresan i maj 1946 från Frankfurt/Oder i Berlin (närmare bestämt vid några dagars vistel-

T.f. Generalkonsul af Petersens,
B e r l i n.

Under de första åtta veckorna av min fångenskap i Butyrki-fängelset i Moskva, delade jag cell med en tysk soldat vid namn Hille. Hans förnamn har jag glömt, men ibland föresvävar det mig, att han hette Kurt.

Det dröjde inte länge förrän jag misstänkte Hille för att vara s.k. cellspion, d.v.s. gå ryssarnas ärenden genom att rapportera till förhørsledarna medfångarnas yttranden. Efter vad jag senare erfor, begagnar sig ryssarna av cellspioner i nästan alla celler i de politiska förhørsfängelserna. Hille utförde emellertid sin roll ganska klumpigt och var lätt att genomskåda.

Hille uppgav sig bo i staden Bautzen, belägen ett 30-tal km rakt väster om Görlitz i Niederschlesien. Då jag själv kände till staden från en reportageresa, kunde jag kontrollera, att han talade sanning. Han uppgav sig ha hustru och ett eller två barn i staden, där även hans föräldrar var bosatta, Dessa senare torde ha varit väl kända av stadsbefolkningen, eftersom de var värdfolk på ett utvårds-hus, som utgjorde ett populärt mål för stadsbornas söndagspromenader. Om jag inte missminner mig, berättade Hille, att världshuset låg någon mil från staden upp mot bergen.

Hille uppgav sig i det civila vara journalist med handel som specialitet. Han påstod sig innan sin inkallelse ha varit lokalredaktör i Dresden för Essener Nationalzeitung. Då jag på min återresa från Ryssland passerade Berlin, bragte jag hans namn på tal med några tyska journalister och fick ett intryck av, att Hilles namn var känt för dem.

Om sitt tillfångatagande berättade Hille, att han blivit överraskad av en rysk patrull, när han utförde rekognoscering på Kurlandsfronten. Han uppgav sig ha haft löjtnants rang, vilket jag emellertid senare fick anledning att betvivla. Hille erkände, att han månaderna närmast tillfångatagandet tagits i bruk av ryssarna dels som propagandist vid Kurlands-sändaren, dels vid olika frontavsnitt.

Så småningom hade Hille, enligt vad han själv uppgav, förts till Moskva, och innan han blev min medfånge hade han suttit inspärrad i såväl Ljubljanka- och Lefortafängelserna. Med tanke på, att ryssarna genomgående visade ett stort intresse för tyska ekonomer liksom för specialister överhuvudtaget, kan man gott förstå, att Hille fick undergå så noggranna förhör. Hans gästspel i de olika fängelserna passar också väl samman med hans uppgift som cellspion.

Redan några dagar efter min ankomst till fängelset frågade Hille mig, om jag kände en landsman vid namn Raoul Wallenberg. Jag

minns särskilt, att han även nämnde förnamnet Raoul. Tyvärr visste jag inte, vem Wallenberg var, vilket är ganska naturligt, då vid min avresa från Sverige ännu intet skrivits om honom.

Hille berättade, att han i ett av de båda fängelserna Ljubljanka eller Leforta suttit i samma cell som Raoul Wallenberg och dennes chaufför. Han berättade även, att han suttit tillsammans med medlemmar av någon Balkanlegation, jag kommer inte ihåg vilken, men om detta skulle ha varit vid samma tillfälle, kan jag inte erinra mig.

Det kan tyckas, att nästan varje svensk och allra helst en svensk journalist skulle reagera kraftigt, när han hör namnet Wallenberg nämnas i ett sådant sammanhang det här var fråga om. Att jag icke gjorde det hade emellertid sina orsaker. Jag försäkrar, att man i min situation har fullt upp med att begrunda sin egenom belägenhet. Raouls namn var mig obekant, och dessutom hade jag bibringats den uppfattningen, att många svenskar befann sig i olika läger runt omkring Moskva. Denna dessbättre oriktiga uppgift hade jag fått av mina förhørsledare i det fångläger, varifrån jag förts till gängelset - en ganska vanlig rysk bluff.

Hille berättade säkerligen åtskilligt mera om sin förre medfånge Wallenberg, men vad han berättade kan jag inte minnas. En av följderna av den svåra undernäringen till följd av den otillräckliga fängelsekosten var nämligen, att minnet började svika alltmer. Svårigheterna att erinra sig siffror och namn åstadkom svåra missförstånd för nästan alla fångarna vid förhören, vilket förhørsledarna omedelbart utnyttjade.

När jag varit i fängelset c:a åtta veckor, frigavs Hille, medan jag fick stanna ytterligare sju veckor. När jag slutligen frigavs den 24 november 1945, transporterades jag till arbetszonen i Krasnogorsks krigsfängelägar. Där återfann jag Hille, som emellertid avlättförståeliga skäl undvek mig. Han hade då just kommit ut från lasarettsbarracken, där han vårdats för lunginflammation. Några veckor senare försvann han ur lägret, troligtvis med någon transport till ett annat läger.

Efter vad jag förstår, tillhörde Hille de s.k. kroussanterna. Så benämndes de tyska soldater, som genomgått lägrets s.k. "Antifaschule" eller med andra ord skolats till kommunistiska agitatorer, provokatörer och sabotörer.

Om Hille överlevt fångenskapen, bör han ha varit bland de första som återsändes till hemorten. Till en början frigavs nämligen delar, som på grund av fysisk svaghet inte kunde utnyttjas i arbete

dels de som genomgått "Antifaschule" och följaktligen kunde sättas in i propagandaverksamhet eller som "östpolis" i hemorten. Jag anser, att Hille faktiskt tillhörde båda dessa "priviligierade" kategorier,

Innan jag avslutar kapitlet Hille, vill jag nämna, att han förefaller vara snäll och relativt ointelligent, lätt att övertala till vad som helst och knappast besvärad av någon fastare karaktär. Jag tror inte det vore någon större svårighet att få ur honom vad han vet om Wallenberg, om man endast kommer i kontakt med honom på rätt sätt. Hans fångenskap tillsammans med Raoul Wallenberg måste ha infallit under sommaren 1945.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Politiska avdelningen

Avdelningschefen

Stockholm den 17 maj 1949.

1 bil.

Strängt förtroligt.

Hbr af Petersens-Dahlman
24.5.49.

Broder,

Redaktör af Sandeberg har nu något post festum till departementet inlämnat en redogörelse för vad han under sin fångenskap i Ryssland säger sig ha erfarit rörande Raoul Wallenberg. Som Du finner av närslutna utdrag av redogörelsen rör det sig härvid om upplysningar S. erhållit från personer, vilka skulle varit W:s medfångar i Ryssland.

En av dessa personer, en tysk soldat vid namn Hille, enligt uppgift hemmahörande i Bautzen i Nieder-Schlesien, skulle sålunda ha suttit i samma cell som Wallenberg och dennes chaufför. De ytterligare upplysningar, som finnas om Hille är att hans föräldrar innehaft ett värdshus utanför nämnda stad och att han själv varit lokalredaktör i Dresden för Essener Nationalzeitung. Vi göra oss självfallet inga större förhoppningar beträffande möjligheterna att uppspåra bemärla Hille, då ju Bautzen ligger inom ryska zonen. Då vi emellertid, som Du vet, äro angelägna att icke lämna något oförsökt i fallet W., vill jag fråga om Du har något uppslag hur man skulle kunna komma i någon kontakt med Hille eller dennes släktingar.

En annan av Sandeberg omnämnd person, amerikanaren Rudolph Samebolt (Sambold?), vore kanske lättare att få några upplysningar om. Han skulle visserligen icke ha träffat W. men befunnit sig i fångenskap tillsammans med en rumän, benämnd "Carl", som tidigare varit arbetskamrat med W. vid ett arbetsläger utanför Moskva.

Vi få därför be Dig genom amerikanska vederbörande söka erhålla upplysningar om Samebolt. Enligt vad Sandeberg

T.f. Generalkonsul af Petersens,

B e r l i n.

uppgiver, hade han i samband med hemresan i maj 1946 från Frankfurt/Oder i Berlin (närmare bestämt vid några dagars vistelse i ett UNRRA-läger i Sehrendorf) för amerikanska militärpolisen rapporterat vad han visste om S., som av ryssarna kvarhållits i Frankfurt. Det är ju tänkbart att amerikanerna sedermera lyckades få S. fri och att man sålunda genom amerikanska polisen skulle kunna erhålla närmare upplysningar i fallet.

*Den tillgivne
Hen Salomon*

Under de första åtta veckorna av min fångenskap i Butyrki-fängelset i Moskva, delade jag cell med en tysk soldat vid namn Hille. Hans förnamn har jag glömt, men ibland föresvävar det mig, att han hette Kurt.

Det dröjde inte länge förrän jag misstänkte Hille för att vara s.k. cellspion, d.v.s. gå ryssarnas ärenden genom att rapportera till förhørsledarna medfångarnas yttranden. Efter vad jag senare erfor, begagnar sig ryssarna av cellspioner i nästan alla celler i de politiska förhørsfängelserna. Hille utförde emellertid sin roll ganska klumpigt och var lätt att genomskåda.

Hille uppgav sig bo i staden Bautzen, belägen ett 30-tal km rakt väster om Görlitz i Niederschlesien. Då jag själv kände till staden från en reportageresa, kunde jag kontrollera, att han talade sanning. Han uppgav sig ha hustru och ett eller två barn i staden, där även hans föräldrar var bosatta. Dessa senare torde ha varit väl kända av stadsbefolkningen, eftersom de var värdfolk på ett utvårds-hus, som utgjorde ett populärt mål för stadsbornas söndagspromenader. Om jag inte missminner mig, berättade Hille, att värdshuset låg någon mil från staden upp mot bergen.

Hille uppgav sig i det civila vara journalist med handel som specialitet. Han påstod sig innan sin inkallelse ha varit lokalredaktör i Dresden för Essener Nationalzeitung. Då jag på min återresa från Ryssland passerade Berlin, bragte jag hans namn på tal med några tyska journalister och fick ett intryck av, att Hilles namn var känt för dem.

Om sitt tillfångatagande berättade Hille, att han blivit överraskad av en rysk patrull, när han utförde rekognoscering på Kurlandsfronten. Han uppgav sig ha haft löjtnants rang, vilket jag emellertid senare fick anledning att betyivla. Hille erkände, att han månaderna närmast tillfångatagandet tagits i bruk av ryssarna dels som propagandisk vid Kurlands-sändaren, dels vid olika frontavsnitt.

Så småningom hade Hille, enligt vad han själv uppgav, förts till Moskva, och innan han blev min medfånge hade han suttit inspärrad i såväl Ljubljanka- och Lefortafängelserna. Med tanke på, att ryssarna genomgående visade ett stort intresse för tyska ekonomer liksom för specialister överhuvudtaget, kan man gott förstå, att Hille fick undergå så noggranna förhör. Hans gästspel i de olika fängelserna passar också väl samman med hans uppgift som cellspion.

Redan några dagar efter min ankomst till fängelset frågade Hille mig, om jag kände en landsman vid namn Raoul Wallenberg. Jag

minns särskilt, att han även nämnde förnamnet Raoul. Tyvärr visste jag inte, vem Wallenberg var, vilket är ganska naturligt, då vid min avresa från Sverige ännu intet skrivits om honom.

Hille berättade, att han i ett av de båda fängelserna Ljubljanka eller Leforta suttit i samma cell som Raoul Wallenberg och dennes chaufför. Han berättade även, att han suttit tillsammans med medlemmar av någon Balkanlegation, jag kommer inte ihåg vilken, men om detta skulle ha varit vid samma tillfälle, kan jag inte erinra mig.

Det kan tyckas, att nästan varje svensk och allra helst en svensk journalist skulle reagera kraftigt, när han hör namnet Wallenberg nämnas i ett sådant sammanhang det här var fråga om. Att jag inte gjorde det hade emellertid sina orsaker. Jag försäkrar, att man i min situation har fullt upp med att begrunda sin egen belägenhet. Raouls namn var mig obekant, och dessutom hade jag bibringats den uppfattningen, att många svenskar befann sig i olika läger runt omkring Moskva. Denna dessbättre oriktiga uppgift hade jag fått av mina förhørsledare i det fängsläget, varifrån jag förts till fängelset - en ganska vanlig rysk bluff.

Hille berättade säkerligen åtskilligt mera om sin förre medfånge Wallenberg, men vad han berättade kan jag inte minnas. En av följderna av den svåra undernäringen till följd av den otillräckliga fängelsekosten var nämligen, att minnet började svika alltmer. Svårigheten att erinra sig siffror och namn åstakom svåra missförstånd för nästan alla fångarna vid förhören, vilket förhørsledarna omedelbart utnyttjade.

När jag varit i fängelset c:a åtta veckor, frigavs Hille, medan jag fick stanna ytterligare sju veckor. När jag slutligen frigavs den 24 november 1945, transporterades jag till arbetszonen i Krasnogorsks krigsfängeläget. Där återfann jag Hille, som emellertid av lättförståeliga skäl undvek mig. Han hade då just kommit ut från lasaretsbaracken, där han vårdats för lunginflammation. Några veckor senare försvann han ur lägret, troligtvis med någon transport till ett annat läger.

Efter vad jag förstår, tillhörde Hille de s.k. kroussanterna. Så benämndes de tyska soldater, som genomgått lägrets s.k. "Antifaschule" eller med andra ord skolats till kommunistiska agitatorer, provokatörer och sabotörer.

Om Hille överlevt fångenskapen, bör han ha varit bland de första,

som återsändes till hemorten. Till en början frigavs nämligen dels de, som på grund av fysisk svaghet inte kunde utnyttjas i arbete, dels de som genomgått "Antifaschule" och följaktligen kunde sättas in i propagandaverksamhet eller som "östpolis" i hemorten. Jag anser, att Hille faktiskt tillhörde båda dessa "priviligierade" kategorier.

Innan jag avslutar kapitlet Hille, vill jag nämna, att han förefaller vara snäll och relativt ointelligent, lätt att övertala till vad som helst och knappast besvärad av någon fastare karaktär. Jag tror inte det vore någon större svårighet att få ur honom vad han vet om Wallenberg, om man endast kommer i kontakt med honom på rätt sätt. Hans fångenskap tillsammans med Raoul Wallenberg måste ha infallit under sommaren 1945.

När jag 2 april 1946 kom till Moskva efter att ha frigivits ur krigsfängeläget i Krasnogorsk, måste jag stanna en vecka i en kasern, som utgjorde något slags genomgångsläger för skilda kategorier folk, vilka väntade på transport. Det var dels frigivna civilinterner som jag själv, dels ryska soldater, vilka inte haft sina papper i ordning, dels polacker och andra, som slagits för ryssarna i ryska förband, dels balkaneser, som låtit frivilligt arbetsmobilisera sig, och vilkas tid i Ryssland nu utlupit. Jag blev genast bekant med en rumän tillhörande sistnämnda kategori - hans efternamn, någonting på -scu, har jag glömt, men han kallades allmänt "Carl".

Så snart "Carl" fick reda på, att jag var svensk, frågade han mig, om jag kände Raoul Wallenberg. Han berättade, att han varit arbetskamrat med svensken vid en industrianläggning i närheten av Moskva. Wallenberg hade vid ett tillfälle försökt fly för att ta sig till svenska beskickningen men blivit upptäckt och återförd. Därefter hade han transporterats till någon annan arbetsplats, som låg längre bort från den ryska huvudstaden, och samtidigt hade "Carl" förts till kasernen i Moskva för vidarebefordran till Rumänien. När jag träffade "Carl", hade han varit där två månader, varav följer, att Wallenbergs flyktförsök och borttransport måste ha skett någon gång omkring månads-skiftet januari-februari 1946.

När jag lämnade Moskva 9 april i riktning mot Frankfurt/Oder, var "Carl" fortfarande kvar i kasernen. Han fick emellertid ungefär halvannan månad senare komma med en transport över Odessa, varvid han var reskamrat med bl.a. danske krigsfängesekreteraren Christian

Christiansen - en av mina tidigare medinternerna i Krasnogorsk.

För den, som inte känner förhållandena i Sovjet kan det synas egendomligt, att en frivilligt arbetsmobiliserad måste arbeta under samma förhållanden som en fånge av Wallenbergs kategori. Det är emellertid en regel som saknar undantag att utläningar i Sovjet alltid står under minutiös bevakning, de må sedan vara fångar eller "fria",

"Carl" var någon slags teknisk specialist, och efter vad jag förstår, måste även Wallenberg ha tillhört specialisterna. Dessa hade endast beröring med arbetarna på arbetsplatsen - på "fritid" bodde de för sig själva. De hade avsevärt bättre villkor vad angår mat, rökverk, kläder och inkvartering - endast bevakningen var densamma.

När jag skildes från "Carl", skrev jag visserligen upp hans adress i Rumänien, men då jag på hemresan av försiktighetsskäl förstörde alla adresser genom att rulla cigaretter av dem, gick även "Carls" tillspillo.

"Carls" bästa vän i Moskva-kasernen var en ung amerikan vid namn Rudolph Anderson, vilken tagits av ryssarna i Österrike. Han fördes med samma transport som jag till Frankfurt/Oder, där han emellertid sattes i arrest. När jag så småningom fick komma till Berlin, satt Anderson fortfarande kvar. Jag rapporterade omedelbart saken för amerikanska polisen i Berlin, men om man lyckades få Anderson fri, vet jag inte.

Vad jag däremot vet, är att Anderson säkerligen känner till "Carls" adress i Rumänien. Då båda var som sagt mycket goda vänner, efter att dagligt ha varit tillsammans i två månader. Befinner sig amerikanen numera i frihet, är det kanske inte omöjligt att genom honom få reda på rumänens adress.

Overlain with
Bonderhoff 29/5 49
Jg.

Aide Memoire

Information is sought leading to the possible tracing of Mr Raoul Wallenberg, a Swedish diplomat who disappeared from the Swedish Legation at Budapest at the time that city was taken over by the advancing Russian Army in 1945. Continuous efforts have been made to ascertain his fate, in the course of which every trace likely to lead to ultimate clarification has been followed as far as possible.

Mr af Sandeberg, a Swedish journalist in Berlin during the war, was taken prisoner by the Russians in 1945 and spent some time in prisons in Moscow. During the first eight weeks of his internment in the Butyrki prison he shared a cell with a German soldier by the name Hille. Sandeberg believes that his first name was Kurt. Hille had stated that he came from the town Bautzen situated some 30 kilometers West of Görlitz in Lower Silesia. His wife had lived there with one or two children and so did his parents. The parents had been well known to the town inhabitants since they kept an inn which used to be a popular goal for Sunday walks. The inn had been situated some 10 kilometers towards the mountains outside the town.

Hille had stated himself to be a journalist specializing in commercial questions. He had been the editor in Dresden of the Essener Nationalzeitung. During his return journey from Russia Sandebarg had passed through Berlin where he had received the impression from some journalists that Hille's name was known to them.

After having been taken prisoner Hille had been brought to Moscow, where he had been interned in the Ljubljanka and Leforta prisons before he had become San-

deberg's co-prisoner. Sandeberg believes that Hille was a so-called cell spy.

A few days after Sandeberg had arrived in the Butyrki prison Hille had asked him whether he knew a compatriot named Raoul Wallenberg. Hille had been a co-prisoner of Raoul Wallenberg and his chauffeur in the Ljubljanka as well as in the Leforta prison. Furthermore, Hille had been interned with some members of a Balkan legation. Sandeberg, however, cannot recall if this had happened at the same occasion.

Hille had been released after Sandeberg had spent about eight weeks in the prison. Sandeberg had been released on November 24, 1945 when he was transferred to the prisoners of war camp at Krasnogorsk. Hille had been there too but had disappeared from the Camp some weeks later probably in connection with a transport to a new camp.

Sandeberg assumes that Hille belonged to the so-called "kroussants" being the name for German soldiers who had gone through the Camp "Antifaschule", in other words had been trained as communist agitators etc..

Sandeberg is of the opinion that in case he had survived the imprisonment Hille ought to have been among the first who were repatriated. In the beginning those had first been released who could not be put to work on account of physical weakness as well as those who had gone through the "Antifaschule" and consequently could be used for propaganda activities or in the "Ostpolizei" at home. Sandeberg considers Hille to have belonged to both of these "privileged" categories.

Sandeberg ends up by saying that Hille appeared to be a good natured and fairly unintelligent man and that no great difficulties would arise during attempts to cause him to tell what he knows about Wallenberg. The time when Hille was Wallenberg's co-prisoner must have occurred in the summer 1945.

Upon arrival at Krasnogorsk on April 22, 1946 Sandeberg had come to know a Roumanian belonging to that category which had optioned for voluntary work in Russia. His second name

had ended in "-scu" and he was usually referred to as "Karl". "Karl" had asked Sandeberg whether he knew Wallenberg. He had been a co-worker of Wallenberg's in a industrial plant in the vicinity of Moscow.

According to "Karl's" statements Wallenberg had at one time tried to escape in order to contact the Swedish Embassy but had been re-captured. Later Wallenberg had been transferred to another working place situated farther away from the capital. At the same time "Karl" had been taken to the barracks in Moscow for transmission to Roumania. When Sandeberg had met "Karl" he had been there for two months. This leads Sandeberg to conclude that Wallenberg's attempt to escape and his transfer to another place must have occurred in January- February 1946.

When on April 9th Sandeberg had left Moscow in the direction of Frankfort-on-the-Oder "Karl" had been in the barracks still. Some one and a half months later "Karl" had been transported to Roumania via Odessa. He had travelled in the company of the Danish "war prisoner secretary" Christian Christiansen, one of Sandeberg's earlier co-prisoners at Krasnogorsk.

"Karl" had been some kind of technical expert and Wallenberg too must have belonged to the specialists.

"Karl's" best friend in the Moscow barracks had been a young American named Rudolf Anderson, who had been taken by the Russians in Austria. Together with Sandeberg he had been transported to Frankfort-on-the-Oder where he had been put in custody. When Sandeberg arrived in Berlin Anderson had been in Frankfort still. Sandeberg had reported the matter to the American Military Police in Berlin.

Sandeberg says that in all probability Anderson knows "Karl's" address in Roumania. They were very good friends having been in each others company for two months. Sandeberg has pointed to the possibility of the American citizen being able to furnish the address of the Roumanian.

Sandberg has also given the name of another American citizen Rudolf Samebolt (Sambold?). The latter had met Raoul Wallenberg. During his imprisonment Samebolt had lived with a Roumanian called "Karl" who had earlier been a working mate of Wallenberg's at a working camp outside Moscow. Sandberg has stated that during a few days stay in an UNRRA-camp in Zehlendorf in Berlin in May 1946 he had reported what he knew of Samebolt to the American Military Police. Samebolt had also been taken into custody at Frankfurt.

Berlin, 24th May 1949.

Aide Memoire

Information is sought leading to the possible tracing of Mr Raoul Wallenberg, a Swedish diplomat who disappeared from the Swedish Legation at Budapest at the time that city was taken over by the advancing Russian Army in 1945. Continuous efforts have been made to ascertain his fate, in the course of which every trace likely to lead to ultimate clarification has been followed as far as possible.

Mr af Sandeberg, a Swedish journalist in Berlin during the war, was taken prisoner by the Russians in 1945 and spent some time in prisons in Moscow. During the first eight weeks of his internment in the Butyrki prison he shared a cell with a German soldier by the name Hille. Sandeberg believes that his first name was Kurt. Hille had stated that he came from the town Bautzen situated some 30 kilometers West of Görlitz in Lower Silesia. His wife had lived there with one or two children and so did his parents. The parents had been well known to the town inhabitants since they kept an inn which used to be a popular goal for Sunday walks. The inn had been situated some 10 kilometers towards the mountains outside the town.

Hille had stated himself to be a journalist specializing in commercial questions. He had been the editor in Dresden of the Essener Nationalzeitung. During his return journey from Russia Sandeberg had passed through Berlin where he had received the impression from some journalists that Hille's name was known to them.

After having been taken prisoner Hille had been brought to Moscow, where he had been interned in the Ljubljanka and Leforta prisons before he had become

Sandeberg's co-prisoner. Sandeberg believes that Hille was a so-called cell spy.

A few days after Sandeberg had arrived in the Butyrki prison Hille had asked him whether he knew a compatriot named Raoul Wallenberg. Hille had been a co-prisoner of Raoul Wallenberg and his chauffeur in the Ljubljanka as well as in the Leforta prison. Furthermore, Hille had been interned with some members of a Balkan legation. Sandeberg, however, cannot recall if this had happened at the same occasion.

Hille had been released after Sandeberg had spent about eight weeks in the prison. Sandeberg had been released on November 24, 1945 when he was transferred to the prisoners of war camp at Krasnegorsk. Hille had been there too but had disappeared from the Camp some weeks later probably in connection with a transport to a new camp.

Sandeberg assumes that Hille belonged to the so-called "kroussants" being the name for German soldiers who had gone through the Camp "Antifaschule", in other words had been trained as communist agitators etc..

Sandeberg is of the opinion that in case he had survived the imprisonment Hille ought to have been among the first who were repatriated. In the beginning those had first been released who could not be put to work on account of physical weakness as well as those who had gone through the "Antifaschule" and consequently could be used for propaganda activities or in the "Ostpolizei" at home. Sandeberg considers Hille to have belonged to both of these "privileged" categories.

Sandeberg ends up by saying that Hille appeared to be a good natured and fairly unintelligent man and that no great difficulties would arise during attempts to cause him to tell what he knows about Wallenberg. The time when Hille was Wallenberg's co-prisoner must have occurred in the summer 1945.

Upon arrival at Krasnogorsk on April 22, 1946 Sandeberg had come to know a Roumanian belonging to that category which had optioned for voluntary work in Russia. His second name

had ended in "-son" and he was usually referred to as "Karl". "Karl" had asked Sandeberg whether he knew Wallenberg. He had been a co-worker of Wallenberg's in a industrial plant in the vicinity of Moscow.

According to "Karl's" statements Wallenberg had at one time tried to escape in order to contact the Swedish Embassy but had been re-captured. Later Wallenberg had been transferred to another working place situated farther away from the capital. At the same time "Karl" had been taken to the barracks in Moscow for transmission to Roumania. When Sandeberg had met "Karl" he had been there for two months. This leads Sandeberg to conclude that Wallenberg's attempt to escape and his transfer to another place must have occurred in January-February 1946.

When on April 9th Sandeberg had left Moscow in the direction of Frankfort-on-the-Oder "Karl" had been in the barracks still. Some one and a half months later "Karl" had been transported to Roumania via Odessa. He had travelled in the company of the Danish "war prisoner secretary" Christian Christiansen, one of Sandeberg's earlier co-prisoners at Krasnogorsk.

"Karl" had been some kind of technical expert and Wallenberg too must have belonged to the specialists.

"Karl's" best friend in the Moscow barracks had been a young American named Rudolf Anderson, who had been taken by the Russians in Austria. Together with Sandeberg he had been transported to Frankfort-on-the-Oder where he had been put in custody. When Sandeberg arrived in Berlin Anderson had been in Frankfort still. Sandeberg had reported the matter to the American Military Police in Berlin.

Sandeberg says that in all probability Anderson knows "Karl's" address in Roumania. They were very good friends having been in each others company for two months. Sandeberg has pointed to the possibility of the American citizen being able to furnish the address of the Roumanian.

Sandeberg has also given the name of another American citizen Rudolf Samebolt (Sambold?). The latter had not met Raoul Wallenberg. During his imprisonment Samebolt had lived with a Roumanian called "Karl" who had earlier been a working mate of Wallenberg's at a working camp outside Moscow. Sandeberg has stated that during a few days stay in an UNNRA-camp in Zehlendorf in Berlin in May 1946 he had reported what he knew of Samebolt to the American Military Police. Samebolt had also been taken into custody at Frankfurt.

Berlin, 24th May 1949.

af Petersens/ma

ang. Raoul Wallenberg

BERLIN		19
Berlin den 24 maj 1949.		
<u>Strikt förtroligt.</u>		
100		DEL
INL. P. 5		
AVD.		MAA

Broder,

För ordningens skull ber jag få bekräfta mottagandet av Ditt handbrev den 17 innevarande maj rörande Raoul Wallenberg. Vi ha upptagit ärendet med amerikanska vederbörande som lovat söka framskaffa upplysningar.

u. af Petersens

25 17
5 17
Utrikesrådet Dahlgren,
Stockholm.



21.7.37 10.4.35

28.8.20

EHRENZEICHEN VERLEIHEN	am 15.
---------------------------	--------



am

I riksdagen 22/5-57. R

*29. →
18 CT 17/29*

Herr talman,

Ledamoten av denna kammare, fru Ingrid Gärde-Widemar, har med kammarens tillstånd till mig riktat frågan, huruvida jag är i tillfälle att lämna en fullständig redogörelse för hur efterforskningarna efter Raoul Wallenberg bedrivits och beträffande vilka åtgärder, som vidtagits för att så snabbt och effektivt som möjligt söka rädda honom.

Interpellanten anför, att under den senaste tidens offentliga diskussion gjorts gällande å ena sidan, att utrikesdepartementet redan tidigt erhållit underrättelser om att Wallenberg befunno sig i livet men att departementet icke visat erforderlig energi för att skapa klarhet över hans försvinnande och bringa honom undsättning, medan det å andra sidan uppgivits, att utrikesdepartementet icke erhållit dessa underrättelser och därför icke kunnat visa större aktivitet än som skett för att bringa Wallenberg hjälp.

Det får i fråga om Wallenbergs försvinnande anses styrkt, att han den 17 januari 1945 avreste från Pest i sällskap med tre ryska militärpersoner. Dagen innan, den 16 januari, meddelade det ryska utrikesdepartementet den svenska beskickningen i Moskva, att Wallenberg påträffats och att åtgärder till skydd för honom och hans egendom hade vidtagits av de sovjetryska militärmyndigheterna. Det dröjde däremot ända till den 19 februari, innan en vag underrättelse ingick till UD om minister Danielssons och övriga legationsmedlemmars öde. Först den 23 mars ingick meddelande, att vissa av dessa personer anlant till Rumänien. Verkliga förhållandet var sålunda under de första månaderna av 1945, att utrikesdepartementet hyste den största oro för de beskickningsmedlemmars öden, om vilka intet var känt, medan man saknade anledning till oro beträffande Raoul Wallenberg, som de ryska militärmyndigheterna sade sig ha tagit under sitt beskydd.

När den övriga legationspersonalens uppehållsort blev känd, medan ännu ingen närmare underrättelse erhållits om Wallenberg, började utrikesdepartementet den långa raden hän-

vändelser till de ryska myndigheterna i syfte att klarlägga Wallenbergs uppehållsort och få honom återförd till Sverige.

Då interpellanten särskilt intresserat sig för frågan om vad Sveriges representation i Moskva uträttat eller kunnat uträtta för att söka undsätta Raoul Wallenberg får jag här återge en av envoyén Sjöborg med ledning av utrikesdepartementets akter upprättad sammanställning över skrift- och telegramväxlingen mellan departementet och, huvudsakligen, vår beskickning i Moskva rörande démarcherna i detta ärende.

9.2.45 telegraferade UD till besk. i Moskva att man inom departementet var mycket orolig angående Budapest-svenskarnas öde. Beskickningen anmodades söka inhämta upplysningar.

13.2.45 svarade Söderblom att han skriftligen och muntligen vid flera tillfällen erinrat det ryska UD om Budapest-svenskarna.

17.2.45 telegraferade UD till besk. i Moskva, att den samma, om förbindelse kunde erhållas med W-g, skulle framföra besked att instruktioner komme att lämnas honom när envoyén Danielsson anträffades.

Samma dag - 17.2.45 - telegraferade UD till besk. i Moskva att, när man hyste stor ängslan angående Danielssons och övriga Budapest-besk:s medlemmars öden, beskickningen borde hos ryska vederbörande begära efterforskningar.

Samma dag - 17.2.45 - telegraferade UD till konsulatet i Wien, att W-g vore i säkerhet sedan en månad tillbaka men att varje underrättelse beträffande de övriga saknades.

19.2.45 telegraferade Söderblom, att han verkställt den 17.2.45 beordrade démarchen hos ryska vederbörande.

8.3.45 telegraferade UD till besk. i Moskva att W-g vore efterlängtat här. När kunde han hitväntas?

10.3.45 telegraferade besk. i Bukarest, att, enligt uppgift, Danielsson skulle ha arresterats omkring 20.2.45. I anledning härav beordrades Söderblom 11.3.45 att i det ryska UD begära efterforskningar efter Danielsson. 12.3.45 telegraferade S. att han bett Dekanosov påskynda efterforskningen, då inga omedelbara autentiska underrättelser från Danielsson erhöles.

12.3.45 telegraferade Söderblom att besk. i Bukarest i telegram 7.3.45 meddelat att W-g vore försvunnen sedan 17.1.45 då han sade sig ämna avresa i bil.

15.3.45 underrättades UD om att i den ungerska Kossuthradion 8.3.45 tillkännagivits att W-g, som försvunnit 17.1.45, sannolikt mördats av Gestapo-agenter.

17.3.45 instruerades Söderblom att i det ryska UD energiskt begära besked om var Danielsson, Anger och W-g befunde sig.

21.3.45 telegraferade Söderblom att fru Kollontay lovat påskynda efterforskningarna efter Budapest-svenskarna.

23.3.45 emottog UD från besk. i Bukarest underrättelse att Danielsson jämte flera av Budapest-besk:s medlemmar anlant till Rumänien.

27.3.45 telegraferade UD till besk. i Moskva, att det i anslutning till meddelandet om Danielssons m.fl. ankomst till

Rumänien vore särskilt angeläget erhålla upplysningar om W-g.

21.4.45 telegraferade UD till besk. i Moskva definitiv instruktion att uppsöka Dekanosov och, under åberopande av dennes meddelande 16.1.45, hemställa att vederbörande ryska militärmyndigheter, under vars skydd W-g ställts, måtte anmodas verkställa noggrann undersökning angående dennes vidare öden.

25.4.45 telegraferade Söderblom att han åter påmint om saken hos Dekanosov och att denne utlovat skyndsam undersökning; 26.4.45 skrev S. att han under de gångna månaderna vid upprepade tillfällen gjort démarcher muntligen och skriftligen.

28.4.45 överlämnades till fru Kollontay en skriftlig hänvändelse från bankdirektör Marcus W-g, med begäran om hjälp vid efterforskningarna.

19.5.45 telegraferade Söderblom att han nästföregående dag ånyo påmint hos Dekanosov.

5.6.45 gjorde militärattachén i Moskva en hänvändelse till de militära myndigheterna.

6.7.45 skrev Söderblom att han på uppgiven grund - ryktet om att W-g skulle i "säker" förklädnad vistas i Buda - ansåge sig icke böra tillsvidare företaga något i saken.

12.7.45 skrev Sahlin i UD till Söderblom att vad som Söderblom anfört i brevet 6.7.45 icke borde enligt Sahlins mening föranleda Söderblom till passivitet. I brev 14.8.45 förklarade sig emellertid Söderblom fortfarande anse att det i dåvarande läge knappast vore lämpligt att bedriva saken från Moskva.

31.10.45 instruerades S. att hemställa om upplysning om resultatet av efterforskningarna efter W-g; 3.11.45 verkställde S. denna démarche genom avlämnande av en note. (återgiven här nedan)

30.11.45 gjorde S. en förnyad framställning. Abramov svarade att militärmyndigheterna ånyo beordrats vidtaga undersökning, men att besked från dem ännu ej ingått.

3.1.46 skrev Söderblom att han haft ingående samtal med Abramov och Kollontay; 10.3.46 skrev han att han gjort en ny hänvändelse till ryssarna och givit dem vissa upplysningar bl.a. rörande namnen på tre ryska militärpersoner, som uppgivits ha setts tillsammans med W-g den 17.1.45 i Pest.

30.4.46 skrev han att, sedan han efter 8.3.46 som vanligt vid olika tillfällen talat med Abramov och fru Kollontay, så hade han nu ånyo påmint om saken.

15.6.46 upptog S. ärendet med Stalin, som lovade att det skulle uppklaras.

24.7.46 påminde Söderblom om saken i det ryska UD.

28.11.46 instruerades besk. i Moskva att göra en ny démarche. Denna fullgjordes 12.12.46 av Barck-Holst som därvid lämnade Sysojev en uppteckning (återgiven här nedan). 13.12.46 talade Barck-Holst om saken med Losovski och 13.1.47 med Novikov.

30.1.47 upptog Häggblöf ärendet med Novikov, som svarade att, oaktat de mest energiska efterforskningar bedrivits av generalstab, militärpolis, säkerhetspolis och andra myndigheter, man ännu icke funnit något spår efter W-g.

9.4.47 talade excellensen Undén om saken med ryske ministern i Stockholm. Denne lovade att skriva härom till Moskva.

27.5.47 meddelade UD Sohlman att han kunde göra en för-

nyad démarche.

12.6.47 begärde Sohlman hos Malik ett snabbt svar.

16.7.47 påminde Sohlman Vetrov härom.

18.8.47 svarade det ryska UD med en note (återgiven här nedan).

Madame Kollontays samtal med fru Günther, vilket interpellanten åberopar och som enligt uppgift förevarit några månader efter Wallenbergs försvinnande, innehöll samma besked som den tidigare officiella ryska noten. Utrikesdepartementet handlade redan utifrån uppfattningen, att Wallenberg tagits i förvar av de ryska myndigheterna. De av interpellanten återgivna uppgifterna, att utrikesdepartementet visade bristande aktivitet därför att underrättelser saknades om att Wallenberg var i livet, ge sålunda en felaktig bild av utrikesdepartementets situation.

Den omständigheten, att ett flertal personer lämnat berättelser, avsedda att giva indicier på att Wallenberg kan ha dödats eller omkommit, saknar avgörande betydelse. Hittills har nämligen intet bevis företetts för att Wallenberg skulle vara död. Utrikesdepartementet har därför hela tiden arbetat med hypotesen, att Wallenberg kan vara i livet.

Tidigare har i olika sammanhang, bl.a. i två interpellationssvar lämnats redogörelser för de olika åtgärder och démarches som UD företagit i Wallenberg-affären. Då en viss polemik förekommit ifråga om démarchernas avfattning, får jag ordagrant återge de två senaste svenska noterna till den sovjetryska regeringen samt det ryska svaret.

Avskrift av note från svenska beskickningen i Moskva till ryska utrikesministeriet, dägecknad den 3.11.45.

"I skrivelse den 16 januari 1945 till svenske ministern hade Vice Folkkommisarien för Utrikes Ärendena Dekanosov älskvärdheten meddela, att svenske undersåten, sekreteraren vid svenska beskickningen i Ungern Raoul Wallenberg, anträffats i Budapest, och att åtgärder till skydd av honom och hans egendom vidtagits av de sovjetiska militärmyndigheterna. Då därefter inga underrättelser erhållits angående Wallenbergs öde, vände sig svenske ministern i skrivelse den 24 april till herr Dekanosov med hemställan, att instruktioner måtte lämnas till de sovjetiska militärmyndigheterna, under vilkas skydd Wallenberg befann sig efter hans anträffande i januari i år, att vidtaga skyndsamma åtgärder för efterforskning av Wallenberg och meddela alla förefintliga uppgifter i detta avseende.

I enlighet med mottagna instruktioner har Kungl. Svenska Beskickningen äran hemställa att genom Folkkommisaria-

tets för Utrikes Ärendena älskvärda förmedling erhålla meddelande om resultatet av efterforskningarna. Från svensk sida tillmättes denna fråga särskild vikt med hänsyn till att Wallenberg var legationsmedlem. En uttömmande redogörelse för resultatet av efterforskningarna skulle å svensk sida mycket uppskattas.

Kungl. Svenska Beskickningen begagnar tillfället att försäkra Folkkommisariatet för Utrikes Ärendena om sin högaktning och uttalar på förhand sitt tack till Folkkommisariatet för dess åtgärder i denna fråga."

Avskrift av uppteckning överlämnad den 12.12.46 av chargé d'affaires Barck-Holst till Herr Sysojev i ryska utrikesministeriet.

"I en till dåvarande svenske ministern i Moskva, herr Staffan Söderblom riktad skrivelse av den 16 januari 1945 hade Vice Ministern för Utrikes Ärendena, herr Dekanosov, älskvärdheten meddela, att svenske undersåten, sekreteraren vid svenska beskickningen i Ungern, Raoul Wallenberg, anträffats vid Benzzyrgatan i den av sovjettrupperna erövrade delen av Budapest samt att åtgärder till skydd av herr Wallenberg och hans egendom vidtagits av de sovjetiska militärmyndigheterna. Flerfaldiga förfrågningar hava sedermera framställts från denna beskickning rörande Wallenberg utan att dock någon som helst upplysning lämnats från vederbörande sovjetmyndigheter angående resultatet av efterforskningarna efter Wallenberg.

Den 15 juni 1946 mottog generalissimus Stålin i audiens minister Söderblom och utlovade på dennes hemställan att låta efterforska Raoul Wallenberg.

Då nu efter snart två år från det Raoul Wallenberg togs i beskydd av de sovjetiska militärmyndigheterna ännu ingen upplysning lämnats om honom, har fallet Wallenberg väckt uppmärksamhet inom svensk allmän opinion. Med anledning av i svenska riksdagen framställd förfrågan rörande Wallenberg, har Statsministern lämnat redogörelse för efterforskningsåtgärderna på sätt framgår av i översättning närslutna promemoria.

Med framförande av denna förnyade anhållan i saken understrykes, att svenska regeringen anser sig hava rätt att förvänta ett bestämt besked beträffande resultatet av de undersökningar, som vid upprepade tillfällen utlovats av de sovjetiska myndigheterna.

Avskrift av note från vice utrikesminister Vysjinski till envoyén Sohlman, dagtecknad Moskva den 18.8.1947.

I samband med att Ni vid samtal med biträdande utrikesminister J.A. Malik den 12 juni innevarande år berörde frågan om Raoul Wallenbergs vistelseort har jag verkställt förfrågningar hos vederbörande myndigheter. Som resultat av noggrann undersökning har fastställts, att Wallenberg icke finnes i Sovjetunionen och att han är okänd för oss.

Det är riktigt, att Sovjetunionens utrikesministerium den 14 januari 1945 erhöll ett kort meddelande, grundat på indirekta uppgifter från en av befälhavarna vid en truppstyrka, som deltog i striderna i Budapest, om att Wallenberg skulle ha påträffats på Benzzyrgatan.

bif. ej

Det var vid den tidpunkten omöjligt att verifiera meddelandet, enär efter detta striderna om staden, vilka voro förbittrade, fortsatte ytterligare ungefär en månad, och den Sovjetiska Armén fick herravälde över staden först den 12. februari 1945.

Senare ha, i syfte att verifiera meddelandet av den 14 januari 1945 angående Wallenberg, noggranna undersökningar och efterforskningar efter Wallenberg verkstälts, vilka emellertid icke lett till positiva resultat, och den sovjetiske officer, som lämnat meddelandet om Wallenberg, har icke återfunnits. I lägren för krigsfångar och internerade har Wallenberg icke heller påträffats.

Det var med stöd av ovanstående som medlemmen av Sovjetunionens utrikesministeriums kollegium, K.V. Novikov, redan den 30 januari 1947 vid samtal med svenska sändebudet Herr Häggblöf förklarade, att vederbörande sovjetiska myndigheter under avsevärd tid sysslat med ärendet Wallenberg, men att deras försök att finna honom icke krönts med framgång. Härvid framhöll K.V. Novikov, att man naturligtvis icke finge lämna ur sikte, att Wallenberg befann sig inom ett område, där sovjetiska trupper funnos, under en period av häftiga strider i Ungern, då alla slags tillfälligheter kunde inträffa - Wallenberg kunde på eget bevåg avlägsna sig från de sovjetiska truppers område, fientliga flyganfall kunde förekomma, Wallenberg kunde omkomma genom fientlig beskjutning o.s.v.

Alla ytterligare åtgärder, som vidtagits efter den 30 januari innevarande år för undersökning av meddelandet angående Wallenberg och för efterforskning av honom, ha icke krönts med framgång. Det återstår endast att förmoda, att Wallenberg under striderna i staden Budapest omkommit eller blivit tillfångatagen av Szalasis anhängare.

I det jag bringar ovanstående till Eder kännedom, ber jag Eder, Herr Envoyé, mottaga försäkringar om min utmärkta högaktning.

Syftet med de svenska démarcherna, nämligen att svenska regeringen önskade få veta Wallenbergs uppehållsort och få honom återförd till Sverige, har självfallet stått fullt klart för de sovjetryska myndigheterna. Det är helt orimligt att antaga, att det sovjetryska svaret kunnat få ett positivt innehåll, därest de svenska démarcherna varit annorlunda formulerade.

På senare tid har envoyén Sjöborg inom utrikesdepartementet varit sysselsatt med viss bearbetning av material i Wallenberg-affären. Arbetet har avsett en systematisering av den vidlyftiga dokumentsamlingen och en värdering av vissa tänkbara handlingsmöjligheter. Envoyén Sjöborgs granskning, som nu slutförts, innebär ingen avslutande fas utan endast ett avsnitt i departementets arbete med frågan. Jag kan emellertid icke taga på mitt ansvar att skada den sak vi alla är intresserade av genom ett offentliggörande av den sjöborgska ut-

redningen eller av vittnesmål och andra detaljer i ärendet.

Interpellanten frågar om samarbetet mellan å ena sidan utrikesdepartementet och å andra sidan Raoul Wallenbergs anhöriga och den s.k. Wallenberg-aktionen. Det har säkerligen icke undgått interpellanten, att från sistnämnda håll vid åtskilliga tillfällen ämper kritik anförts mot utrikesdepartementets sätt att handlägga ärendet. Jag önskar emellertid icke ingå på någon diskussion härav, då jag icke kan finna, att ytterligare polemik i något avseende kan gagna det syfte, som är gemensamt för utrikesdepartementet, Wallenbergs anhöriga och den s.k. Wallenberg-aktionen, nämligen att söka tillvarataga de möjligheter, som alltjämt kunna föreligga att påträffa Wallenberg och återföra honom till Sverige.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Politiska avdelningen

Avdelningschefen

Stockholm den 27 juni 1951.

Strängt förtroligt och personligt.

10/7
Skelhorn

Broder,

Då vi icke vilja lämna några möjligheter oförsökta att lösa den tragiska gåtan Raoul Wallenberg får jag i anslutning till ett samtal, som Engfeldt hade med Dig under Di Stockholms-besök nyligen, be Dig att taga kontakt med "Kampfgruppe gegen Ummenschlichkeit" i Berlin. och höra Dig för, om någon uppgift där förekommer om Wallenberg och i övrigt rådgöra med vederbörande, som måhända äro i tillfälle att ge något uppslag i affären.

Min tillgärne
Hen Wahlman

Generalkonsul E. Bratt,
Berlin.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Politiska avdelningen

Avdelningschefen

Stockholm den 7 juli 1951.

Personligt och strängt förtroligt
1 bil.

Sohlman 12/7

Broder,

./.

Åberopande Ditt handbrev från Torekov den 6 dennes får jag översända avskrift av brevet rörande Jenselius. Jag inser naturligtvis klart, att det kan visa sig vara mycket svårt för honom att bege sig till Bautzen på ett sådant uppdrag, som det här är frågan om. Jag ber Dig också taga under övervägande, om det inte rent av vore lämpligare att koppla in "Kampfgruppe gegen Unmenschlichkeit" på denna sak - eller möjligen det socialdemokratiska partiets "Abwehr"-organisation i Hannover. Med sina vidsträckta förbindelser inom alla kretsar i östzonen borde det icke bereda dessa organisationer större svårigheter att diskret efterforska Hille.

*Med vänlig hälsning
Hen Sohlman*

Generalkonsuln B r a t t ,
p.t. Torekov.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Politiska avdelningen

Avdelningschefen

Stockholm den 30 juni 1951.

Strängt förtroligt och personligt.

Broder,

I mitt handbrev den 17 maj 1949 till af Petersens omtalas en tysk soldat vid namn Hille, som påstått sig ha träffat Raoul Wallenberg i ett fängelse i Moskva. Av Petersens svarsbrev den 30 mars 1950 framgår, att de av amerikanska vederbörande verkställda efterforskningarna av bl.a. Hille icke lett till något resultat.

I de undersökningar, som göras med anledning av uppgifter, som lämnats om Wallenberg, utgör fallet Hille en lucka. Det säger sig självt, att det skulle vara av utomordentligt värde att genom samtal med Hille söka utröna va han eventuellt må veta i detta fall. Vi ha här övervägt olika möjligheter att taga reda på var han nu finns i syfte att därefter kontakta honom och ha, efter samråd med vederbörande på handelsavdelningen, närmast stannat vid tanken att direktören i SUKAB, Nils Jenselius, som för närvarande vistas i Berlin och talar perfekt tyska skulle kunna vara rätte mannen att utföra ett sådant uppdrag under förutsättning, givetvis, att han under förebärande av ett för vederbörande myndigheter acceptabelt skäl, kan få tillstånd att fara till Hilles hemort, Bautzen. Jag får be Dig att under tysthetslöfte fråga Jenselius, om han i så fall skulle vilja bege sig dit, närmast till Hilles föräldrars vårdshus, och på diskret sätt taga reda på var Hille nu uppehåller sig och, om Hille själv anträffas, be honom i minsta detalj berätta vad han vet om Wallenbergs

Generalkonsuln B r a t t ,
B e r l i n .

öde efter den 17 januari 1945 och vad han kan komma ihåg från deras gemensamma fängelsevistelse. Du torde överenskomma med Jenselius hur han skall förklara sitt intresse för saken.

Eventuella kostnader i samband med resan och uppehåll under densamma skola vi givetvis bekosta, förslagsvis genom att Du förskotterar erforderligt belopp och därefter anmäler saken direkt till mig. Jenselius' resa kan kanske ordnas så, att någon av Dina medhjälpare bilar tillsammans med honom till Dresden, varifrån Jenselius icke har så långt kvar till Bautzen? Skulle han icke vilja åtaga sig detta uppdrag, emotser jag ett förslag från Din sida, hur saken på lämpligaste sätt kan ordnas.

*Är tillgäns
Hen Wahlman*

Avskrift av strängt förtroligt och personligt
handbrev från Utrikesrådet Dahlman, Utrikes-
departementet, till Generalkonsuln Bratt, Berlin,
dagtecknat den 30 juni 1951.

I mitt handbrev den 17 maj 1949 till af Petersens omtalas en tysk soldat vid namn Hille, som påstått sig ha träffat Raoul Wallenberg i ett fängelse i Moskva. Av Petersens svarsbrev den 30 mars 1950 framgår, att de av amerikanska vederbörande verkställda efterforskningarna av bl.a. Hille icke lett till något resultat.

I de undersökningar, som göras med anledning av uppgifter, som lämnats om Wallenberg, utgör fallet Hille en lucka. Det säger sig självt, att det skulle vara av utomordentligt värde att genom samtal med Hille söka utröna vad han eventuellt må veta i detta fall. Vi ha här övervägt olika möjligheter att taga reda på var han nu finns i syfte att därefter kontakta honom och ha, efter samråd med vederbörande på handelsavdelningen, närmast stannat vid tanken att direktören i SUKAB, Nils Jenselius, som för närvarande vistas i Berlin och talar perfekt tyska skulle kunna vara rätte mannen att utföra ett sådant uppdrag under förutsättning, givetvis, att han under förebärande av ett för vederbörande myndigheter acceptabelt skäl, kan få tillstånd att fara till Hilles hemort, Bautzen. Jag får be Dig att under tysthetslöfte fråga Jenselius, om han i så fall skulle vilja bege sig dit, närmast till Hilles föräldrars vårdshus, och på diskret sätt taga reda på var Hille nu uppehåller sig och, om Hille själv anträffas, be honom i minst detalj berätta vad han vet om Wallenbergs öde efter den 17 januari 1945 och vad han kan komma ihåg från deras gemensamma fängelsevistelse. Du torde överenskomma med Jenselius hur han skall förklara sitt intresse för saken.

Eventuella kostnader i samband med resan och uppehåll under densamma skola vi givetvis bekosta, förslagsvis genom att Du förskotterar erforderligt belopp och därefter anmäler saken direkt till mig. Jenselius' resa kan kanske ordnas så, att någon av Dina medhjälpare bilar tillsammans med honom till Dresden, varifrån Jenselius icke har så långt kvar till Bautzen? Skulle han icke vilja åtaga sig detta uppdrag, emotser jag ett förslag från Din sida, hur saken på lämpligaste sätt kan ordnas.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Politiska avdelningen

Avdelningschefen

Stockholm den 31 augusti 1951.

Strängt förtroligt.

P 2

Broder,

Med dessa rader får jag, under återopande av mina
handbrev den 27.6. och 7.7.1951, fråga, huruvida Du varit
i tillfälle att etablera kontakt med "Kampfgruppe gegen
Unmenschlichkeit" eller den socialistiska "Abwehr"-organi-
sationen i Hannover i ärendet Raoul Wallenberg.

Med tillgivelse
Hans Wallenberg

Generalkonsuln Bratt,
Berlin.

Bratt/MW

ang. efterforskningar om
Wallenberg

BERLIN		19
Berlin den 12 september 1951. N:o BIL.		
<u>Strängt förtroligt.</u>		
INK. D. N:o		
AVD. R	GR. 18	MÅL. Ct I/29

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 31 augusti ber jag få meddela, att jag hittills icke tagit kontakt med "Kampfgruppe gegen Unmenschlichkeit". I Ditt handbrev den 27 juni bad Du mig visserligen göra detta medan formuleringen i Ditt handbrev den 7 juli gav mig uppfattningen att denna utväg endast var ett alternativ. Kanske är den framkomlig, men då det här är fråga om en utomordentligt starkt propagandistiskt engagerad organisation har jag vissa betänkligheter. Det bär mig sålunda emot att anförtra den uppgifter, vilka äro så ömtåliga, att de till och med inom departementet förbehållits en trängre krets. Falk hade ju tillfälle att vid besök i Stockholm beröra Wallenbergfrågan och vi ha gjort vissa förberedelser för efterforskningar i Bautzen, vilkas resultat jag nog skulle vilja avvakta innan vi slå in på andra vägar. Den andra av Dig föreslagna organisationen nämligen den socialdemokratiska "Abwehr"-organisationen är det möjligen mindre riskabelt att taga kontakt med. Jag känner en del SPD-folk och skall i vårt fall söka bilda mig en preliminär uppfattning om "Abwehr"-organisationens användbarhet för våra syften.

EXP. 12/9-51

Utrikesrådet Dahlström,
Stockholm.

/u/ Eyvind Bratt

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Politiska avdelningen

Avdelningschefen

Kappler?
Är Hille nämnd i protokollen?
Förfrågan ska uppmärksam behandlas med till (jfr. länken om Hille, i minnelse)

Jernstams för det som han
finns i ~~Protokoll~~ vittnen

Stockholm den 1 oktober 1951.

Personligt och strängt förtroligt.

P 2

Brottsbureau 20
3811
Hille vittnen

Broder,

Med anledning av Ditt brev av den 12 september vill jag säga, att jag är litet besviken över att tiden har fått gå och ingenting har inträffat i den av Dig berörda frågan. Det var ju redan den 27 juni, som jag framkastade, att Du skulle taga kontakt med "Kampfgruppe gegen Unmenschlichkeit" för att i allmänhet se, om man kunde få något uppslag i Wallenberg-affären, och dessutom har jag ju i brevet av den 30 juni speciellt fäst Din uppmärksamhet på fallet Hille. Jag vill säga, att jag visst förstår, att Du kan tveka om lämpligheten av att draga in nämnda organisation i efterforskningarna efter Wallenberg i allmänhet.

Däremot tycker jag, att Du mycket väl kan försöka genom Kampfgruppe få klarlagt, naturligtvis utan att nämna ett ord om Wallenberg, om nämnda Hille existerar eller har existerat i trakten av Bautzen och anvisningar om hur man - i så fall efter prövning av metoderna - kunde komma i förbindelse med honom. Jag har naturligtvis heller ingenting emot att Du går vägen över socialdemokraternas "Abwehr", om Du litar mera på den. Vore inte Willy Brandt en lämplig förmedlare? Jag upprepar, att det som nu i första hand ligger en roll är att lokalisera Hille och utröna, huruvida han alls kan kontaktas och utfrågas.

Jag vill än en gång ha sagt, att tidsmomentet spelar en roll. Vi fullfölja alla upptänkliga spår och uppslag, och när det nu är så, att Hille - om man kan få tag på honom - är ett av de allra viktigaste spåren, som vi över huvud taget fått anvisning på, vore det ju tacknämligt, om ingen tid försuttes.

Brev till mig i denna angelägenhet torde läggas i

Generalkonsuln B r a t t ,
B e r l i n .

kuvert med påskriften "personligt".

Din tillgivne

Ann Sahlman

Index

7771 DOCUMENT CENTER
APO 742 , US ARMY
Berlin, Germany

INR. KONS. BERLIN		
D. No 10 1253		
9 1 10 51		
AVD	GN	VAL

DC/524/51/D

8 October 1951

SUBJECT: Kurt HILLE

TO: Swedish Consulate General
Berlin W
Rauchstr. 25

Dear Mr. Bratt:

Reference is made to your recent visit to the Document Center and your inquiry about information on Kurt HILLE. The following information is available on a Kurt Emil HILLE who was born on 20 April 1907 at Waldenburg (Saxony) where he lived until 1934 at which time he moved to Glauchau (Saxony). HILLE joined the NSDAP on 18 May 1927, had the membership number 61,476 and was awarded the Golden Party Badge on 15 May 1934. He also was a member of the SA from 1927 to 1930 when he left the SA for reasons of bad health. However, after 1930 he served as Amtswalter in the NSDAP, and in 1935 was appointed a member of the Kreisgericht Glauchau of the NSDAP. Photos showing him in SA and Amtswalter uniform are available, also a handwritten and signed history of his life.

Due to the lack of detailed identifying data (date and place of birth) we regret not to be in a position to determine if above described person is identical with the man on whom you requested information. Our files do not indicate any connection of HILLE with the Essener Nationalzeitung which, however, might have existed after 1935. Our file contains records on several 100 people by the name of HILLE, and it is, of course, not possible to check all their records. We hope that above information will help you to identify the man. If the information does not pertain to the right man and you can furnish us more detailed information we will be very glad to recheck the name. If necessary we will gladly furnish you photostatic copies of the pertinent documents on HILLE.

Yours sincerely,


KURT ROSINOW
US Civilian
Director

Tp BERLIN 44345

7771 DOCUMENT CENTER
APO 742 US ARMY
Berlin, Germany

DC/524/51/D

8 October 1951

SUBJECT: Kurt HILLE

TO: Swedish Consulate General
Berlin W
Rauchstr. 25

Dear Mr. Bratt:

Reference is made to your recent visit to the Document Center and your inquiry about information on Kurt HILLE. The following information is available on a Kurt Emil HILLE who was born on 20 April 1907 at Waldenburg (Saxony) where he lived until 1934 at which time he moved to Glauchau (Saxony). HILLE joined the NSDAP on 18 May 1927, had the membership number 61,476 and was awarded the Golden Party Badge on 15 May 1934. He also was a member of the SA from 1927 to 1930 when he left the SA for reasons of bad health. However, after 1930 he served as Amtswalter in the NSDAP, and in 1935 was appointed a member of the Kreisgericht Glauchau of the NSDAP. Photos showing him in SA and Amtswalter uniform are available, also a handwritten and signed history of his life.

Due to the lack of detailed identifying data (date and place of birth) we regret not to be in a position to determine if above described person is identical with the man on whom you requested information. Our files do not indicate any connection of HILLE with the Essener Nationalzeitung which, however, might have existed after 1935. Our file contains records on several 100 people by the name of HILLE, and it is, of course, not possible to check all their records. We hope that above information will help you to identify the man. If the information does not pertain to the right man and you can furnish us more detailed information we will be very glad to recheck the name. If necessary we will gladly furnish you photostatic copies of the pertinent documents on HILLE.

Yours sincerely,

KURT ROSENOW
US Civilian
Director

Tp BERLIN 44345

7771 DOCUMENT CENTER
APO 742 US ARMY
Berlin, Germany

DC/529/51/D

9 October 1951

SUBJECT: Kurt HILLE

TO: Swedish Consulate General
Berlin W
Rauchstr. 25

Dear Mr. Bratt:

With reference to your telephone call today I enclose two (2)
photos each of Kurt Emil HILLE in SA and NSDAP Amtswalter uniform.

Yours sincerely,

Incl.: a/m

Tp BERLIN 44345


KURT ROSENOW
US Civilian
Director

7771 DOCUMENT CENTER
APO 742 US ARMY
Berlin, Germany

DC/529/51/D

9 October 1951

SUBJECT: Kurt HILLE

TO: Swedish Consulate General
Berlin W
Rauchstr. 25

Dear Mr. Bratt:

With reference to your telephone call today I enclose two (2)
photos each of Kurt Emil HILLE in SA and NSDAP Amtswalter uniform.

Yours sincerely,

Incl.: a/m

Tp BERLIN 44345

KURT ROSENOW
US Civilian
Director

Bratt/BK

ang. Hille

BERLIN			29. 19
Berlin, October 10, 1951.		BIL.	
INK. D. N:o			
AVD. 12	GR. 18	MAL. Ct I/	

129

Dear Mr Rosenow,

You have shown me a great kindness in supplying me with the full and prompt information about Mr Hille as is contained in your letters of October 8 and 9. Please accept my very best thanks.

In case costs have arisen in connection with procuring the pictures please let me know.

Yours truly,

(Eyvind Bratt)
Consul General



Mr Rosenow,
Berlin.

(Document Center)

BERLIN

19

Berlin den 10 oktober 1951.

N:o

BIL.

Personligt och strängt förtroligt.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

Reg. M. W.

Bröder,

I Wallenbergaffären är det nog tyvärr så, som Du i Ditt brev den 1 oktober säger, att "ingenting har inträffat", om därmed avses uteblivandet av positivt resultat. I omdömet kan emellertid icke den betydelsen läggas in, att generalkonsulatet skulle varit överksamt. Jag skall redogöra för vad vi hittills gjort, men vill först något precisera hur jag ser på uppgiften över huvud.

Den effektivaste, ja kanske enda effektiva metoden är naturligtvis att få hjälp av en person, som för det första är så tillförlitlig, att man kan inviga honom i uppdragets hela innebörd, och för det andra är i tillfälle att bedriva efterforskningar efter Hille på ort och ställe. Jenselius fyller båda dessa krav. Han väntas hit i mitten av denna månad, och kan han blott få ett visum, som möjliggör en resa till Bautzen (som ligger ända bortåt polska gränsen), är det vår avsikt att anlit- ta honom. Sin villighet att åtaga sig uppdraget torde han redan ha betygat vid samtal med Dig. En utväg, sådan som den vilken erbjuder sig genom Jenselius, bör dels göra det möjligt att konstatera, om af Sandebergs uppgif- ter äro riktiga, dels, därest reagensen blir positiv,

Utrikesrådet D a h l m a n,
S t o c k h o l m.

.12

kanske också öppna en möjlighet att se en fortsättning på spåret. Självfallet stå andra möjligheter till buds att söka kontrollera de af Sandebergsska uppgifterna, men antingen tillåta oss ej att röja efterforskningarnas slutmål eller medge de icke en undersökning på platsen. I vilken utsträckning vi begagnat dessa andra möjligheter framgår av nedanstående.

Vi ha studerat här i Berlin tillgängliga gamla resehandböcker men ha icke kunnat få belägg för uppgiften, att något vårdshus skulle finnas eller under senare år funnits utanför Bautzen, vars innehavare burit namnet Hille. Ytterligare ha vi genom våra förbindelser i Leipzig, liksom hittills med negativt resultat, sökt lokalisera någon med namnet Hille i Bautzen. Jag bör kanske också nämna, att jag med ett undantag, varom mera nedan, icke träffat någon person i Berlin med lokalkänedom om eller personliga förbindelser i Bautzen. Slutligen vill jag nämna, att jag från amerikanernas centralregister över nazister (Hille säger sig ju ha varit lokalredaktör för National Zeitung i Essen) endast lyckats uppgåra en Kurt Emil Hille (ej blott Kurt utan även Hille är ett relativt vanligt namn), vars öden vi blott kunnat följa till år 1935. Denne Hille föddes 1907 i Waldenburg (Sachsen) och innehade någon domarbefattning i Glauchau (Sachsen). Signalementet synes ej stämma på af Sandebergs sagesman men jag bifogar hans foto.

Uppenbarligen kan man ej allenast på grund av det negativa resultatet av efterforskningar av nyssberörda natur draga slutsatsen, att spåret är falskt. Så enkelt är problemet icke. Skulle "operation Jenselius" icke lyckas, då vi söka oss fram på någon annan liknande väg. Kumlin var nyligen här på besök. Han sysselsätter sig, som du kanske vet, med att framskaffa upplysningar om Geffickens öde, och i samband härmed fingo vi tillfälle att sammanträffa med en Berlinadvokat, vilken i själva verket är ombud för västtyska regeringen och anförtrodd uppdraget att söka hjälpa personer av Geffickens kategori. Utan att säga något om Wallenberg fingo vi av denne advokat, som råkade ha en förbindelse i Bautzen, löftet att söka därifrån anskaffa de av oss önskade uppgifterna. Vidare vill jag nämna, att advokaten på Kumlins fråga, om

man skulle anlita "Kampfgruppe gegen Unmenschlichkeit" utan betänkande sade sig vilja avråda därifrån. Vad härfter den socialdemokratiska "Abwehr"-organisationen beträffar, så finns dess representant en herr Thomas ej i Berlin men väntas hit i dagarna. Vice ordförande i SPD Kurt Mattick, som jag känner rätt väl, har lovat sammanföra mig med Thomas. Kanske kan jag sålunda med nästa kurir komma med mer uppgifter.

I morgon återkommer Belding efter 2 1/2 månaders bortotvaro (semester + militärtjänst, jfr. mitt handbrev till Kronvall den 3 oktober 1951). Jag har sålunda hittills varit praktiskt taget ensam (Falk har på officiell uppdrag varit borta i flera omgångar) och en sak sådan som Wallenbergaffären kräver ju både arbete och eftertanke. Slutligen en fråga. Är Hilles namn nämnt i något av interpellationssvaren?

(Byvind Bratt)

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Nr. 16.

Bonn, p.t. Köln den 15 oktober 1951.
Överlämnas av Beskickningen i Bonn
till Generalkonsul Brätt, Berlin,
för strängt förtrolig kännedom.

va *mg* *mg*

Redmanlin

Avskrift av strängt förtroligt hand-
brev den 15 oktober 1951 från Envoyén
Kumlin, Bonn, till Utrikesrådet Dahl-
man, Stockholm.

Såsom ett, om ock i sak negativt, bidrag till efter-
forskningarna efter den person vid namn Hille, som skall
hava haft något att förmäla i fallet Raoul Wallenberg,
ber jag härmed få överlämna en PM av Damgren om resulta-
tet av den förfrågan, som gjorts hos personer i den forna
redaktionella ledningen av National-Zeitung i Essen.

P.M.

F.d. chefen för National-Zeitungs (Essen) Berlin-redaktion herr Erich Schneider (som var en av deltagarna i det tyska pressbesöket i Sverige 1941) har, efter att i saken ha tagit kontakt med National-Zeitungs f.d. chefredaktör greve Schwerin, i dag lämnat mig följande muntliga svar på förfrågan angående den person vid namn Hille, som sagt sig ha varit National-Zeitungs korrespondent i Dresden.

Varken Schneider själv eller greve Schwerin hade någonsin hört talas om någon Dresden-korrespondent till National-Zeitung vid namn Hille. Den ende korrespondent i Dresden, som tidningen, såvitt greve Schwerin kunde erinra sig, under hans tid (d.v.s. från 1933 till 1945) torde ha haft, var en journalist vid namn Vietz; denne hade emellertid haft till uteslutande uppgift att under den sudettyska frågans akuta skede (omkring 1938) rapportera i denna fråga. Det vore givetvis ej uteslutet, att National-Zeitung någon gång kunde ha infört någon notis eller artikel från en tillfällig medarbetare i Dresden, men greve Schwerin hade intet minne därav.

Bonn, p.t. Köln den 15 oktober 1951.

u/Damgren

BERLIN

19

Berlin den 17 oktober 1951.

~~Personligt och strängt förtroende~~

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

Broder,

Tyvärr kan jag icke med dagens kurir sända Dig några nyheter rörande Hille. Den i mitt brev den 10 oktober omnämnde advokaten har ännu icke fått förbindelse med Bautzen, och från Abwehrorganisation har jag heller ännu intet att meddela. Man får väl dock räkna med att till nästa kurir, läget hunnit ändra sig. Kanske bör jag tillägga, att Bautzen är tillhåll för en av de större politiska straffanstalterna i Östzonen - ett faktum, som kanske redan är Dig bekant - och sålunda särskild försiktighet synes vara påkallad.

Jag skriver samtidigt härmed ett brev till Åström angående en viss von Meissner. Det är icke så lätt att hålla ihop namnen på alla Wallenbergvittnena, men för säkerhets skull vill jag blott fråga, om denne person, vars politiska hemvist synes vara gränsområdet mellan Öst och väst, möjligen figurerat i något Wallenbersammanhang. Kunde jag - och kanske även andra tjänstemän i utrikesförvaltningen, som äro engagerade i Wallenbergefterforskningarna, - få del av Sjöborgs utredning eller åtminstone en lista över de personer, som figurerat i efterforskningarna. Interpellationssvaret den 22 maj 1951 är den enda dokumentation, vi ha

Utrikesrådet Dahlman,
Stockholm.

(Eyvind Bratt)

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Stockholm den 22 oktober 1951.

Politiska avdelningen

Strängt förtroligt. 4 bil.

Blancher 3/10
my M
Broder,

I Dahlmans frånvaro denna vecka får jag besvara Dina handbrev till honom den 10 och 17 oktober.

De båda fotografierna av den Kurt Emil Hille, som Du fått från amerikanarnas centralregister över nazister, kunna först om någon dag uppvisas för af Sandeberg, som för närvarande är bortrest.

./1-3.

Med anledning av Din begäran om informationsmaterial medsänder jag riksdagens protokoll från interpellationsdebatterna i Wallenberg-frågan den 27 november 1946, 1 juli 1947 och 22 maj 1951. I de båda första debatterna lämnades upplysningar om de flesta av de spår, som beröras i Sjöborgs-utredningen. Såsom Du finner förekommer Hilles namn icke i något av interpellationssvaren.

Med tillgång till dessa protokoll torde själva utredningen - som till helt övervägande del innehåller en detaljerad redogörelse för åtgärder och resultat ifråga om olika spår och uppslag - sakna intresse för Dina efterforskningar i ärendet. Vad som finns i Sjöborgsutredningen rörande Hille delgavs i sin helhet af Petersens med Dahlmans handbrev den 17 maj 1949, som Du ju har tillgång till. För det fall att mot förmodan något av de många andra namnen än Hille, som figurerat i Wallenberg-ärendet, skulle komma upp i samband med Dina undersökningar,

Herr Generalkonsuln E. Bratt,
Berlin.

kunde emellertid den av Sjöborg uppgjorda listan över dylika personer vara av intresse för Dig. Jag närsluter därför ifrågasvarande förteckning. Såsom därav framgår har någon von Meissner icke förekommit i detta sammanhang.

./4.

Vänsliga hälsningar!
Din följare
Stig Engfeldt

Namnregister betr. vissa i denna P.M. omnämnda personer.

Amonym person P.M. s.3
Anonym sagesman bil. D nr 9
Barrat bil. J
Berg P.M. s. 6
Berglund bil. O s. 4, bil. L
Room bil. D nr 3
Butler bil. I
Bässler bil. J
Böhm P.M. s. 4, 12
Carl bil. O s. 4
Coen bil. O s. 4, bil. M
Cvergel bil. O s. 3, bil. J
Czermak bil. I
Dahl bil. D nr 7
Dombrovski bil. J
Drauschke bil. D nr 16
Duvall bil. J
Dürr bil. D nr 3
Edquist bil. D nr 3
Ehrenstråle bil. D nr 16
Engeström bil. I
Ericsson bil. D nr 18
Falk P.M. s. 5
Feller P.M. s. 5, bil. D nr 2 och 3
Frickman bil. D nr 4
Fürer bil. O s. 3, bil. I
Gibran bil. K
Györgi Gergeli P.M. s. 2
Hammarén bil. D nr 3
von Hartmann bil. D nr 4
Henneleinen bil. D nr 18
Hille bil. O s. 4, bil. K

Hilvert P.M. s. 2
Hodosi bil. 0 s. 2, bil. I
Holländska krigsfångar bil. D nr 10
Italienska " bil. D nr 11
Italienska diplomater bil. D nr 12
Jankovitch bil. G
Jonstrup bil. D nr 6
Kaminski bil. D nr 16
Karmanovic bil. J
Karpucin bil. D nr 3
Kasser P.M. s. 5, bil. 0 s. 1, bil. F
Kircher bil. 0 s. 3, bil. I
Langlet P.M. s. 4, 5, 12
Lauer bil. D nr 5
Lichtner bil. D nr 14
Lillträsk bil. D nr 17
Litpe bil. 0 s. 2, bil. G
Lundberg bil. I
Lundenius bil. D nr 18
Lybinow bil. D nr 18
v. Maasburg bil. 0 s. 3, bil. J
Nordström bil. 0 s. 4, bil. I
Pauno bil. D nr 18
Persson Hörving bil. D nr 16
Pikler P.M. s. 5
Prade P.M. s. 6
Rivonoff bil. D nr 3
v. Rothe bil. 0 s. 2, bil. H
Röda Korset bil. D nr 8
Sambold bil. 0 s. 5, bil. N
av Sandeberg bil. 0 s. 3 och 4, bil. K
Sandell bil. 0 s. 5, bil. N
Schweizisk legationstjänsteman bil. D nr 1
Somsich bil. I
Stachowiak bil. D nr 16, bil. 0 s. 2 not

Szeben P.M. s. 2
Szent Györgyi P.M. s. 4
Tacacsy bil. D nr 5
Taska bil. D nr 18
Turunen bil. D nr 18
Tyngvik bil. D nr 18
Ujvary bil. O s. 2, bil. H
Ungersk dam X bil. O, bil. E
Ungerska judinnor P.M. s. 2
Ungersk tysketös bil. D nr 15
Zernsky bil. D nr 16
Wohl bil. D nr 5

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Politiska avdelningen

Stockholm den 26 oktober 1951.
Personligt och strängt förtroligt
P 2. 1 bil.

Watt
an
mg. Ang.

Broder,

I anslutning till mitt brev den 22 dennes får jag nu tyvärr meddela, att Sandeberg icke kunnat finna, att de med Ditt handbrev till Dahlman den 10 dennes översända fotografierna av Kurt Emil Hille föreställde den Hille, som Sandeberg träffat i Butyrka-fängelset i Moskva och i zon III, arbetslägret i Krasnogorsk. Jag hänvisar till närlutna uppteckning av samtalet härom med Sandeberg.

Vid närmare eftertanke ställde sig Sandeberg för övrigt tvivlande till huruvida Hille verkligen varit redaktör. Sandeberg hade börjat fundera på om inte Hille tagit denna titel som täckmantel för att inför honom förklara de ofta återkommande förhören. (Hille ansågs ju av Sandeberg vara s.k. cellspion.) Hille hade nämligen förklarat, att han vore specialist på den tyska handeln och att det vore därför han ofta bleve rådfrågad av ryssarna om sina erfarenheter på detta område.

Det av Hilles föräldrar innehavda värdshuset skulle, såsom redan tidigare framhållits, ha varit mycket välkänt av Bautzens befolkning, som ofta hade det som mål för utflykter och vandringar.

Generalkonsuln Bratt,
Berlin.

Skämtsamma källningar!
Sin tillgång
stig Engholm

.....

.....

DR. KURT BEHLING

Rechtsanwalt und Steuerberater

DR. FRITZ KAYSER

Rechtsanwalt

Postscheckkonten: Berlin-West 29064
Berlin NW 7, 56927

Bankkonto:
Berliner Bank-Aktiengesellschaft
Depositenkasse 19 Konto Nr. 9003

24.11.57 Hbr. Bras-Dahlmann
① Berlin W 30, den 20. Nov. 1951
Neue Bayreuther Straße, 3 2/k.
U-Bahn Viktoria-Luise-Platz
Telefon: 24 64 69
24 64 70

Telegramm-Adresse: Universumlex Berlin

An das

Schwedische Generalkonsulat,

B e r l i n W.35

Rauchstrasse

DR
ver.

Betrifft: Rückfrage H i l l e r , Bautzen.

In obiger Angelegenheit beziehe ich mich auf die mit Seiner Exzellenz, dem Herrn Schwedischen Gesandten in Bonn und dem Herrn Schwedischen Generalkonsul in Berlin geführte persönliche Unterredung.

Ich habe sofort nach dieser Unterhaltung die notwendigen Ermittlungen über Verbindungsleute anstellen lassen, doch bis heute auf meine Ersuchen keinen Bescheid erhalten.

Ich habe die Sache erneut angemahnt und besonders dringlich gemacht.

Unabhängig davon habe ich Gelegenheit genommen, einen seriösen in Bautzen seit langer Zeit ansässigen Anwalt durch Kurier von dem Ansuchen zu unterrichten und ihn um seine Unterstützung gebeten. Dieses Schreiben konnte erst am 15. cr. befördert werden. Naturgemäss liegt bis heute hierauf noch keine Antwort vor.

Ich werde dem Herrn Generalkonsul unverzüglich berichten, sobald ich etwas Näheres erfahren habe.

Da die Verhältnisse in der Ostzone nicht mit normalem Massstabe gemessen werden können, bitte ich zu entschuldigen, wenn sich die Ermittlungen in dieser Sache über Gebühr hinziehen.

Ergebenst

Rechtsanwalt.

Bratt/MW

BERLIN

19

Berlin den 21 november 1951.

Personligt och

Strängt förtroligt. 1 bil. BIL.

ang. Wallenberg

INK. D. N:o 1049/12 22.11.51

AVD.

GR.

MÅL.

R

18

Ct

neg. H. W.

Broder,

Våra ansträngningar att lokalisera Hille äro tyvärr alltjämt resultatlösa. För att ge Dig en föreställning om arbetets gång närsluter jag avskrift av en skrivelse från en av de personer, vilkas hjälp vi anlita.

(Eyvind Bratt)



Utrikesrådet Dahlman
Stockholm.

Avskrift.

Dr. Kurt Behling
Rechtsanwalt und Steuerberater

Berlin W 30, den 20. Nov. 1951
Neue Bayreuther Strasse 3 2/k

Dr. Fritz Kayser
Rechtsanwalt

An das
Schwedische Generalkonsulat,
B e r l i n W 35
Rauchstrasse

Betrifft: Rückfrage H i l l e r, Bautzen.

In obiger Angelegenheit beziehe ich mich auf die mit Seiner Exzellenz, dem Herrn Schwedischen Gesandten in Bonn und dem Herrn Schwedischen Generalkonsul in Berlin geführte persönliche Unterredung.

Ich habe sofort nach dieser Unterhaltung die notwendigen Ermittlungen über Verbindungsleute anstellen lassen, doch bis heute auf meine Ersuchen keinen Bescheid erhalten.

Ich habe die Sache erneut angemahnt und besonders dringlich gemacht.

Unabhängig davon habe ich Gelegenheit genommen, einen seriösen in Bautzen seit langer Zeit ansässigen Anwalt durch Kurier von dem Ansuchen zu unterrichten und ihn um seine Unterstützung gebeten. Dieses Schreiben konnte erst am 15. cr. befördert werden. Naturgemäss liegt bis heute hierauf noch keine Antwort vor.

Ich werde den Herrn Generalkonsul unverzüglich berichten, sobald ich etwas Näheres erfahren habe.

Da die Verhältnisse in der Ostzone nicht mit normalem Massstabe gemessen werden können, bitte ich zu entschuldigen, wenn sich die Ermittlungen in dieser Sache über Gebühr hinziehen.

Ergebenst

/u/ K. Behling

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Stockholm den 23 november 1951.

Strängt förtroligt.

Politiska avdelningen

Avdelningschefen

mg. Hj.

Broder,

I Ditt handbrev den 21 dennes angående Hille talas i bilagan om "Rückfrage Hille" - måhända rör det sig om ett rent skrivfel?

Jag begagnar tillfället nämna, att Hilles namn förekommer i Rudolph Philipps 1946 utgivna bok om Raoul Wallenberg, sidan 199, där det bl.a. heter: "Den 15 juli (1946) berättade redaktör af Sandeberg i en artikel, att han under sin fångenskap också sammanträffat med en tysk vid namn Hille, bosatt i Bautzen, Oberlausitz, som varit spion för rysk räkning. Även denne hade för af Sandeberg berättat, att han i Ryssland sammanträffat med Raoul Wallenberg."

Vi anse icke att anledning föreligger att inställa efterforskningarna, ehuru det givetvis synes synnerligen osannolikt, att Hille någonsin fått återvända från fångenskapen, därest hans beröring med Wallenbergaffären observerats av ryska vederbörande.

Generalkonsul Bratt,
Berlin.

*W. Kligon
W. Salilman*

DR. KURT BEHLING
Rechtsanwalt und Steuerberater

DR. FRITZ KAYSER
Rechtsanwalt

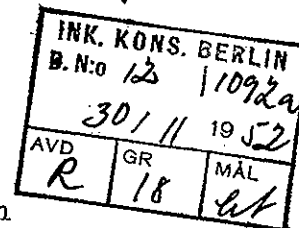
Postscheckkonten: Berlin-West 290 64
Berlin NW 7, 569 27

Bankkonto:
Berliner Bank-Aktiengesellschaft
Depositenkasse 19 Konto Nr. 90 03

① Berlin W 30, den 28. Nov. 1951
Neue Bayreuther Straße 3 2/k.
U-Bahn Viktoria-Luise-Platz
Telefon: 24 64 69
24 64 70
Telegramm-Adresse: Universumtex Berlin

Vertraulich !

An das Königliche
Schwedische Generalkonsulat,
Berlin W.35
Rauchstrasse



Betrifft: Nachforschungen in Bautzen

Ich beziehe mich auf meine heute dem Herrn Generalkonsul bereits fernmündlich durchgegebene Mitteilung, wonach mir nunmehr das Ergebnis der von 2 unabhängig voneinander arbeitenden Stellen angestellten Ermittlungen vorliegt. Die eine Nachricht lautet wie folgt :

" Zunächst war ich der Meinung, dass es sich nur um den Fremdenhof "Zum Weber" in Kirschau b. Bautzen handeln könne. Dieses früher sehr bekannte Ausflugs- und Übernachtungslokal dient jetzt als Kinderheim. Alle Umfragen haben aber bisher ergeben, dass ein gewisser "Hiller" nicht als Betriebsinhaber in Frage gekommen sein kann.

Ich will mich bemühen, über diesen Hiller etwas in Erfahrung zu bringen; die von Ihnen gegebenen Anhaltspunkte sind allerdings recht knapp. Ist es Ihnen nicht möglich, wenigstens in zeitlicher Beziehung Ihre Angaben zu ergänzen ? "

Die zweite Nachricht hat folgenden Wortlaut :

" Sehr geehrter Herr Rechtsanwalt,
auf Ihr Schreiben vom 12.10.51 teilen wir Ihnen mit, dass unsere Ermittlungen nach dem früheren Inhaber eines Ausflugslokals in der Nähe von Bautzen zu keinem Erfolg geführt haben. Die von Ihnen gemachten Angaben waren zu ungenau, so dass sich selbst langjährige Bewohner Bautzens keine Vorstellung darüber machen konnten, welches Lokal gemeint sein könnte. Dass das Lokal "in den Bergen" liegen sollte, ist in Bautzen kein Begriff. Ein Restaurateur namens Hiller ist nicht bekannt.

Sollten Sie weitere Ermittlungen wünschen, bitten wir Sie daher um genauere Bezeichnung des Lokals."

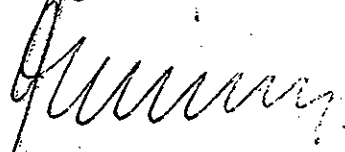
Bei den Informationsquellen handelt es sich um absolut einwandfreie und seriöse Verbindungsmänner.

Ich habe ausserdem noch eine 3. Rückfrage laufen. Sobald die Antwort von dieser Seite eingegangen ist, werde ich berichten.

Unabhängig davon bitte ich ergebenst, doch zu prüfen, ob nicht nach der einen oder anderen Seite noch weitere Angaben gemacht werden können. Ich will dann gern eine nochmalige Rückfrage halten, um den Sachverhalt weiter aufzuklären.

Nehmen Sie, Herr Generalkonsul, den Ausdruck meiner grössten Hochachtung entgegen.

Egebenst



Rechtsanwalt.

Abschrift anbei.

28. Nov. 1951
2/k.

Vertraulich !

An das Königliche
Schwedische Generalkonsulat,
B e r l i n W.35
Rauchstrasse

Betrifft: Nachforschungen in Bautzen

Ich beziehe mich auf meine heute dem Herrn Generalkonsul bereits fernmündlich durchgegebene Mitteilung, wonach mir nunmehr das Ergebnis der von 2 unabhängig voneinander arbeitenden Stellen angestellten Ermittlungen vorliegt. Die eine Nachricht lautet wie folgt :

" Zunächst war ich der Meinung, dass es sich nur um den Fremdenhof "Zum Weber" in Kirschau b. Bautzen handeln könne. Dieses früher sehr bekannte Ausflugs- und Übernachtungslokal dient jetzt als Kinderheim. Alle Umfragen haben aber bisher ergeben, dass ein gewisser "Hiller" nicht als Betriebsinhaber in Frage gekommen sein kann.

Ich will mich bemühen, über diesen Hiller etwas in Erfahrung zu bringen; die von Ihnen gegebenen Anhaltspunkte sind allerdings recht knapp. Ist es Ihnen nicht möglich, wenigstens in zeitlicher Beziehung Ihre Angaben zu ergänzen ? "

Die zweite Nachricht hat folgenden Wortlaut :

" Sehr geehrter Herr Rechtsanwalt, auf Ihr Schreiben vom 12.10.51 teilen wir Ihnen mit, dass unsere Ermittlungen nach dem früheren Inhaber eines Ausflugslokals in der Nähe von Bautzen zu keinem Erfolg geführt haben. Die von Ihnen gemachten Angaben waren zu ungenau, so dass sich selbst langjährige Bewohner Bautzens keine Vorstellung darüber machen konnten, welches Lokal gemeint sein könnte. Dass das Lokal "in den Bergen" liegen sollte, ist in Bautzen kein Begriff. Ein Restaurateur namens Hiller ist nicht bekannt.

Sollten Sie weitere Ermittlungen wünschen, bitten wir Sie daher um genauere Bezeichnung des Lokals."

Bei den Informationsquellen handelt es sich um absolut einwandfreie und seriöse Verbindungsmänner.

Ich habe ausserdem noch eine 3. Rückfrage laufen. Sobald die Antwort von dieser Seite eingegangen ist, werde ich berichten.

Unabhängig davon bitte ich ergebenst, doch zu prüfen, ob nicht nach der einen oder anderen Seite noch weitere Angaben gemacht werden können. Ich will dann gern eine nochmalige Rückfrage halten, um den Sachverhalt weiter aufzuklären.

Nehmen Sie, Herr Generalkonsul, den Ausdruck meiner grössten Hochachtung entgegen.

Ergebenst

gez. Dr. Behling

Abschrift anbei.

Rechtsanwalt.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Politiska avdelningen

Avdelningschefen

Stockholm den 3 december 1951.

Personligt och strängt förtroligt. 1 bil.

Broder,

Danielsson befinner sig för närvarande i Tyskland i och för vissa efterforskningar i ärendet Raoul Wallenberg. Han har därvid besökt den i Hamburg bosatte danske pastorn C. Christiansen. Sistnämnde arresterades i maj 1945 av de ryska ockupationstrupperna och fördes därefter till fånglägret Krasnogorsk i närheten av Moskva. Där sammanträffade han för övrigt med af Sandeberg. Under en viss tid av vistelsen i Ryssland - för Sandebergs del den 16 augusti t.o.m. den 24 november 1945 - överfördes de båda herrarna till Butyrkafängelset i Moskva. Christiansen fick lämna fångelset samma dag som Sandeberg.

I Butyrkafängelset träffade Christiansen en Oberregierungsrat Asmuth. Det är icke känt, huruvida denne har något att berätta om Wallenberg. Då emellertid uppgifter föreligga, att Wallenberg någon gång under första halvåret 1945 skulle ha befunnit sig i Butyrkafängelset, vore det av intresse att söka kontakt med Asmuth. Dennes hemortsadress lär vara Ufastadt, Babelsberg, Berlinerstrasse 93. På här tillgänglig karta ha vi icke kunnat fastställa, om Ufastadt ligger i den amerikanska sektorn av Berlin eller i den ryska, östtyska ockupationszonen. Jag hoppas emellertid, att Du skall finna någon utväg att undersöka, om Asmuth återkommit från fångenskapen och i jakande fall om möjligt etablera kontakt med honom. Till ledning för Edert eventuella samtal bifogar jag en uppteckning av vissa synpunkter rörande samtalets uppläggning jämte konkreta frågor.

Generalkonsul Bratt,
Berlin.

*Min tillgivne
Herr Danielsson*

Frågor till Oberregierungsrat Asmuth.

1) Inledningsvis bör framhållas hur Asmuths namn och vistelse i Butyrkafängelset kommit till vår kännedom. Passa genast på att fråga om data för Asmuths vistelse där. Anledningen till vårt intresse bör motiveras med att vi efterforska "en svensk". Om A. frågar om namnet på svensken, bör detta avböjas med motiveringen, att det vore värdefullare för oss att eventuellt få fram namnet av A., utan att han påverkats. Bekräftas A. därefter, att han träffat en svensk i Butyrkafängelset (eller någon annanstans i Ryssland) men uppgiver, att namnet fallit honom ur minnet, bör A. tillfrågas, om det möjligen varit Sandeberg eller Wallenberg.

Om det bekräftas, att A. träffat R.W. eller det synes sannolikt, att så varit fallet, böra följande frågor riktas till A.:

- 2) Under vilka omständigheter träffade han R.W. första gången?
- 3) Kan A. ge en något så när exakt tidsbestämning för sammanträffandet med R.W.?
- 4) Berättade R.W. några detaljer om orsaken till att han fanns i Sovjetunionen?
- 5) Hur var R.W:s allmänna tillstånd? Var han

mycket mager och undernärld eller syntes han vara vid god hälsa?

6) Kan A. erinra sig hur R.W. var klädd i fängelset?

7) Kan A. lämna en utförlig beskrivning på R. W. (Längd, ålder, hårfärg och myckenhet hår, ögonfärg, ögonbryn /buskiga eller tunna/ ansiktsform, näsans utseende, var munnen bred eller smal, läpparna tunna eller fylliga, öronen stora eller små, åtliggande eller utstående)? Hurudan var kroppsbyggnaden? Spenslig, späd, satt eller grov?

8) Kan A. angiva namnen på andra medfångar, som också kän-
na till att R.W. suttit i Butyrkafängelset? Hemortsadresser på
ifrågavarande medfångar?

Skulle det visa sig, att A. sammanträffat med R.W. på annan plats än Butyrkafängelset, anpassas givetvis ov anstående frågor därefter.

Ensl. Purnucker, Id. 373602

$\frac{1}{5}$ 45 - $\frac{1}{1}$ 46.. Salyanka, Lefort, Butyrska (Drs. A.S.M.)
Okt. nov. 45

Summer 1999 Allhabet Learning System

ingen brücke (Kunze Werra)

general Pfeffer - Wilhelm

various Sandling to Wallerburg, 1917)

Kommt 67334 15 (Mungben 6), Herwartstr. 6
after mid. as januari 94 A, Wentzendorf Liederfeldt
Zur Busholtz. A R.R. Hollenbeckenhaus
Holtenbecken 298.

ang.Hille

BERLIN

19

Berlin den 5 december 1951.

N:o

BIL.

Personligt och strängt förtroligt.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

R

18

CtI/29

neg. Dll

Broder,

I anslutning till tidigare korrespondens senast mitt handbrev den 21 november kan jag meddela Dig, att vi fått ett preliminärt svar från ett av de tre håll, där man lovat oss hjälp med efterforskningarna av Hille. Svaret är som sagt icke definitivt - vår medhjälpare väntar på ännu ett svar från de av honom tillfrågade i östzonen bosatta personerna - men jag vill redan nu säga Dig, att jag har svårt att tro på riktigheten av Hilles uppgifter. Jenselius är alltjämt kvar här för förhandlingar, men då varje utgångspunkt för forskningar i Bautzen saknas, kan jag inte se, att han skulle kunna uträtta någonting där. Så snart jag fått definitivt besked, skall jag återkomma.

(Eyvind Bratt)

Exp. 5.12.51
Dll

Utrikesrådet Dahlman,
S t o c k h o l m.

ang. Hille

BERLIN

19

Berlin den 11 december 1951.

No 220
~~Personligt och strängt förtroligt.~~ BIL.

INK. D. N:o

AVD.

R

GR.

18

MÅL.

CtI/29

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 23 november ber jag få meddela, att jag givetvis också observerat, att vår medhjälpare i efterforskningarna av Hille uppfattat den-
nes namn som Hiller. Jag riktade genast hans uppmärksam-
het på missuppfattningen och fastän jag icke tror, att
felet har någon betydelse för efterforskningarna - om
vederbörande verkligen kommit någon med namnet Hille på
spår, hade han naturligtvis icke förtigit detta allenast
på den grunden, att den efterforskade uppgivits heta
Hiller - så har rättslsen förts vidare.

(Eyvind Bratt)

12.12.51
DK
Utrikesrådet Dahlman,
S t o c k h o l m.

Bratt/BK

ang. Asmuth.

BERLIN

19

Berlin den 12 december 1951.

^{N:o}
Personligt och strängt förtroligt. BIL.

321
INK! D. N:o

AVD.

R

GR.

18

MÅL.

CF 17

29

per. DK

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 3 december ber jag få meddela, att det tyvärr förhåller sig så, att Ufastadt befinner sig i östzonen (alltså icke i östsektorn). Då vi icke veta, huruvida Asmuth verkligen är anträffbar under den uppgivna adressen, är det icke tillrådligt att skriva till honom. För att få kontakt med honom måste vi begagna någon person, som kan träda i förbindelse med honom på ort och ställe. Som Du förstår, är detta icke ordnat i en handvändning och jag kan därför icke med dagens kurir lämna Dig annat än detta preliminära besked.

(Eyvind Bratt)

12.12.51
DK

Utrikesrådet Dahlman,
S t o c k h o l m.

Bratt/MW

BERLIN

19

Berlin den 12 december 1951.
Personligt och strängt förtroligt. ^{BIL.}

324

ang. efterforskningar efter
Hille

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

R

18

Ct

Broder,

I dag besökte jag tyska röda korsets "Suchdienst" för att höra, om man där möjligen hade några uppgifter rörande Hille - tyvärr är ju verksamheten för uppspårandet av under kriget försvunna personer anförtrödd ett flertal skilda organisationer. Jag gick igenom minst ett 50-tal kort med uppgifter på personer, som buro namnet Hille. Av dessa hade sex stycken förnamnet Kurt. Ingen av dem lär nu kunna vara identisk med den, som vi söka. För fullständighetens skull vill jag dock säga, att fyra av dem voro födda på 1920-talet (således alltför unga). Tre av dem voro till yrket hantverkare. Den fjärde var född först sent på 1920-talet, jag tror 1929. Jag skall nedan återkomma till denne. De två återstående med namnet Kurt voro födda 1912 och 1913 och kunde ju åtminstone på den grunden möjligen vara identiska med den efterforskade. Emellertid voro båda födda i Berlin och till yrket hantverkare. Den ene hade möjligen stupat redan 1942 och den andre saknades efter slaget om Stalingrad. Det verkar icke som om någon av dessa båda vore identisk med den, vi söka. Emellertid var det ju så, att af

Utrikesrådet Dahlman,
S t o c k h o l m.

12-51
Kuniv. 12-51
W.W.

Sandeberg icke var säker på, att Hilles förnamn verkligen var Kurt. Under genomgången av korten fäste jag mig vid en Erhard Hille. Frånsett förnamnet stämde däremot överraskande nästan alla andra uppgifter, vi ha om den efterforskade med signalementet på af Sandebergs sagesman. Jag närsluter avskrift av hans registerkort. Du finner därav, att han är född 1913, att han till yrket var Schriftleiter och anställd i National-Zeitung. Att Damgren inte kunde i Essen få några uppgifter om den efterforskade sammanhänger väl därmed, att Erhard Hille, som registerkortet utvisar, var anställd hos National-Zeitungs förlag i Berlin. Av registerkortet finner Du vidare, att Hille skulle råkat i fångenskap i Kurland, vidare att han befunnit sig i fånglägret nr. 7027/1, vilket just är Krasnogorsk, och att han vore gift och hade två barn. Härtill kommer slutligen, att Hilles fader, enligt vad vi konstaterat i en adresskalender, innehade ett värdshus. Det enda som inte stämmer, är att värdshuset var beläget på en plats "Grosshartmannsdorf", som visserligen ligger i "bergen" och är allmänt känt som en onttyckt utflyktsort, men som befinner sig icke en mil utan tio mil från staden Bautzen (sydväst om Dresden). Emellertid ligger Grosshartmannsdorf i "Regierungsbezirk Dresden-Bautzen", och det är ju möjligt att af Sandeberg av denna anledning av Hille fått höra Bautzen omtalas. Jag nämnde nyss, att jag bland korten på saknade personer funnit en Kurt Hille född på 1920-talet. Denne Kurt Hille är, enligt vad registerkortet utvisar, broder till Erhard, och man skulle ju kunna tänka sig, att Erhard talat om sin broder Kurt och att af Sandeberg förväxlat namnen. Till förklaring av kortet vill jag ytterligare säga, att "Ogr" är förkortning på Obergefreiter, d.v.s. ett slags underbefäl och att "Landessch." betyder Landesschütze, vilket, enligt vad jag inhämtat, är beteckningen på något slags secunda trupper.

Vad vi nu kunna göra är uppenbarligen att söka få tag i Erhard Hilles moder. Röda Korset sätter sig genom vederbörande pastorsämbete i förbindelse med henne, och få vi tag i henne, få vi väl för statsmedel ombestyras, att någon betrod person uppsöker henne och frågar henne var hennes son nu befinner sig.

P.S. Jag bör kanske tillägga, att moderns förfrågan hos Röda Korset icke ägt rum före mars 1950.

(Eyvind Bratt)

Personalien des Anmeldenden

H i l l e

Bertha

geb. Böhme

Familienname

Vorname

bei Frauen auch Mädchenname

30.3.91

Sohland (Spree)

verw.

Mutter

geb. am

in (Ort, Kreis)

Familienstand

Verwandtschaftsverhältnis
zum Abwesenden

1a

Großhartmannsdorf Nr. 304 Krs. Freiberg/Sachsen

Jetzige genaue Anschrift des Anmeldenden (Ort, Straße, Kreis, Land)

1a

Großhartmannsdorf Nr. 304 Krs. Freiberg/Sachsen

Wohnsitz des Anmeldenden bei Kriegsbeginn am 1. Sept. 1939 (Ort, Straße, Kreis, Land)

Was ist Ihnen als Letztes über den Abwesenden bekannt?

Letzte eigene Nachricht
des Abwesenden:

? Januar 1948

wann

Lager Nr. 7027/I Russland
woher (Feldpost-Nr. und offene Truppenanschrift, Quart., Lazarett,
Lager mit Lager-Nr., sonstiger Gewahrsam, Land)

Letzte Nachricht durch Dritte:

Angestellter Aufenthalt d. Abwesenden

wann

wo (z. B. Feldpost-Nr. und offene Truppen-

anschrift, Einsatzort, Lazarett, Lager mit Lg.-Nr., sonstiger Gewahrsam, Land)

Weitere sachdienliche Hinweise:

hatte Brief u. Bild versprochen, -leider

☐

☐

☐

Suchdienst des Roten Kreuzes L.N.D. Berlin

ausgefüllt

Bitte mit Schreibmaschine oder Blockschrift ausfüllen!

mannl.
/
/ gf.

Personalien des Abwesenden

[] [] [] [] [] [] [] [] [] []

H i l l e / Erhard / (Otto Hille)
Familienname Vorname Vorname des Vaters (auch wenn verstorben)

2.2.1913 / Sohland (Spree) / verh.
bei Frauen Mädchenname geb. am in (Ort, Kreis) led. verh., verw., gesch.

2 / 2 / Schriftleiter / Schriftleiter
Kinder- davon Erlerner Beruf zuletzt tätig (Selbst., muth. Fant. Ang., Beamter, Angest., Arb.) zahl minderj.

Verlag u. Druck "National Zeitung", Berlin
Letzte Arbeitsstätte (Name [Firma] und Anschrift)

① Berlin-Staaken, Schulstrasse ?
Wohnsitz bei Kriegsbeginn am 1. Sept. 1939 (Ort, Straße, Kreis, Land)

Ogf. / Inf.Landessch. []
Letzter Dienstgrad Letzte Feldpost-Nr. Offene Truppenanschrift zuletzt verwendet als Fortsetzung siehe Rückseite! (z. B.: Melder, Kp.-Schreiber usw.)

Kurland

Avskrift.

Männl.
Kgf.

Suchdienst des Roten Kreuzes L.N.D. Berlin
Bitte mit Schreibmaschine oder Blockschrift ausfüllen.

Personalien des Abwesenden

<u>H i l l e</u>	<u>Erhard</u>	<u>(Otto Hille)</u>
<u>Familiennamen</u>	<u>Vorname</u>	<u>Vorname des Vaters</u>
<u>2.2.1913</u>	<u>Sohland (Spre)</u>	<u>verh.</u>
<u>geb.am</u>	<u>in (Ort,Kreis)</u>	<u>led.verh.verw.gesch</u>
<u>2 / 2</u>	<u>Schriftleiter</u>	<u>Schriftleiter</u>
<u>Kin-/davon min- derzahl/derj.</u>	<u>Erlerner Beruf</u>	<u>zuletzt tätig (selbst mith.Fam.Ang.Beamter Angest.Arb.)</u>
<u>Verlag u. Druck "National Zeitung", Berlin</u>		
<u>Letzte Arbeitsstätte (Name/Firma/ und Anschrift)</u>		
<u>1 Berlin-Staaken, Schulstrasse ?</u>		
<u>Wohnsitz bei Kriegsbeginn am 1.Sept.1939</u>		

Ogf.

Letzter Dienstgrad Letzte Feldpost-Nr.

Inf. Landesch.
Offene Truppenanschrift zuletzt ver-
wendet als
(z.B.:Melder,
Kp-Schreiber
usw.)

Kurland

Avskrift.

Personalien des Anmeldenden

<u>H i l l e</u>	<u>Bertha</u>	<u>geb. Böhme</u>
<u>Familienname</u>	<u>Vorname</u>	<u>bei Frauen auch Mäd- chennamen</u>
<u>30.3.1891</u>	<u>Sohland (Sprea)</u>	<u>verw. Mutter</u>
<u>Geb.am</u>	<u>in (Ort,Kreis)</u>	<u>Familienstand Verwandschafts- verhältnis zum Abwesenden</u>

10a Grosshartmannsdorf Nr. 304 Krs. Freiberg/Sachsen

Jetzige genaue Anschrift des Anmeldenden (Ort, Strasse)

10 a Grosshartmannsdorf Nr. 304 Krs. Freiberg/Sachsen

Wohnsitz des Anmeldenden bei Kriegsbeginn am 1 Sept. 1939

WAS IST IHNEN ALS LETZTES ÜBER DEN ABWESENDEN BEKANNT?

Letzte eigene Nachricht
des Abwesenden: 7 Januar 1948

Woher (Feldpost-Nr. und offe-
ne Truppenanschrift, Einsatz-
ort, Lazarett, Lager mit Lager-
Nr., sonstiger Gewahrsam, Land) Lager Nr. 7027/I Russland
SCCP

Weitere sachdienstliche Hinweise: Hatte Brief u. Bild
versprochen, -leider

GK Bratt/Sp.

Berlin,

BERLIN
den 13. Dezember 1951

19

BERLIN W.35, RAUCHSTRASSE 25

TEL.: 24 95 61

FÖRTROLIGT

ang. Oberregierungsrat Asmuts
nuvarande vistelseort

N:o 286

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

R

18

61

29

Herrn

Direktor Oehlschläger

Suchdienst des Deutschen Roten Kreuzes

Berlin-D a h l e m

Im Dol 1-2

Sehr geehrter Herr Direktor Oehlschläger,

Unter Bezugnahme auf unsere gestrige Rücksprache beehre ich mich, Ihnen mitzuteilen, dass die Anschrift des Herrn Oberregierungsrat Asmath Berlinerstrasse 93, Ufa-Stadt Babelsberg, wäre.

Seine Adresse habe ich von dem dänischen Pastor in Hamburg, C.Christiansen.

Ich wäre Ihnen zu grossem Dank verbunden, wenn Sie in Erfahrung bringen könnten, ob Herr Asmath unter der obigen Anschrift zu finden ist und zutreffendenfalls, wenn Sie ihm mitteilen würden, dass ich gern mit ihm zusammenkäme, um ihm eine Nachricht von Pastor Christiansen zu übermitteln.

(Eyvind Bratt)
Generalkonsul

